

SAN JUAN

Jesucristoen huadak hua'a Juana o'manigmadoya'uyate.

Diosen hua'a huamana'eri Jesucristo o'si'poe'uyate.

¹ A'nnanada huakkuruda katepi' ehue' o'uyate. Cristo Diosen hua'a huamana'eri o'ika'uyate. Cristo Diosda o'ika'. ² A'nnada huakkuruda katepi' ehue' o'uyate, Cristo Diosen hua'a huamana'eri o'ika'uyate. Diosere o'ika'uyate. ³ Cristoa aya'tada o'tiahuayika'nig o'ka'uyate. Konig Diosa o'paknok aya'tada o'ka'uyate. Noga sigpi' kahue' o'uyate. Cristoayo'da aya'tada o'ka'uyate. ⁴ Cristo Diosen hua'a o'noika'po huamanoea'eri o'ika'uyate. Cristokon konig Diosen Huakjey o'e. Huakjey o'ta'tepo katetapi' tiahuaydik o'ene, katetapi' nopoe'dik o'ene. Konigtí Cristo konig Diosen huakjey o'epo Diostaj moknopoea'ne kenpa'ti Diosen buttida hua'ataj moknopoea'ne. Katepi' huadak Diosa o'pak mo'nopoea'ne. ⁵ In huadariyo aratbut Diostaj pakhue' o'nika'. Dakhuea' ogkika'. Konig sikkiregyo o'nepo Diostaj oknopoehue' o'nika' kenpa'ti Diostaj pakhue' o'nika'. Cristo Diosen Huakjey in huadari aratbuttaj o'ta'tepo Diostaj moknopoea'ne. Diosen buttida hua'ataj moknopoea'ne. Katepi' huadak Diosa o'pak mo'nopoea'ne. Huakka'da Cristotaj eknopoe'ta' pakhue' o'nepo kenpa'da e'enta' on'paknig'a

enhue'dik o'nuyate. Cristo konig Diosen Huakjey 'urua'da o'bata'teonhuahuika'po o'maknopoeanhuahuika'apo.

⁶⁻⁷ Diosa aratbuttaj Juan Bautistataj o'mata'mona'uyate. Cristotaj kamanbatia'pakike'po Juantaj o'mata'mona'uyate. Aratbuta Cristotaj kanoknopoe'po Juana Cristotaj o'manbatia'pakuyate. Diosen Huakjeytaj o'manbatia'pakuyate. ⁸ Juan Diosen Huakjey ehue' o'uyate. Cristonayo Huakjey o'uyate. Cristotaj kamanbatia'pake'po Juantaj o'mata'mona'uyate. ⁹ Ken Juana Cristotaj o'manbatia'pakonhuahua'depo indariyo huae'eriomeytaj Diosen Huakjeytaj o'manokia'uyate. Cristo Diosen hueretda Huakjeytaj a'maknopoeaya'po o'bahuatiakdepo, Juana o'manbatia'pakuyate.

¹⁰ Cristo aya' huadari o'ka'uyate. Huadariyo o'ika'nig'a huadari huae'eria oknopoe'hue' o'nuyate. Huadari huaka'eritaj oknopoe'hue' o'nuyate. ¹¹ Diosya' o'tiakdepo ke'nen judio aratbutere o'noika'uynig'a Jesucristotaj e'nigpeeta'pakhue' o'nuyate. A'nenda Diosa judio aratbuten adhuea'pane'taj o'baktie'ea'uyatenig'a Cristo Diosen hua'ataj eknopoe'ta' pakhue' o'nuyate. Judio aratbuta eknopoe'ta' pakhue' o'nuyate. ¹² Sue'ada Jesucristotaj e'nigpeika'ta' on'pakpo o'noknopoe'uyate. O'noknopoe'po Diosen on'si'poepo Diosensi'po o'ne'uyate. ¹³ Kena'po ettone'ya' on'si'popakme'tenok Diosensi'po ehue' o'ne. Kena'po ettone'pi' huabokerekpi' e'si'popakta' on'pakika'nok Diosensi'po ehue' o'ne. Diosen Cristotaj

o'noknopo_{epo} Diosen on'si'po_{epo} Diosensi'po o'nuyate.

¹⁴ Ken Diosen hua'a huamana'eri Jesucristo Diosere o'unhuahuika'depo nogok Diosa o'pakpo o'si'po_{epo}uyate. Oro'omeyere o'ika'uy. Jesucristo kenyo'da huadaknanada o'kika'uy. Huakka'nanada di' o'maika'uy. Huakka'nanada o'matinepahuika'po buttida oa'ika'uy. Diosonig 'urua'nanada o'kika'nok konigti Dios o'epo Diosya' o'tiakpo Diosen Huasi'po o'e o'nopo_{ene}.

¹⁵ —A'ti Cristoa o'tiakde. Ke'na oro'en huairi o'e. Do huairi ehue' ijjej. Do si'popakhued ijjejo, Jesús Diosere o'uyate. Ikkenda kentaj ijmanbatia'pakmey. —Juana o'manbatia'pakuyate.

¹⁶ Jesucristo huakka'da di' mo'ene. Oro'taj nogda nogda daka'mo'matinoea'ne. ¹⁷ A'nennada Diosen hua'a Moisésa mo'nigmadoya'uyate. Jesucristonayo di'nanada bo'huatiakpo mo'matinepahui'po, oro'omeytaj dakhuea'e'ka' a'manopo'yareaya'po bo'huatiakuyate.

¹⁸ Be'api' aratbuta Diostaj tiahuayhue' o'nika'uyate. Cristonayo Diosensi'po o'epo di' o'maunhuahuika'po Diosere o'unhuahuika'po konig Dios o'e 'urua'nanada o'nopo_{epo} oro'omeytaj 'urua'nanada moknopoea'uyne.

Juan bautiza huaka'eria Jesucristotaj 'uruda o'manbatia'pakuyate.

(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

¹⁹ Judío aratbut huairi Jerusalén huakka' jakyo o'nuyate. Juante on'mata'mona'uyate. Sacerdote Diostaj huanigtiona'pakeritaj

on'mata'mona'uyate. Kenpa'ti levita aratbuttaj Juante on'mata'mona'uyate. On'hupatiakdepo,

—Nogbokerektida ijta'mona'apoy. Cristo ijta'mona'apoy. Diosa o'mana'uyate. ¿Menpa' Cristoda i'e? Kenda mona'. —Juantaj o'nona'uyate.

²⁰ —Ehue', Cristo ehue' ijjejey. Diosa Cristotaj o'ta'mona'apo. Oro'taj kabatihuapoke'po o'ta'mona'apo. —Juana buttida o'mana'uy. Dahue'da oa'uy.

²¹ —¿Be'a i'e? ¿Elíaskudak Diosen huamanbatia'pakeri menpa' i'e? —O'nona'uyate.

—Elíaskudak ehue' ijjejey. —Juana o'mana'uyate.

—¿Diosen huamanbatia'pakeritaj o'maboy, menpa' Diosen huamanbatia'pakeri i'e? —O'nona'po,

—Ehue' ijjejey. —Juana o'mana'uyate.

²² —Judío huairi oro'taj bo'ta'mona'ne kenomeytaj batia'pakdik o'enok, “¿Be'a i'e?” “¿Kenda kamanbatia'pakike'po be'a meta'monuy?” —Sacerdoteomeya onte'ti Juantaj o'nona'uy.

²³ —Aratbut ehue' e'ika'yo nogtia'da 'utta'da ijmanay, Dios Huairi o'tiakde, yan'nopo'korea'. Ke'na o'tiakdepo kentaj a'nigpeeya'po, yan'nopo'korea'. Aknopoeya'po yan'nopo'korea'. Ijmana'ika'po. Konig Isaíaskudak Apag Diosen hua'a huamanbatia'pakeria oa'uyate. —Juana o'mana'uyate.

²⁴ Kenomeya Juantaj on'hupatiakpo, fariseo aratbut huairia on'ta'mona'uyatenok.

²⁵ —¿O'na Cristo ehue' ee'nayo, Elíaskudak ehue' ee'nayo, Apag Diosen hua'a huamanbatia'pakeri

ehue' ee'nayo, mena'po bautiza imagkika'? — Fariseoa Juantaj o'nona'uyate. (Diosa Juantaj o'mata'mona'uyate. Kenda fariseo huairiomeya oknopoehue' o'nika'.)

²⁶ —Do hue'eya bautiza ijikay. Nogtida huabokerek opudenbayo o'ede, Cristo o'ede. Kentaj okiahue' mo'e. ²⁷ Diosa o'ta'mona'nok a'ti Cristoa Diosen hua'a o'manmadika'apo. Ke'na huadakda o'enok ke'nen huanaba' ehue'dik ijje, ijnopoy. —Juana o'mana'uyate.

²⁸ Juan bautiza o'ka'po, Betábara huakka' jakyo kenpa' on'batia'pakuyate. Betábara jak Jordánhue akodpen o'e.

Jesús konig Diosen ovejasi'ponig o'e, Juana o'mana'uyate.

²⁹ Eme'te Jesús Juantaj o'huahua'nok Jesús e'tiakte Juana o'tiahuaydepo, o'mana'pakpo,

—Ken huabokerek konig Apag Diosen Ovejasi'ponig o'e. Konig aratbuten dakhuea' e'ka' kabakkahue'po oveja 'uhuataj on'nigarakika' konigti aratbuten dakhuea' e'ka' a'bakkahueaya'po Jesús konig ovejasi'po 'uhua o'manigbueyapo. ³⁰ Kentaj ijbatia'pakmey, “Jesústaj Diosa o'ta'mona'nok a'ti Diosen hua'a o'manmadika'apo. Oro'en huairi o'e. Do huairi ehue' ihuey. Do si'popakhued ee'te Jesús Diosere o'uyate.” Ijbatia'pakmey. ³¹ Ikken Jesústaj do'hua okiahued e'eada, Israel aratbuta Cristotaj kanoknopoe'po hue'eya bautiza o'nogka'pone. —Juana o'mana'uy.

³²⁻³⁴ Juana kenpa'ti o'mana'po,

—Ken huabokerekte Apag Diosen Nokireg o'kotpo, o'ika'po, kentaj bo'tiahuayapone. Ken Huabokereka Diosen Nokireg aratbuttaj o'manopo'to^eapo. Diosa mename'ne. Hue'eya bautiza kamagke'po, Diosa me'ta'mona'uyne. Ken kurudya' Diosen Nokireg konig tukku' o'kotpo, Jesúste o'kotpo, keyo Diosen Nokireg o'ika'. Kenda ijtiahuaymey. Kena'po “Jesús Diosen Huasi'po o'e.” Ijjay. —Juana o'mana'uyate.

Jesúsen huakkuruda huanigpeika'eria on'tahua'uyate.

³⁵ Ken onte'ti eme'te Juanere oro' Juanen botta' huanigpeika'erie o'bopo, ³⁶ Jesús e'pokte Juana o'tiahuay'uy. Jesústaj o'tiahuaypo,

—Yan'tiahuay'. Ken huabokerek konig Apag Diosen Ovejasi'ponig o'e. —Juana mona'uyne. ³⁷ Oro' Juanen botta' huanigpeika'eri o'pe^edey, Jesústaj o'tahua'uy. ³⁸ Jesús bo'huakorudpo, e'ta'tiakte oro'taj bo'tiahuayme'ne.

—¿Kate bo'pak? —Moname'ne.

—Ontaj e'nigpeika'ta' o'paki. ¿Meyo i'ika', Huanmanmadika'eri? —Ona'uy.

³⁹ —Yan'tiak. Yan'tiahuay'. —Jesúsa moname'ne. Ken o'hua'po, keyo e'huaika'yo o'tiahuay'uy. Kenme'noete Jesúsere o'unhua'mey. Baysikmon o'eme'.

⁴⁰ Doere Andrésere Juantaj o'nigpe^euy. Andrés Simón Pedroen huama'buy o'epo Jesústaj o'tahua'uy. ⁴¹ Idada ke'nen huama'buya Simóntaj o'ukpo, o'huahuay'uy. Simóntaj o'huahuaydepo ona'po,

—Cristotaj o’huahuayi, “Cristotaj ijta’mona’apoy.” A’nenda Diosa oa’uyatenig. —Andrésa ona’uy—. Jesús Diosen Cristo o’e.

⁴² Jesúste o’totiakuyate. Jesúsá o’tiahuaypo,

—Simón i’e, Jonásensi’po i’e. O’nen huadik Cefas o’eapo. —Ona’uy. Cefas konigdik Pedro o’e. Cefas huiddik o’e. Ken konig Cefas Jesústaj huaboa’da o’nigpeika’uyate.

Felipe Natanaelere konig Jesúsén huani^{pe}ika’eri huaboa’da on’tahua’uyate.

⁴³ Eme’té Jesús Galilea huadariyo a’huaya’ o’nopoepo Felipetaj o’huahuay’uy. O’huahuaydepo,

—Menigpeika’po beta’huaika’. —Jesúsa ona’uy.

⁴⁴ Ken Felipe huakka’ jak Betsaidayo o’ika’uyate. Keyoti Andrésere Pedroere o’nika’uyate. ⁴⁵ Ken Felipe Jesústaj o’peedepo oknopoedepo Natanaeltaj o’ukdepo o’huahuay’uy.

—Diosa huabokerek mo’nigta’mona’apone. Moisés kudak ken huabokerektaj o’timadoya’uyate. Konigti Apag Diosen hua’a huamanbatia’pakeri on’timadoya’uyate. Ken huabokerek bo’huatiakdenok o’huahuaydene. Ke’nendik Jesús o’e. Joséensi’po o’e. Nazaret huakka’ jak hu^{ae}’eri o’e. —Felipea Natanaeltaj ona’uy.

⁴⁶ —Nazaret huakka’ jakyo huadakda aratbut ehue’ o’nika’. —Natanaela oa’uy.

—Yatiak. Yatihua’y. —Felipea ona’uy.

⁴⁷ Natanael e’tiakde’té Jesúsá Natanaeltaj o’tiahuaypo,

—Yan'tiahuay'. Ke'na o'tiakdepo hueretda Israel aratbut o'e. Ke'na 'urunopo'da da ahue' o'ika'. Buttida o'ika'. —Jesúsa o'huaa'uy.

⁴⁸ Natanael Jesústaj o'peedepo,

—¿Menpa'pi' do'taj okie'?' —Natanaela ona'uy.

—Felipea ontaj totiakhued higuera ohueyta'pote on'taj ijtiahuayi. —Jesúsa Natanaeltaj ona'uy.

⁴⁹ Natanaela Jesústaj o'peedepo oknoponpo,

—Diosen Huasi'po i'e. Israel aratbuten Huairi i'e, Huamanmadika'eri. —Natanaela ona'uy.

⁵⁰ —Kena'po higuera ohueyta'pote on tiakhued ee'te ontaj ijtiahuayi. Kenda ona'nok do'taj oknoponne. Kennayo sigda ijjay. Do'taj nogiti meknopoe'po teynanada ijka'apoy. —Jesúsa Natanaeltaj ona'po,

⁵¹ —Do Huabokerek ijjepo, Diosya' ijtiahuay, Diosa me'ta'mona'uyne. Kurud Diosenbaya' ekhuike' do'te Diosen huata'moneria mentihuarakatupo menokbehuikonapone, opudomeya bo'tiahuayapone, buttida ijjay. —Jesúsa o'mana'uyate.

2

Galilea huadaribayo huakka' jakya' e'toepak aypo o'uyate.

¹⁻² Oro' huanigpeika'eri Jesúsere Galilea huadaribayo o'hua'uy. Botta'a' eksik o'uy. “E'toepak aypo o'batobapeapoy, Caná huakka' jakya' o'batobapeapoy. O'nen huanigpeika'eriere yatiak.” Aypo huairia Jesústaj ona'nok Jesúsere o'hua'uy. Jesús en huayekon o'uy. ³ Huakka'nada

o'nepo e'toepak aypo on'bape'po aya'da vino on'mai'depo,

—Vino ehue' o'e. —Jesúsen huayea ona', Jesústaj ona'uy.

⁴—¿Menapo do'taj ona', nag? Ken konig 'uruda ijkika'apoy, aratbuttaj tihuapokhued ijjej. —Jesúsa ona'uy.

⁵—Katepi' Jesúsá yagka' ena'te yagka'. —Ken Jesúsen huayea vino huahueto'hua'eritaj o'mana'uyate.

⁶Huaboro' huidkoso judío aratbut on'toika'po, hue'ey onjoypo on'bakoyo'ika'. Kenda eka'nayo Diostaj 'uru'nopo'da o'eapoy o'noknopoika'uy, ken. Kenteda seis boro'huidkoso o'bahuad'uy.

⁷—Huidkosoyo hue'ey ya'nonjoi'. —Jesúsa o'mana'uy.

Huakka' hue'ey on'toegonpo hueda'da o'nonjoy'uyate. On'oydepo,

⁸—Huidkosoyo sigpi' yatoegpo. Aypo huairite yan'tohua'. —Jesúsa o'mana'uyate. Ken on'tohua'uyate. ⁹Hue'ey ee'tada huaboa'da vino o'eanuy. Aypo huairi o'mai'depo 'urunanada vino o'e o'nopo'epo keyan on'totiak nopohue' o'uy. Vino huahueto'hua'eriayo'da on'nopo'ep'uy.

—Yatiak. —Ken huabokerek huato'epakeritaj ona'po,

¹⁰—In vino huadaknanada o'e. Aya' huabokerek vino on'matomay'ika'depo huakkuru huadak vino on'bayokika'. Kenoka' huakka'a'da on'mamay'depo, sue'da huadak vino on'bayokika'. Q'nanayo huakkuru sue'da huadak vino i'matomaydenig'a, huaboa'da huadak vino i'totiakne. —Aypo huairia ona'uyate.

11 Ken Galileadariyo huakka' jak Canáte Jesúsá kenda o'ka'uy. Aratbuta Jesúsáj oknopoe'dik ka'ne'po Diosá Jesúsere o'epo o'tihuapokpo kenda huakkuru 'urua'da o'ka'uy. Vino o'ka'uy. Konig Diosyo'da 'urua'nanada ka'dik, konig teyda o'ka'nok oro'omey ke'nen huanigpeika'eri o'tiahuaypo Jesús Diosen Huasi'po o'e nogiti oknopoe'uy.

12 Nogok Jesús Capernaum huakka' jakyo o'hua'po, huayeere huama'buyere oro'omey huanigpeika'eriere o'hua'uy. Capernaum huakka' jakyo o'ika'uy. Sue'da huame'noe o'uy.

Apag Diosen jakya' Jesúsá huabahuaya'eritaj o'maoroka'uy.

(Mt. 21.12-13; Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

13 A'ti judío huakkurueri isi'po mabueyhue' ee' okkahuehue' fiesta o'edeapo. Jerusalén huakka' jak ote'yo Jesúsá o'behuikuy. Oro'omey ke'nen huanigpeika'eriere o'behuikuy.

14 Diosen jakkiregyo o'kudonpo, vaca 'uhua oveja 'uhua tukku' 'uhua huabahuaya'eritaj o'batiahuayato'uy. Huakupe huakabia'eritakon o'batiahuay'uy. Konig engaña huaka'eri o'nepo jakkireg akbogpete on'bahuad. 15 E'bia o'batinukupo huiokda huabitbitbia o'kedpo, Jesúsá Apag Diosen jakya' aya'tada o'maoroka'uy. Oveja vacakon o'maoroka'uy. Huakabia'erien huakupe onkuta'tog'uy. Mesa o'bakkubuka'uy.

16 —Aya'da yan'tohua'. Do'hued Apagen jak huationa'pak jak o'e. Huabahuaya' jak ehue' o'e. 'Uhuaeretaj huakupeeretaj yan'batorok. Iya'

bahuayahue' yane'. —Tukku' huabahuaya'eritaj o'mana'uy.

17 “Q'nen jak ijjeretpaki, Dios. Q'nen jaktaj ijpaknok huakka' menhuadiayapone.” Apagba'te a'ennada o'madoya'uyate. Apagba' o'tiahuay'uy oro' Jesúsén huanigpeika'eria huaboa'da o'nopoen'uy. Jesústaj Apagba'a o'tia'pakuynok o'nokotuy.

18 —“Huakupete huabahuaya'eritaj yamaoroka'.” Diosa ena'nayo oro'mey kan'tiahuaye'po konig Diosyo'da ka'dik o'e konigti yaka'. —Oknopoehue' huae'eri judío huairia Jesústaj nama'da o'nona'uy.

19 —In jak yan'sak. Bapa' huame'noe onte'ti ijka'apoy. —O'mana'uy Jesúsá.

20 —In jak cuarenta y seis huabayok on'kadhuahua'uy. Bapa' huame'noe Diosen jak e'sakte kahue'dik i'eapo. —Judío huairia o'nona'uy.

21 Jesúsnao Diosen huid jaktaj tia'pakhue' o'uy, Jesúsensotaj o'tia'pakuy, “Do'taj menarakapone. Bapa'me'noe ijnoyhuadapoy.” O'tia'pakuy.

22 Nogok Diosa Jesústaj e'noyhuada'de'te kenda Jesúsá o'mana'uy onte'ti kenda o'nopoen'uy. Kenpa'ti oro'mey huanigpeika'eri Diosba' Jesústaj buttida on'nigmadoya'uyate, oknopoe'uy. Jesucristo pai'da o'nopo'eapo, o'bueyapo, o'noyhuadapo Diosba' buttida o'batia'pak oknopoe'uy. Kenpa'ti Jesúsá buttida oa' oknopoe'uy.

Jesús aya'tada huanopoya'da o'makie'.

23 Judío huakkurueri isi'po mabueyhue' ee' okkahuehue' fiesta oē'uy. Jerusalén huakka' jakyo huakka'nanada ogkupopakpo Jesús kon o'epo, konig Diosyo'da ka'dik o'e konig teyda Jesús a o'ka'uyate. On'tiahuaypo, huakka'da kentaj o'noknopoe'uyate. Jesús Diosen Cristo ya'etpi' o'noknopoe'uyate. 24 Jesús nayo aya' aratbuttaj huanopoya'da o'makie'po inomey huaboa'da moknopoe'ene, sue'da moknopoe'ene, hueretda huaknopoe'eri ehue' o'ne, Jesús nayo o'makie'uy. "Inomey hueretda huaknopoe'eri ehue' o'ne." Be'api' ahue'dik o'e. 25 Jesús aya'tada huanopoya'da o'makie'. Kena'po nogomeytaj, "¿Monig ya'ne in aratbut?" Ahue'dik o'e. Kena'po aya'tada aratbut huanopoya'da o'makie'uy.

3

Jesúsere Nicodemo o'batia'pakuyate.

1 Huabokerek o'uyate. Ke'na fariseo Moisésenba' huaknopoe'eri huairi o'uyate. Fariseonayo Diosen hua'a e'kika'ta' on'pakika'po kenpa'ti adhuesa'pane'en hua'a e'kika'ta' on'eretpakuyatenig'a Diostaj 'urunopo' nige'hue' o'nuyate. Ken huabokerek fariseo huairi o'epo ke'nen huadik Nicodemo o'uyate. Nicodemo judío huairi kenpa'ti o'uyate. 2 Sikyo Jesús te an'batia'pakya'po o'huatiakbed'uyate.

—Huamanmadika'eri i'epo, oro'omeytaj a'manmadikaya'po Apag Diosya' i'tiakuy, oro' o'nopoe'y. Kenda konig kahued o'neonhuahuika'uyatenig'a oyda i'kika'. Kena'po Apag Dios be'tihuapoknok 'urua'da i'kika',

Huamanmadika'eri. —Nicodemoa Jesústaj ona'uy.

³ —Be'api' onte'ti e'si'poe'ta' e'paknayo Dios Huairitaj oknopoe'dik o'neapo. Diosensi'po e'dik o'neapo. Onte'ti si'poe'hue' ee'nayo Dios Huairitaj oknopoe'hue'dik o'neapo. Diosensi'po ehue'dik o'neapo. Buttida ijJay. —Jesúsa ona'uy.

⁴ —¿Monig huabokerek ettone'endapoya' si'popakdik ya'et? Huabokerek huayeendapoyo onte'ti kudhue'dik o'e. Onte'ti si'poe'hue'dik o'e. —Nicodemo nopenkahue' o'epo ona'uy.

⁵ —'Urunopo' a'nopo'toeya'po, kenpa'ti konig Diosensi'ponig a'eya'po dakhuea' e'ka' nopo'korea'dik mo'epo, hue'eya' bautiza ogka'dik mo'epo, kenpa'ti Diosen Nokirega' nopo'toedik mo'epo. Kena'po nopo'koreahue' ee'nayo hue'eya' bautiza ogkahue' ee'nayo kenpa'ti Diosen Nokireg' nopo'toehue' ee'nayo Diosensi'po ehue'dik mo'epo. Buttida ijJay. ⁶ Ettone'so'ya' on'si'popakpo, aratbutda o'ne. Diosen Nokireg' o'manopo'toepo, 'urunanada on'noeonhuahuika'.

⁷ “Kutaya' Diosen Nokiregya' si'poe'dik i'e.” Ijja'denok, me'pukehue' ya'e'. ⁸ Bapoka o'adyak. I'peenig'a, meya' yatiak, meyon yahua' nopoehue' i'e. Aya'da Diosen Nokiregya' on'si'poe' konigti o'ne. Onte'ti 'urua'nanada ogkika'. Monig Diosa monigka' nopoehue' i'e. —Jesúsa Nicodemotaj ona'uy.

⁹ —¿Monig Diosen Nokiregya' si'poe'dik ya'e? — Nicodemoa ona'uy.

¹⁰ —Israel aratbuten huamanmadika'eri i'e. ¿Mena'po kenda ona'dene nopoehue' i'e? ¹¹ Do ijnopoepo, ijbatia'paki. Ijtiahuaypo, ijbatia'paki.

Do ijmana'nig'a, opud judío huairi do'taj eknopoe'ta' pakhue' mo'e. Buttida ijjay. ¹² Iyoda konig aratbut ogkika' do'a on'batia'pakdenig'a oknopoehue' o'ene. Konig Diosa mo'nigkika'ne ontaj e'batia'paknayo dapi' oknopoehue'dik me'ene.

¹³ Diosenbayo kurudyo opud behuikhued mo'ene. Diosere ehue' mo'ika'uyne. Donayo huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne. Diosere ijika'po Diostaj daka' ijnopoe'y. Diosya' ijtiakuy. ¹⁴ Aratbut ehue' e'ika'yo Moiséskudak siro bihui e'ketka' o'beta'uyate. 'Iddute kutayo o'beta'uyate. Kenomeynayo Diostaj o'noknopoe'po, bihuitaj on'tiahuaynok, Diosa o'bayarea'uyate. Konigti do'taj ogka'apo. Doa Huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne, do'taj 'iddute kutayo men'betapone. Cruzte men'betapone. ¹⁵ Do'taj cruzte e'beta'deme'te aya'da do'taj o'noknopoe'po kenpa'da bueyhue' o'neapo onte'ti Diosere on'noeonhuahuika'apo. —Jesusa ona'uyate.

*Dakhuea' huaka'eritaj a'manopo'yareaya'po
Diosa huakka'nada di' o'mae'uyate.*

¹⁶ —Aya' dakhuea' huaka'eritaj Diosa huakka'da di' o'maepo ke'nen nogtiyo'da huasi'po o'manigta'mona'uyatenok, kamanopo'yare'po o'manigta'mona'uyatenok. Aya'ada Diosen Huasi'potaj e'noknopoe'nayo kenpa'da bueyhue' o'nepo, Diosere on'noeonhuahuika'apo. ¹⁷ Dakhuea'da bokikate aratbuttaj kamanepo Diosa ke'nensi'potaj ta'monahue'

o'uyate. Aratbuttaj kamanopo'yare'po Diosa o'manigta'mona'uynok.

¹⁸ Be'api' Diosen Huasi'potaj o'noknopoede, "Dakhuea' ogka'." Diosa bahuahue' o'e. Be'api' Huasi'potaj oknopoehue'da mentaenok, "Dakhuea' o'ka'." Diosa oa'de kena'po Diosen nogtiyo'da huasi'potaj oknopoehue' o'ne.

¹⁹ Diosen Huasi'po konig Diosen huakjey o'epo Diostaj o'maknopoēa'. Indariyo aratbuttaj o'bahuatiakuynig'a aratbuta Diostaj eknope'ta' pakhue' o'nepo dakhuea' ogkika'po sikkiregyo e'ika'ta' o'deretpakika'nok. Konigepo "Dakhuea' ogkika'." Diosa o'mana'apo. ²⁰ Aya'ada dakhuea' egka'te nogomeytaj e'tiahuayata' pakhue' o'ne. Kena'po Diosen huakjeyta' pakhue' o'ne. Do'taj nigpeehue' o'ne. ²¹ Hueretda huaknopoē'erinayo Diosen buttida hua'a ogkika'po Diosen huakjeytaj on'pakpo Diosen Huasi'potaj o'noknopoēnok, Diosa o'batihuapokdenok aya'ada tiahuaydik o'ne. —Jesúsa o'mana'uy.

Onte'ti Juan bautiza huaka'eria Jesúsen o'manbatia'pakuyate.

²² Nogok Judea huadariyo Jesús oro' ke'nen huanigpeika'eriēre o'hua'uy. Jesús oro'ere o'ika'po, bautiza o'magkika'uy. ²³ Enón huakka' jakte kenpa'ti Salim huakka' jak ibodteda Juan kenpa'ti bautiza o'magka'uyate, keyo huakka' hue'ey o'enok. Aratbut huakka' en'tiakte Juana bautiza o'magka'uyate. ²⁴ Huabakuda' jakyo Juantaj kudahued o'nenok, bautiza o'magkika'uyate.

25 “Be’ aen bautiza e’ magka’ Diostaj ’urunopo’ ka’ dik ya’ mae, Jesús enpi’ Juanenpi’.” Juanen huanigpeika’ eri judío aratbutere on’ batia’ pakdepo, 26 Juante on’ huatiakonpo,

—Jordán hue akodpen Jesús onere o’ ikame’ ne. Jesús taj ’uruda i’ manbatia’ pakme’ ne. Oy bautiza megke’ po aya’ da Jesús taj on’ huahua’, huamanmadika’ eri. —Juanen huanigpeika’ eria Juantaj o’ nona’ uyate.

27 —Be’ huabokerektapi’ aratbuttaj e’ manmadika’ Diosa o’ pakpo ta’ mona’ dik o’ e kenpa’ ti tihuapokika’ dik o’ e. Jesús taj o’ ta’ mona’ uyatepo Jesús taj o’ tihuapokika’. Aratbuta Jesús taj on’ huahua’ denok. 28 “Do Cristo ehue’ ee’ tada Cristo tiakhued ee’ te Diosa do’ taj huakkuruda me’ ta’ mona’ uyne.” Opu dtaj o’ noname’ ne. Kenda do’ taj on’ peeme’ ne. 29 Huabokerek huaboa’ da o’ toepakpo huatoe o’ toedepo durugda o’ e. Noga ken huabokerektaj di’ o’ epo, kenpa’ ti durugda o’ e. Ken konig do Jesús taj di’ ijjepo durugda ijjey. Huakka’ ada Jesús taj on’ pakpo huaboa’ da on’ nigpeika’. Kenda duruga’ da ijmatipeey. 30 Jesús tanayo huakka’ ada nigpeika’ dik o’ nika’ apo. Do’ taj huaboa’ da sue’ da nigpee’ dik mo’ eapone. —Juana o’ mana’ uyate.

Jesús Diosen Huasi’po o’ epo Diosya’ o’ tiakuyate.

31 Ke’ na Diosya’ o’ tiakme’ po Diosen huairitone’ o’ e. Aya’ tada mata’ mona’ ika’ dik o’ e. Aratbutnayo indari huae’ eri o’ nenig’ a indaritaj on’ nopopepo on’ batia’ pakika’. Jesús nayo Diosen Huasi’po o’ epo Diosya’ o’ tiakpo ’urunopo’ da o’ epo aya’ enda huairi o’ e.

³² Katepi' Diosyo o'batiahuayonhuahuika'nig, katepi' o'mapeonhuahuika'nig, kenda o'manbatia'pakika'nig'a, suhue'ada Jesústaj o'noknopoika'. ³³ Kenomey Jesúsen hua'a o'noknopoepo, Diosa buttida oa'ika' o'noknopoenk. ³⁴ Diosa Jesústaj o'ta'mona'uyate. Diosa ke'nen nokiregda o'yok. Jesústaj o'yok. Dakhuapa ke'nen nokireg o'yoknok. Diosen hua'a o'mana'ika'. ³⁵ Apag Huasi'potaj di' o'e. Aya'en huairida kae'po o'ta'mona'uy. ³⁶ Kenomey Diosen Huasi'potaj o'noknopoepo onte'ti Diosere on'noeonhuahuika'apo. Kenomey Huasi'potaj oknopoehue' o'nepo onte'ti Diosere noeonhuahuahue' o'neapo. Diosa kenomeytaj castiga o'magkadhuahuika'apo.

4

Jesús Samaria huadariyo huae'eri ettone'ere on'batia'pakuyate.

¹⁻² Ken, Jesústaj huakka'ada on'peedepo huaboa'da on'tahua'uyate. Huaboa'da on'nigpeika'uyate. Bautiza e'magkade'te Jesústaj on'nigpeika'uy. Jesúsnyo bautiza kahue' e'eada oro'omeya huanigpeika'eria bautiza o'magkika'uy. Juantaj sue'ada o'noknopo'e'uyate. Kenda fariseo huairia on'tipeedeme'te, Jesús a o'maknokotuy. ³ Ken o'maknokotpo, Judeaya' o'bakhua'uy. Galilea huadariyo o'kume'uy.

⁴ Ken Galilea huadariyo o'hua'po, Samaria huadariyo pokdik o'uy. ⁵ Samaria huadariyo huakka' jak Sicarte o'tiakuy. Sicar Jacobkudaken ta'bate ibodteda o'e. Ta'ba Jacobkudaken

huasi'po Josékudaktaj o'yokuyate. ⁶ Kenteda Jacobkudaken hue'ey sorokkogyá' hua'eg o'uyate. Jesús bidteda o'hua'epo o'arogpo, o'huaduy. Tokhuada' e'huadte o'huaduyate. Hue'ey sorokkogte o'manighuad'uy. ⁷⁻⁸ Oro' Jesúsén huanigpeika'eri aypo a'baetuya'po, huakka' jakyo o'hua'demey. Samariaeri ettone' hue'ey a'egatuya'po o'tiakuyate.

—Hue'ey beyok. —Jesúsa ona'uyate.

⁹ Judío aratbuta Samaria huae'eritaj batia'pakhue' o'ika'nig'a Jesústaj ettone'a o'peedepo,

—O'na judío aratbut i'enig'a, Samaria huae'eri do ijje. ¿Menpa' hue'ey beyoka' do'taj mena'? — Samaria ettone'a Jesústaj ona'uyate.

¹⁰ —Diosa huanounhuahuika' hue'ey e'yokta' be'tipakne. “Hue'ey beyok.” Ontaj ona'nig'a, “Huanounhuahuika' hue'ey beyok.” Do'taj meknopopo ena'nayo huanounhuahuika' hue'ey o'yokapone. —Jesúsa ettone'taj ona'uyate.

¹¹ —Hua'eg toehue' i'ene. Sorokkog huabidkogyoda hue'ey o'e. ¿Meya' huanoeanhuahuika' hue'ey i'egapo, huairi? ¹² Oro'en adhuea'pane'a Jacobkudak in sorokkog bo'yokuyne. Ke'nada o'mayika'uyatenig. Ke'nen huasi'po kenpa'ti on'mamay'ika'uyate. Ke'nen vacakon o'mamay'ika'uyate. Oro'omeytaj in sorokkog bo'yokon'uyne. ¿Menpa' Jacobkudakitipi sigda huairi o'e'uyunig'a, o'na huahuak huairi i'e? — Ettone'a ona'po,

¹³ —Be'api' in sorokkog hue'ey o'maypo, onte'ti maymaya' o'da'ikanig'a, ¹⁴ aya'ada do'taj meknopopo Diosere on'noeonhuahuika'apo. Konig

huanoeanhuahuika' hue'ey o'yoknok on'may'po, huanopoyo o'unhuahuika'apo, onte'ti "maymaya ijjay" ahue' o'neonhuahuika'apo. Do'taj mo-knopoepo Diosere on'neonhuahuika'apo. — Jesúsa ona'uyate.

15 —Ken hue'ey beyok. Onte'ti maymaya ahue'dik a'eya'po, iyo sorokkogyo hue'ey a'egya'po tiakhue'dik a'ikaya'po o'nen hue'ey ijmayapoy, huairi. —Ettone'a ona'po, Jesús en hua'ataj nopenkahue'da kenpa'ti Jesús Dios en Huasi'po o'e oknopoehued o'epo kenda Jesústaj ona'uyate.

16 —Yahuati'. O'nen huatoe'taj yatotiak. — Jesúsa ona'uyate.

17 —Huatoe toehue' ijjey. —Ettone'a ona'uyate.

—Huatoe toehue' ijjey. Buttida ia'.

18 Huabaniga' i'tae'uynig'a. Oyda kentaj e'dipakada o'nen huatoe ehue' o'e. Kenda buttida ia'. —Jesúsa ona'uyate.

19 —Dios en hua'a huamanbatia'pakeri o'e, o'tinopoene, huairi. 20 In o'te'yo "Huaboro'da i'e, Apag Dios." Oro' onaratbutyo' adhuea'pane'kudak Samaria huadari huae'eriomeya on'tiona'pakika'uyate. Jerusalén huakka' jakyo "Huaboro'da i'e, Apag Dios." Tiona'pakdik mo'ene. Opuda judío aratbut on'mana'ika'. —Ettone'a ona'uyate.

21 —Men'pee', ettone'. A'ti meyopi' mo'epo Apag Diostaj tiona'pakdik mo'ene. Apag Diostaj a'tiona'pakya'po in ote'te tiakhue'dik mo'eapone. Kenpa'ti a'tiona'pakya'po Jerusalényo huahue'dik mo'eapone. 22 Opud Samaria huae'eria Diostaj

nopoehue'da nama'da mo'tiona'paknig'a, oro'omeynayo judío aratbut o'epo Diostaj oknopoepo daka' o'tiona'pakikay. Diosen huamanopo'korea'eri judío aratbut o'e. ²³⁻²⁴ Apag Dios nokireg o'epo buttida oa'ika'. Apag Diosen hua'a buttida o'e. Oy kenpa'ti nogokkon aratbut huadaknopo'da Diosen buttida hua'ataj o'noknopoepo Apag Diostaj on'tiona'pakapo. Diosen Nokirega o'manopo'toenok Apag Diostaj on'tiona'pakapo. Kenda Apag Diosa o'pak. — Jesúsa ettone'taj ona'uyate.

²⁵ —Nogok Diosa Cristotaj o'ta'mona'apo, yoknopoy. E'tiakde'te aya'da o'manmadika'apo. —Ettone'a ona'uyate.

²⁶ —Cristo do ijje. Doa on'batia'paknig Cristo ijje. —Jesúsa ona'uyate.

²⁷ Jesúsa ettone'taj kenda e'nade'te oro'omey Jesúsen huanigpeika'eri Jesúste o'tiakuy. Jesúsa ettone'taj o'batia'paknok oro'a o'tiahuaypo o'me'puke'uy. (A'nennada judío huamanmadika'eri ettone'taj batia'pakhue' o'nika'uy.) “¿Ka'tia'po ettone'taj ina'pak?” “¿Kate i'pakpo ia'?” Jesústaj onahue' o'uy. ²⁸ Ettone' sorokkoso o'huadanpo okhua'uyate. Ke'nen huakka' jakyo Sicar okhua'uyate. Huakka' jakyo o'kudondepo, huakka' jak huae'eritaj o'mana'po,

²⁹ —Sorokkogte huabokereka behuatiakpo do'taj 'urua'da menbatia'pakne. Nog huadaribayoeri o'enig'a aya'da nogok nogok ijkikame'nig kenda mena'ne. Aya'da o'nopoepo mena'ne. Ke'na Cristo ya'etpi'. —Ettone'a ke'nen aya' huakka' jak huae'eritaj o'mana'uyate.

30 Ken huakka' jakya' huakka'ada on'maorokonpo, Jesústaj on'hupatiakuyate.

31 Huakka'da aratbut tiakhued e'ne'te,

—Yabape', Huamanmadika'eri. —Oro' ke'nen huanigpeika'eria ona'uayne.

32 —Bapeahue' ijjeý. Nogda aypo ijtoenig opud nopoehue' mo'ene. —Mona'uayne.

33 —Be'api' kentaj aypo yanigtotiaketpi', o'nopoepo oro'omey huanigpeika'eria huayahuaya o'batia'pakuy.

34 —Diosa do'taj me'ta'mona'uayne. Katepi' Dios o'pak kenda ijkikay. Aya'da ke'nen ijkuhuitapoy. Ke'nen ijjeretpakpo ijkika'po, do'hued aypo konig o'e. 35 Opudomey aypotaj huakka' mo'nopoepo, “Aypopi' boyoghued ee'te a'ti botta' botta' puug o'boyogaponok jakyo totiakdik o'eapoy.” Mo'batia'pakika'nig. Oy konig e'boyog a'eya'po huakka' aratbut on'batiakdenok, yan'tiahuay'. Oy huakka'ada e'nopo'korea'ta' on'pak. Huakka'ada Diostaj eknopoe'ta' on'pak.

36-37 “Nogtiada o'batuke'. Noga aypo o'totiak.” Ken buttida on'batia'pakika'uy.

Konig huabatuke'eri ijjeýo konig huakkuruda Diosen hua'a daka' ijmanmadikay. Opudomey konig aypo huatotiakeri mo'epo do'hued hua'a mo'manmadikika'aponok huakka'ada do'taj mo'nigpeika'apone. Doere Diosere mo'noeonhuahuika'apone. Konig dakhuapa opudomeya doere mo'durugpakonhuahuika'apone.

38 Nogomeya on'manmadikadhua'de'uy. Aratbut idada oknopoehue' o'nuyyo kanoknopoe'po opudomeya kan'manmadike'po do'a on'ta'mona'uayne. Opudomey huakkuru

humanmadika'eriere mo'manmadika'nok mo'maknopoe'a'apo. —Jesúsa oro'taj mona'uyne.

³⁹ Ken jakte huakka' Samaria huae'eri o'nika'po, "Aya' nogok nogok ijkika'uynigda." Mena'ne. Ettone'a o'manbatia'paknok, huakka'ada Samariayo huae'eria Jesústaj o'noknopoe'uy. ⁴⁰ Samaria huae'eri on'huatiakde. "Oro'omeytaj bota'huadunhua'." Jesústaj o'nona'uy. Kente botta' huame'noe o'uynok. ⁴¹ Jesúsen hua'ataj on'peepo nogiti huakka'ada o'noknopoe'uy.

⁴² —Ontayo'da on'peepo oknopoe'hue' o'e'nig'a oy Jesústakon on'peedepo oknopoe'y. Jesús Diosen Cristo o'e. Diosa mo'nigta'mona'uyne. Aratbuten dakhuea' e'ka' kabakkahue'po, humanopo'yareadhua' o'e monoknopoe'y. — Ettone'taj o'nona'uy.

Jesúsa gobierno huairiensi'potaj o'yarea'uy.

⁴³ Botme'noe Sicar huakka' jakyo o'edepo oro'omeyere Jesúsa o'bakhua'uy. Galilea huadariyo o'hua'uy. Galilea huadariyo Jesús o'kerekuayate. ⁴⁴ Diosen hua'a humanbatia'pakerien jak huae'eriomeynayo Diosen humanbatia'pakeritaj e'peeta' pakhue' o'nika'.

Jesúsa Galilea huae'eritaj o'manbatia'pakuynig'a.

⁴⁵ Galilea huadari huae'eri Jerusalényo aypo fiestate o'neme'te. Jerusalényo Jesúsa 'urua'nanada konig Dios ekapa' o'kame'nok on'tiahuay'uyate, Galilea huae'eria. Jesúsa teynanada o'kame'nok Galileayo e'kumejde'te durugteda Jesústaj o'de'uy.

⁴⁶ Ken, Caná huakka' jak Galilea huadariyo keyo hue'eytaj vino o'kame' onte'ti Jesús o'tiakuy.

Capernaum huakka' jak meyo^hhue'da o'epo Capernaum gobierno huairiensi'po o'digpakuyate. ⁴⁷ Judea huadariya' Jesús^a o'tiakdepo, Galilea huadariyo Jesús^a o'ika'. Kenda Capernaum huairi o'tipeedepo Jesús^{taj} o'huahua'depo, "Capernaum huakka' jakya' do'huedsi'po o'bueyapo. Bohua'. Betayarea'." Diga'da ona'uy.

⁴⁸ —Opud Galilea hua^e'eri do'hued hua'a eknopoe'ta' pakhue' mo'e. 'Urua'da eka'nayo konig e'bayarea'nayo do'hued hua'ataj yanoknopoe^eapetpi'. —Jesús^a Capernaum huairitaj ona'uy.

⁴⁹ —Bueyhued ee'te do'huedsi'pote bohua', huairi. —Jesús^{taj} ona'uy.

⁵⁰ —Yahuati'. O'nensi'po o'yarede o'noe. —Jesús^a ona'uy. Jesús^{en} hua'ataj buttida oknoponpo jakyo o'kume'uyate. ⁵¹ Jakyo e'kumejte dagte ke'nen huanaba'a on'huatiakpo, on'dejpo,

—O'nensi'po o'yarede, o'noe. —Ke'nen huanaba'a o'nona'uyate.

⁵² —¿Menoka' ya'yarud? —O'mana'uy.

—'Ikken niokpo tokhuad e'huadte o'yareme'. —Huanaba'a o'nona'uyate.

⁵³ Kente niokpo e'huadte "O'nensi'po o'yarede o'noe." Jesús^a mename'ne. Huasi'poed huaoa o'nononpo. Ke'nen huabetomeya Jesús^a Diosen Huasi'po Diosya' o'tiakuyate, o'noknopoe'uyate.

⁵⁴ Judea huadariya' Jesús^a o'kumejdepo Galilea huadariyo o'tiakuy. Galilea huadariyo hue'eytaj vino o'ka'uy. Kenpa'ti gobierno huairiensi'po o'yarea'uy.

5

Ken yakote huabokerektaj dakhue' o'eonhuahua'uyate. Jesús a o'yarea'uy.

¹ Nogok judío aratbut onte'ti on'mabape'apo, Jerusalénya' on'mabape'apo kenpa'ti on'tiona'pakapo. Jesús Jerusalén huakka' jakyo onte'ti o'behuikon'uy. ² Jerusalén huakka' jak kurupen huida e'tiokpaka' akbogpe o'e. Akbogpedik o'dikka'uy oveja. Oveja akbogpete yako o'e. Yakodik o'dikka' Betesda. Betesda yako akta'bogpete huabaniga' ba'ak o'e. ³ Ba'akyo huakka'da o'nonpabahuedika'. On'digpakpo o'nonpabahuedika', ekpobig o'nonpabahuedika', huakket o'nonpabahuedika', e'huetihuarotaj o'nonmaboika'. ⁴ Yakote nogok nogok Diosen huata'moneri on'huarakatuika'. O'tiakdepo yakotaj o'tihuaroa'uynok. Yako karogda e'tihuaroyo be'api' huakkuruda yakudontaj o'bayarea'ika'uyate. Katepi' dakhue' e'ne'te o'bayarea'ika'uyate. ⁵ Kente treinta y ocho huabayok nogbokerektida dakhue' enpahued o'unhuahua'uyate. ⁶ Jesús okmapie'ahuaddik huame'noete yakote o'tiakdepo, enpahuedika'taj o'tiahuaydepo onpahuedunhuahuika' oknopopo,

—¿E'yarea'ta' menpa' i'pak? —Ona'uy.

⁷ —Yako e'tihuarote be'api' do'taj tohuahue'dik me'nene. Do'a daka'da ijhua'nok, noga huakkuruda o'kudika', Huairi. —Jesústaj ona'uy.

⁸ —Yabo'. Colchón ya'udpo, yahuae'. —Jesúsa ona'uy.

⁹ Ijhuiti ehue' o'yaread'uy. Colchón o'udpo o'hua'ud'uy. Okmapie'ahuaddik huame'noete o'yarea'uy.

¹⁰ Okmapie'ahuaddik huame'noete sigpi' kahue'dik mo'ene. Judío en adhuea'pane' nama'da on'manika'uynok,

—Okmapie'ahuaddik huame'noe o'enok colchón tohuahue'dik o'ene. —Judío huairia o'nona'uy.

¹¹ —Kenbokereka do'taj be'yarea'ne. “Colchón ya'udpo yahuae'.” Ke'na mena'nok ijkay. —Judío huairitaj o'mana'uy.

¹² —“Ya'udpo yahuae'.” ¿Be'a on'taj mena'? —Judío huairia o'nona'uy. Jesús a dakhue'da ona' on'nopoepo o'nona'uy.

¹³ Jesús endik nopoehued o'epo kenpa'ti ke'na be'yareadne nopoehue' o'uy. Kenpa'ti huakka'ada aratbut o'nenok Jesús a okhua'nok Jesús taj tihuayhue'dik o'epo. ¹⁴ Nogok Jesús a Diosen jakyo o'huahuay'uy. Huayareritaj o'huahuay'uy.

—Eya, o'yaraddene. Dakhuea' onte'ti kahue'yae'. Onte'ti dakhuea' eka'nayo nogiti dakhue'da i'epone. —Jesús a ona'uy.

¹⁵ Kenoka' judío huairite o'hua'uyate. “Jesús a be'yareadne.” Huabokereka o'batia'pakuy.

¹⁶ Okmapie'ahuaddik huame'noete Jesús kenda o'ka'nok Judío huairia Jesús taj huaboa'da diga'da on'huadiaypo dakhuea' on'huaadhuahuika'po, kenpa'ti e'arakta' on'tipakonhuahuika'uyate.

¹⁷ —Oy kenpa'ti do'hued Apag Dios o'kika' doakon ijkikay. —Jesús a o'mana'uy.

¹⁸ Okmapie'ahuaddik huame'noete judío aratbut kahue'dik yane', kenda judío huairien

adhuea'pane'a on'manika'uynig'a. Jesúsá manigpeehue' o'epo okmapie'ahuaddik huame'noete o'yarea'po. Kenpa'ti Dios do'hued Apag me'taene, oa'po. "Konigti Dios ijjeý." Jesúsá oa'nok, judío huairia on'nopoepo nogiti diga'da e'arakta' o'deretpakuyate.

Katepi' Apag Diosa kenda o'paknok Diosen Huasi'poa o'ka'.

¹⁹ —Do Diosen Huasi'po ijje'po do'huedda kahue'dik ijjeý. Katepi' Apaga o'paknok kenda do Diosen Huasi'po ijje'po ijkikay. Konig do'hued Apag o'ka' konigti ijkay. Buttida ijjay. ²⁰ Kenpa'ti Diosen Huasi'po ijjenok do'taj di' me'ene. Aya'da Diosa o'kika'po kenda do'takon me'nopoëa'ne. Huabokerektaj iyarea'dey. Nogiti 'urua'da ijka'apoy. ¡Kenpihuay! A'dik mo'eapone. ²¹ Aratbut en'bueyde'te onte'ti Diosa manoea'dik o'e. Konigti do Diosen Huasi'po ijje'po e'bueytapi' e'manoea'ta' ijpakpo ijmanoea'apoy. ²² "Dakhuea' i'ka'." Apagayo'da aratbuttaj ahue' o'e. Apaga o'paknok, "Dakhuea' i'ka'." Doa Apagen Huasi'po ijje'po a'dik ijjeapoy. ²³ Kenda Apaga o'paknok, "Diosen Huasi'po huadakda o'e." Aya'ada do'taj on'tia'pakapone. Konig Apagtaj huadak on'tia'pakpo, konigti do'taj huadak on'tia'pakapone. "Huasi'po huadakda o'e." Be'api' do'taj tia'pakhue' ee'nayo konigti "Apag Dios huadakda o'e," tia'pakhue'da o'ne. Apaga do'taj me'ta'mona'uyne.

²⁴ Aya'ada do'taj daka' on'peepo kenpa'ti Apaga me'ta'mona'uyne, o'noknopoepo doere kurudyo on'noeonhuahuika'apo. "Dakhuea'

boka'ne." Diosa onahue' mo'eapone. Konig Diostaj en'nopo'bueyde on'nige'nig'a Diosa mo'manoeanhuahuika'apone. Buttida ijjay. ²⁵ Nogok kenpa'ti oyda kenomeya konig Diostaj on'nopo'bueydenig'a Apag Diosen Huasi'potaj on'peeapo. On'nigpeepo Diosere on'noeonhuahuika'apo. Buttida ijjay. ²⁶ Apag Dios o'noeonhuahuika'po onte'ti manoeanhuahuika'dik mo'ene. Diosa o'paknok do Diosen Huasi'po kenpa'ti aratbuttaj onte'ti manoeanhuahuika'dik ijjej. ²⁷ Do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne. Konigepo, "Dakhuea' i'ka'ne." Aratbuttaj mana'dik ijjej. ²⁸ Kenda mepu'kehue' yane'. Kena'po nogok aya' huabueyeri kubarakya' do'taj on'peeapo. ²⁹ On'maorokonka'apo. Huadak huakika'eri onte'ti Diosere on'noeonhuahuika'apo. Dakhuea' huakika'eri pai'nanada on'nopo'unhuahuika'apo. —Jesúsa o'mana'uy.

Jesústaj kanoknopo'e'po "Jesús Diosen Huasi'po o'enek Diosa o'ta'mona'uyate." Juana o'mana'uy. Kenpa'ti Jesústaj kanoknopo'e'po konig Diosenyo'da ka'dik o'epo Jesúsa o'ka'uy.

³⁰ —Do'huada ijnopoepo kahue'dik ijjej. Konigti Apag Diosa mena'nok ijjay. Buttida ijja'ikay. Kena'po katepi' do ijpakpo kahue' ijikay. Kenda Apag Dios o'paknok ijkikay. Apag Diosa me'ta'mona'uynok. ³¹ Do'a Diosen Huasi'po ijjej. Do'huayo'da ijnopoepo ea'nayo kenpa' ahue' ijjeaynig'a konig buttida do'hued hua'a peehue'dik o'nene. ³² "Do'hued Huasi'po me'taene." Diosa be'huaa'ne. Do'taj buttida

be'huaa'nok do'taj pee'dik o'nene ijnopoy.
³³ "Jesús be'ati ya'eta'po." Juantaj opudomeya mo'ta'moname'. "Jesús Diosen Huasi'po o'e." Juana buttida do'taj be'huaame'ne. ³⁴ "Jesús Diosen Huasi'po o'e." Huabokereka e'huaa'te donayo peehue'dik ijje. Opudomeyanayo Juantaj nigpeedik mo'epo do'taj oknopoe'dik mo'ene Diosere a'noeonhuahuikaya'po do'taj oknopoe'dik o'nene. O'nona'ne. ³⁵ Juan konig jeyda huakjey 'uruda o'ta'te, Juana 'uruda o'manmadikikame'po. Opudomey judío aratbuttaj mon'madikikame'ne. Opudomey huakjeytaj mo'durugpakatume'ne. Juantaj mon'peepo mo'durugpakatume'ne. ³⁶ Dios do'hued Apag o'epo do'taj me'ta'mona'uyne. Kenda Juana buttida behuaame'ne, opudomeytaj moname'nok do'taj oknopoe'dik mo'enok. Kenpa'ti konigepo katepi' 'urua'da Diosayo'da ka'dik o'e, doakon ijkika'nok Diosa o'ta'mona'uy oknopoe'dik mo'ene. ³⁷ Kenpa'ti Apaga Apagba'te do'taj be'tia'pakuynig'a opudomey judío huairinayo Diostaj tiahuayhue' mo'ika'po kenpa'ti nigpeehue' mo'ika'po, ³⁸ ke'nen hua'a e'peeta' pakhue' mo'e. Diosa o'ta'mona'uy. Do'taj oknopoe'hue' mo'ene. ³⁹ Apagba'a do'taj be'tia'pakne. Opudomeynayo do'taj oknopoe'hue' mo'ene. Diosya' o'tiakuy oknopoe'hue' mo'epo Apagba'tayo'da mo'mona'pakika'po, Diosere o'noeonhuahuika'apoy nama'da mo'nopoene. Do'taj oknopoe'hue' mo'enok Diosere noeonhuahuikahue' mo'eapone.
⁴⁰ Aya'ada do'taj o'noknopoe'po Diosere

on'noeonhuahuika'apo. Opud judío huairinayo do'taj eknopōe'ta' pakhue' mo'ene.

⁴¹ “Huadak o'e.” Huabokereka do'taj e'huaa'ta' pakhue' ijjej. ⁴² Opud judío huairia Diostaj di' ehue' o'ne doa on'tinopoene. ⁴³ Apag Diosa do'taj me'ta'mona'uyne. Opudomeyanayo do'taj e'nigpeeta' pakhue' o'nene. Nog huabokerektaj Diosa ta'monahue' ee'tada opudte e'bahuatiaknayo kentanayo mo'nigpeeapo. ⁴⁴ “Huadakda mo'ene.” Aratbuta enata' e'peeta' bo'pakika'. “Huadakda mo'ene.” Diosa enata' e'peeta' pakhue' mo'ene. Kena'po Diosya' o'tiakuy oknopōehue'dik o'nene. ⁴⁵ Opudtaj, “dakhuea' ogkika'.” Apag Diostaj Jesús a be'huaa'apone. Nopōehue' yane'. “Opuda dakhuea' bokika'uyng.” Moisésanayo kenda bo'huaa'apone. Moisésstaj nama'da bo'ika'. ⁴⁶ Moisésa do'taj o'timadoya'uyate. Opuda Moisésstaj hueretda oknopōehue' mo'epo kena'po do'taj oknopōehue' o'nene. ⁴⁷ Kenda Moiséskudaka o'madoya'uyate oknopōehue' ee'nayo, do'hued hua'ataj kenpa'ti oknopōehue' mo'eapone. — Jesús a judío huairitaj o'mana'uyate.

6

Jesús a cinco mil huabokerektaj o'batobape'uyate.

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

¹ Ken, Galilea e'pog konogda o'dikka' Tiberias. Nogok Galilea e'pog Jesús okteg'uy. Oro'omeyere oktegyu. ² Jesús e'hua'te huakka'ada aratbut on'tahua'po, kena'po konig Diosyo'da ka'dik

o'e, konigti Jesúsá nogok nogok o'ka'po, dakhue' e'netaj o'bayarea'uy. Konigepo huakka'ada on'tahua'uy. ³ A'ti huakupayo o'behuikuy. Oro'omey Jesúsén huanigpejka'eriere mo'batohuadyne. ⁴ A'ti judío huakurueri isi'po mabueyhue' ee' okkahuehue' aypo fiesta o'eapo. Konigepo huakka'da aratbut o'nuy. ⁵ Huakka'da aratbut ogkupopakdepo en'batiakte Jesúsá o'batiahuay'uy. Felipetaj

—¿Huakka'da on'batiakde kan'bape'po meya' pan o'baeyapet? —Jesúsá Felipetaj ona'uy.

⁶ Menpa'ti Felipea oa'apo e'nopo'e'ta' o'pakpo ona'uy. Kenda ijka'apoy soatayo' Jesúsá o'nopo'e'uy.

⁷ —Pan huabae' doscientos denarios huakupe ee'nayo aya'ada aratbuta sue'pi' pan bapehue'dik o'ne. —Felipea ona'uy.

⁸⁻⁹ —Huabokereksi'poa nogmanigtida cebadaog' pan botta' biigere o'toenig'a kenniga aratbuta kate bapehue'dik o'nenok. —Andrésa, Simón Pedroen huama'buy o'epo ona'uy. Jesúsáj ona'uy.

¹⁰ —“Yan'bahuad.” Yan'mana'. —Jesúsá oro'taj mona'uyne.

Kenteda huakka'da mire o'uyate. Ken aya'da on'bahuaduy. Cinco mil huabokerek o'nuy. ¹¹ Jesúsá pan o'to'epo Diostaj dakiti o'tiona'pakuy. Oro'omey ke'nen huanigpejka'eritaj o'posakea'po bo'yoke'po aratbut en'bahuadte oro'omeya o'bayoke'uy. Konigti biig o'manokpukpukpo bo'yoke'nok oro'omeya o'bayoke'uy. Noga huakka' enpakok huakka' o'bayoke'uy.

Dapoteya'da on'bape'uy. ¹² Kenoka' aya'da dapotey e'ne'de'te,

—Pan huaboro' huaenmo boro'ta'sujmonere bapehue' ene' yan'baea'. Ken sigpi' parahue'dik ka'e'po. —Oro'taj mona'uyne.

¹³ Ken o'baea'uy. Doce kusogyo cebada pan boro'ta'sujmon hueda'hueda'da o'kuda'uy.

¹⁴ Kenda konig Diosayo'da ka'dik o'e Jesúsa konigti o'ka'nok aratbuta on'tiahuaypo,

—Diosen hua'a huamanbatia'pakeri oro'omeytaj mo'nigtiakapone, Apag Diosba'a oa'. Kentaj ekpoe' o'nigunhuahuika'uy. Dapi' Jesús Diosen hua'a huamanbatia'pakeri o'e. —Judío aratbuta on'batia'pakuy.

¹⁵ Jesústaj mon'tohua'. Oro'omeyen gobierno huairi ka'e'. Huakka' aratbut egkupopakte huanopoya'da on'nopoe'uy. Jesúsa o'nokotpo, o'bakhua'po nogtia'da ote'yo o'bakbehuikuyate.

Jesús huahuetiudte o'huae'uyate.

(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

¹⁶ Ken osikdenok oro' Jesús en huanigpejka'eri e'pogte o'hua'uy. ¹⁷ Kusi'peyo o'bakudpo,

Capernaum huakka' jakyo e'pog o'noktegpogte o'baksikpo, Jesús tiakhued ee'te ¹⁸ diga'da o'bapokpo e'pog huakka'da o'kuta'huaropakuy.

¹⁹ Bidteda e'huade'te, e'pog huahuetiudte Jesús o'huae'po kusi'peyo Jesúsa e'huatiakte oro' o'tiahuay'uy. Jesústaj o'tiahuaypo o'me'pukon'uy.

²⁰ —Do ihuey. Me'pukhue' yane'. —Jesúsa mona'uyne.

21 “Kusi’peyo yakud.” Durugteda ona’depo, e’kudde’te ijhuiti ehue’ akodpen o’hua’depo on’betuy.

Aratbuta Jesústaj o’dukuy.

22 Ken eme’te akodpen huakka’da aratbut o’nuyate. Kente cinco miltaj o’batobape’uy. ’Ikken nogkusi’petida o’eme’. Ken kusi’peyo Jesús kudhue’ o’eme’nok Jesús en huanigpeika’erimeynayo on’bakudpo o’nokbahuame’nok on’batiahuaya’uy. 23 Tiberias huakka’ jakya’ kusi’pe o’batiakuyate. Huakka’da aratbut on’batiakuy. Kente Jesús Huairi pantaj dakiti o’tiona’pakme’. Pankon on’bapeme’ kente ibodteda kusi’pe o’batiakuyate. 24 Kente Jesústaj huahuayhue’da ke’nen huanigpeika’eritaj huahuayhue’da huakka’da aratbut kusi’peyo on’kudonpo Jesústaj o’dukpo Capernaumyo on’hua’uyate.

Jesús konig aypo huamanoeanhuahuika’eri o’e.

25 Ken akodpen kusi’pete on’betdepo Capernaumyo Jesústaj o’dukpo, onhuahuaydepo,

—¿Menoka’ iyoda i’tiak, Huamanmadika’eri? — O’nona’uy.

26 —Konig Diosyo’da teyda ka’dik o’e, do konigti ijka’deme’nig’a kenda do’taj oknopoehue’ o’nene. Pan ijbiamenok opudomey dapoteya’da mo’bapeme’po, kena’po do’taj o’dukne. Aypoyo’da bo’pakne. Buttida o’nona’ne. 27 Aypo kenpa’ti katetapi’ bo’eretpakpi’, a’baeya’po mo’baa’popi’, bo’kika’nig’a aypo kenpa’ti nogda a’ti ehue’ o’eapo. Konigepo aypoyo’da kenpa’ti katetapi’

eretpakhue' yane'. Kikahue' yane'. Aypoanayo mo'manoteypakpo sue'pi' mo'noea'ne. Doanayo Diosere manoeanhuahuika'dik o'nene. Do huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne. Do'taj mederetpakpo me'noknopoe'. Diosa be'tihuapoknok ijbayarea'mey kenpa'ti konig Diosyo'da teyda ka'dik o'e, konigti ijkamey. —Jesúsa o'mana'uy.

28 —Diosen e'ka'ta' o'paki. ¿Diosen hua'a a'kaya'po kate ka'dik o'ey oro'? —Jesústaj nama'da o'nona'uy.

29 —Opudte Diosa me'ta'mona'uyne. Do'taj me'noknopoe'. Kenda Diosa o'pak. —Jesúsa o'mana'uy.

30 —Oro'omeya ontaj me'noknopoe'po konig Diosyo'da o'kika', konigti yaka'. Konig Diosa 'urua'nanada o'kika' o'na konigti eka'nayo oknopoeapoy. Diosya' o'tiakuyate oknopoeapoy.

31 A'nennada oro'omeyen adhuea'pane'taj Moisésa o'batohuae'ika'uyate. Aratbut ehue' e'huae'ika'yo o'batohua'ika'uyate. “Maná aypo kurudya' o'batobape'ika'uyate.” Apagba' oa'. —Jesústaj o'nona'uy.

32-33 —A'nennada kurudya' maná aypo Moisésa o'bayokika'uyate nama'da mo'nopoenig'a Moisésa bayokhue' o'uyate. Kurudya' Diosa maná aypo o'bayokonhuahua'ika'uyate. Maná ayponayo manoeanhuahuikahue'dik o'e. Kurudya' do'hued Apag Dios me'ta'mona'uyne. Konig aypo huamanoeanhuahuika'eri ijje. Aratbuttaj a'manoeanhuahuikaya'po ijtiakuy. —Jesúsa o'mana'uy.

34 —Kenda aypo bo'yokika'ne, huairi. —Jesústaj nopoenkahue' e'eada o'nona'uy.

35 —Konig aypo huamanoeanhuahuika'eri ijjepo ar**at**but**taj** manoeanhuahuika'dik ijjey. Aya'ada on'nopo'korepo do'taj moknopoepo mo'nigpeika'po konig noteyda durugnopo'da o'neonhuahuika'apo. On'nopo'noeyonhuahuika'apo.

36 Opudomeynayo do'taj pakhue' o'nepo do'taj oknopoehue' o'nene. Konig huaboada o'nona'po, do'taj e'tiahuayme'pi' oknopoehue' o'nene.

37 Apag Diosa do'te aya'tada mo'ta'mona'ne do'taj moknopoeapone kenpa'ti do'taj mo'nigpeika'apone. Kenomeya do'taj me'noknopoenok ijbae'apoy, maenhue'dik ijjeapoy.

38 Kena'po kurudya' ijtiakuy Diosa me'ta'mona'uynok. Ke'nen e'ka'ta' ijpakpo ijtiakuy. Do huata'da e'ka'ta' pakhue' ijjepo ijtiakuy.

39 Huakka' Diosataj huaknopoe'eri me'bayokuyne nogtipi' titikhue' mo'eapone. Kene'huaya' huame'noete aya'tada ijmanoyhuada'apoy.

Kenda o'pakpo Diosa me'ta'mona'uyne. 40 Diosa o'pakpo kenomey do'taj o'noknopoene, do Diosen Huasi'po o'e o'noknopoepo kenda mo'batia'pakpo Diosere on'neonhuahuika'po kene'huaya' huame'noete onte'ti kenomeytaj ijmanoea'apoy. —Jesúsa o'mana'uy.

41 “Do konig aypo huamanoeanhuahuika'eri ijjey. Kurudya' do'hued Apag Diosa me'ta'mona'uyne.” Jesúsa oa'nok judío huairia Jesústaj on'huadiaypo on'huamahui'ia'po,

⁴² —In huabokerek Jesús o'e. Joséensi'po o'e. Ke'nen huaoj ke'nen huayekon okiey. “Kurudya' Diosa me'ta'mona'uyne.” ¿Mena'po kenpa' a'dik ya'e? —Judío huairia onpapayo' on'batia'pakuy.

⁴³ —Onpapayo' huaahue' mene'. ⁴⁴ Apag Diosa me'ta'mona'uyne. Huakka'tada Diosa o'batihuapokpo, do'taj huakno-ponhua' o'batihuapok. Kenomey huaknopoe'eritaj ijmanoyhuada'apoy. Kene'huaya' huame'noete ijmanoyhuada'apoy. Diosere on'noeonhuahuika'apo. ⁴⁵ “Diosa aya'tada o'manopoea'apo.” Diosen hua'a huamanbatia'pakeria o'madoya'uyate. Konigepo aya'ada Apagtaj on'peepo o'noknopoe'po do'takon mo'nigpeika'apone.

⁴⁶ Apag Diosya' ijtiakuy, do'ayo'da Apagtaj ijti-ahuayika'uy. Nogomeynayo Apagtaj tiahuayhue' o'nikame'te. ⁴⁷ Kenomey do'taj o'noknopoe'po Diosere on'noeonhuahuika'apo. Buttida ijjay.

⁴⁸ Do konig aypo huamanoeanhuahuika'eri ijje'y. Aratbuttaj ijmanoeanhuahuika'apoy.

⁴⁹ Aratbut ehue' e'ika'yo opuden adhuea'pane' o'neonhuahuika'uyate. Diosa maná aypo e'bayokika'tada Diosere noeonhuahuikahue' o'nuyate. On'mabuey'uyate. ⁵⁰ Nog aypo o'e.

Huamanoeanhuahuika' aypo o'e. Donayo konig huamanoeanhuahuika' ayponig ijje'y. Kurudya' ijtiakuyppo. Konig huamanoeanhuahuika' aypo en'bape'nayo, bueyhue' on'noeonhuahuika'apo. Kenda huamanoeanhuahuika' ayponig ijje'y.

⁵¹ Aypo huamanoeanhuahuika' do konig aypo ijje'y. Kurudya' Diosenbaya' ijtiakuyppo, aya'ada in aypo e'bape'nayo Diosere on'noeonhuahuika'apo.

Ken huamanoeanhuahuika' aypo konig do'hued huaso' o'e. Aratbut kan'noeonhuahuike'po ijmanigbueyapoy. Do'taj oknopoe'dik mo'ene. —O'manbatia'pakpo kenda Jesúsa o'mana'uy.

⁵² Huayahuaya judío huairia on'batia'pakpo,

—Menpa' ke'nen huaso' pe'dik o'enok yaa'. — On'batia'pakuy.

⁵³ —Do Huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne do'hued huaso' bapehue' ee'nayo, do'hued mimi mayhue' ee'nayo onte'ti Diosere noeonhuahuikahue' mo'eapone.

⁵⁴ Kenomey do'hued huaso' on'bape'po kenpa'ti do'hued mimi on'mai'po Diosere on'noeonhuahuika'apo.

Diostehuapa' kene'huaya' huame'noete kenomeytaj ijmanoea'apoy.

⁵⁵⁻⁵⁶ Kenda o'nona'ng do'hued huaso' huamanoeanhuahuika' aypo o'e. Do'hued mimi buttida huamai' mimi o'e. Aya'ada do'hued huaso' on'bape'po do'hued mimi on'mai'po doyoyo' o'nika'.

Do kenpa'ti kenomeyere ijikay. ⁵⁷ Do'hued Paga me'ta'mona'uyne. Apaga o'noeonhuahuika'po do'takon me'noeanhuahuika'ne.

Aya'ada konig do'taj mo'bape'po do'taj moknopoe'po doere on'noeonhuahuika'apo. ⁵⁸ Do konig aypo huamanoeanhuahuika'eri kae'po kurudya' Diosa me'ta'mona'uyne.

A'nennada adhuea'pane'taj Diosa maná aypo kurudya' o'bayokika'uyate. E'bape'ika'ada nogok on'mabuey'uyate. Aya'da do'taj moknopoe'po konig huamanoeanhuahuika' aypo on'bape'po Diosere on'noeonhuahuika'apo. —Jesúsa judío huairitaj o'mana'uy.

59 Capernaum huakka' jakyo judío aratbuten huaitake' jakyo Jesúsá o'manmadika'po kenda o'mana'uy.

Jesúsen hua'a o'manoeanhuahuika'apo.

60 Sue'da huakka'mon Jesúsén huanigpeikaeria on'peeondepo,

—Jesúsa o'manmadika' kenda kahue'dik o'ene. Menpa' be'api nigpee'dik ya'net. —Kenomeya on'batia'pak'uy.

61 Ke'nen huanigpeika'eri kenda on'batia'pakpo Jesúsá o'nopoepo,

—¿Do'hued hua'ataj menpa' nigpee hue'dik mo'e? 62 ¿Do Huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne keyo kurudyo ijika'uy e'behunkte opuda on'tiahuaydepo menpa' do'taj moknopoepet? 63 Diosen Nokirega o'manoeanhuahuika'. Aratbuten huaso'anayo manoeanhuahuikahue' o'e. Do'hued hua'a ijmanay konig Diosen Nokireg o'manoeanhuahuika'apo. Do'hued hua'ataj moknopoika'po mo'nigpeika'po Diosere mo'noeonhuahuika'apone. 64 Kenda iija'denig'a opudomey sue'ada oknopoehue' o'nene. —Jesúsa o'mana'uy.

Ken huakkuruda Jesúsá a'manmadikaya'po tiakhued o'epoed be'ati do'taj oknopoehue' me'neapone Jesúsá o'nopoika'uyate. Kenpa'ti Judasa kadarake'po be'titotiakapone Jesúsá o'nopoeyate.

65 —Do Diosen Huasi'po ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne. Do'taj kanoknopoepo Diosa e'tihuapokenayo oknopoed'ik mo'ene. Do'taj

kanoknopoe'po Diosa tihuapokhue' ee'nayo oknopoe'hue'dik mo'ene. —Jesúsa o'mana'uy.

⁶⁶ Kenda e'manade'te huakka'ada ke'nen huanigpeika'eriomeya o'noknopoe'batikuy. Onte'ti kenere ta'huaehue' o'ne'uy.

⁶⁷ —¿Opud kenpa'ti menpa' eknopoe'batikta' bo'pak? —Jesúsa oro' doce huamata'mona'eritaj mona'uyne.

⁶⁸ —Ehue', Huairi, o'na huanoeonhuahuika' hua'a ona'ika'ne. ⁶⁹ Cristo i'epo, Diosen Huasi'po i'epo ontaj Diosa bektie'ea'uyate, Huairi. —Simón Pedroa ona'uy.

⁷⁰ —Opud, doce huamata'mona'eri ijbaktie'ea'uynig'a, opuda nogtatida toto' huairia mo'nopo'toe'apone. —Jesúsa mona'uyne.

⁷¹ Simónensi'po Judas Iscariotetaj o'batia'pakpo kena'po ken doce huanigpeika'eriya' kadarake'po o'batotiakapo Jesúsa o'nopoe'uy.

7

Jesúsen huama'buya Diosen Huasi'po o'e okno-poukahue' o'nuy.

¹ Nogok Galilea huadaribayo Jesúsa nogiti o'manmadikadhuahuika'uy. Nogyo nogyo o'hua'epo o'manmadikadhuahuika'uy. Kenoka' Judea huadaribayo nogyo nogyo e'manmadika'ta' pakhue' o'uy Jesúsa. Judeayo judío huairia e'arakta' on'tipaknok. ² A'timon judíoen baak fiesta o'e'apo, Jerusalénya' o'e'apo. Siete huame'noe fiesta o'e'apo. Aya'da judío huabokerek on'bahua'apo. ³ Kenoka' Jesúsen huama'buy Jesúste on'huatiakdepo, o'nona'po,

—Iyo Galileayo ikahue' yae', eg'. Fiestate Judeayo monhua'. Huakka'da o'nen huanigpeika'eri Judeayo o'ne, kenpa'ti 'urua'da Diosen i'kika'nig kan'tiahuaye'po. Konigepo Judeayo monhua'. ⁴ Ontaj huakka'ada eknope'ta' e'paknayo, ontaj huakka'ada e'nigpeika'ta' e'paknayo iyo sue'da aratbut e'nahue'yo ehue'dik i'ene. Keyo huakka'da aratbut e'nahue'yo hua'dik i'ene. Huairi o'e aratbuta me'noknope'po huakka' aratbut egkupopakya' 'urua'nanada yamanigkika', konig Diosayo'da ka'dik o'e yamanigkika', yabayarea'. —Jesúsen huama'buya Jesústaj o'nona'uyate.

⁵ Diosa Jesústaj o'ta'mona'uyate kenpa'ti Jesús Diosen Huasi'po o'e Jesúsen huama'buy oknopehued e'eada kenpa' o'nona'uyate. Jesúser ehua'ta' on'pakpoda kenpa' o'nona'uy.

⁶ —Oy huame'noenayo fiesta Jerusalényo huahue'dik ijje. Opudnayo menokapi' bo'pakpo hua'dik mo'ene. ⁷ Huakka' aratbuta do'taj oknopehue' o'ne. Konigti oknopehue' o'nene do'taj. Konigepo kenomeya opudtaj huadiayhue' mo'ene. “Diostaj dakhuea' bo'kika'ne. Diostaj nigpeehue' mo'ika'ne.” Kenomey oknopehue' huae'eritaj ijmanika'nok konigepo do'taj diga'da menhuadiayika'ne. ⁸ Fiestayo yan'bahuati'. Donayo huahued ijje. Oy huahue'dik ijje. —Jesúsa huama'buytaj o'mana'uy.

⁹ Kenda Jesúsa e'nade'te huama'buya o'nokhua'uy. Jesúsnayo Galileayo o'ika'uy.

Nogok baak fiestayo Jesús o'hua'uy. Judío aratbuttaj o'manmadikanhua'uy.

¹⁰ Jesús en huama'buy kenpa'ti aya' huabokerekomey fiestate Jerusalényo on'hua'depo dagte aratbutbahue' o'nenok Jesús kon Jerusalényo o'hua'uy. Aratbut Jesústaj tiahuahue' o'maepo Jesús o'hua'uy. ¹¹ Jesús Jerusalényo okyehued ee'te judío huairiomeya Jesústaj o'nonmabopo,

—¿Kenbokerek meyon ya'e? —Judío huairia on'huaa'po.

¹² Jesústaj huakka'ada on'tia'pakpo, “Huadakda o'e.” Huakka'ada on'tia'pakpo, “Dakhue'da o'e. Nama'da o'manmadika'. Aratbuttaj engaña o'magka'.” Nogomey huakka'ada on'tia'pakuy.

¹³ Huayahuaya utak utaka' on'batia'pakpo judío huairitaj on'mepukpo huakka' aratbuttaj 'utta' batia'pakhue' o'nuy. 'Utta' Jesústaj batia'pakhue' o'nuy.

¹⁴ Fiesta bapa'me'noe ogka'depo konig fiesta nopote ee'te Diosen jakyo Jesús o'hua'po okyedeipo huabo'a da o'manmadika'uy. Huakka'da aratbut egkupopakde'te o'manmadika'uy. 'Urua'nada o'manmadika'uy. ¹⁵ Ken judío huairi Jesústaj on'peedeipo on'mepu'kepo on'huadiaypo,

—Oro'en escuelaya' Diosba' madoyahue' o'ika'uy Jesús. Kentaj onmadikahue' o'ika'uy. Konigepo sigpi' nopoehue' o'e. Buttida o'nona'ne. —Judío huairia Jesústaj oknopoehue' o'nepo huakka' aratbuttaj nama'da on'mana'uy.

¹⁶ —Do'huedda ijpakpo manmadikahue' ijje. Diosa me'ta'mona'uyne. Kenda Diosa me'nopoea'nok ijmanmadikikay. Diosen buttida hua'a ijmanmadikikay. ¹⁷ Do'taj on'peepo aya'ada Diostaj e'nigpeika'ta' on'pakpo kenda

Diosa me'nopoea'nig ijmanmadikikay daka' kenda on'nopoeapo. Do'huedda ijnopoeapo manmadikahue' ijje_y kenomeya kenpa'ti on'nopoeapo. ¹⁸ Nogomey huakka'ada onda on'nopoeapo on'manmadikika'. "Ke'na huadakda huamanmadika'eri o'e." "Huadakda o'e." "Huairi o'e." Aratbuta e'huaa'te e'peeta' on'pakpo on'manmadikika'. Do'tanayo Diosa me'ta'mona'uyne. "Huadaknanada o'e Dios." "Huaboro'nanada huairi o'e Dios." Opuda e'huaa'te e'peeta' ijpakpo buttida hua'ayo'da ijmanmadikikay. Sigpi' da ahue' ijikay.

¹⁹ Moisésa Diosen hua'a o'mana'uyate. Diosen hua'a buttida o'e. Moisésba' mo'ba'toika'ne. Kenda e'nopoeada aya'ada nigpeehue' mo'ika'ne. Moisésba'taj nigpeehue' mo'ika'ne. ¿Do'taj mena'po e'arakta' on'tipak? —Jesúsa judío huairitaj o'mana'uy.

²⁰ —Dakhue' nokirega me'nopo'toenok huasegda i'epo ia'ne. Be'api' ontaj e'arakta' pakhue' o'ne. —Aratbuta Jesústaj nama'da o'nona'uy.

²¹ —Huabokerek treinta y ocho huabayok dakhue'da o'epo onpahuedonhuahuika'uyate. Okmapie'ahuaddik huame'noete ijyareame'nok huakka' mo'mepu'ke'po do'taj on'huadiayne.

²² Huabokereksi'potaj yobedtaj huasi'dak oktegdik yanikati', opudomeyen adhuea'pane'a mona'uyate. Moisésa konigti mona'uyate. Konigepo Moisés_{taj} mo'nigpeepo huabokereksi'potaj ocho huame'noe e'noede'te huasi'dak boktegika'. Okmapie'ahuaddik huame'noe ee'pi' boktegika'ne. ²³ Okmapie'ahuaddik huame'noete

kahue'dik mo'e opudomey mo'mana'ika'nig'a okmapie'ahuaddik huame'noe ee'pi' Moisés'taj mo'peepo huabokereksi'poensi'dak boktegika'ne. Huabokerek dakhue'da o'epo treinta y ocho huabayok enpahuedonhuahuikade'te okmapie'ahuaddik huame'noete ijyareame'nok do'taj onhuadiayme'ne. ¿Mena'po onhuadiayme'? Nama'nanada onhuadiayme'ne. ²⁴ Do'a e'yarea'te on'tiahuayme'po dakhuea' o'ka' nama'da on'tinopoepo on'huadiaypo do'taj e'arakta' on'tipakne. Konigepo Dios ken huabokerektaj o'matinepahui'po di' o'enok ijyarea'mey. Opudomey kenda nokotdik mo'e. Okmapie'ahuaddik huame'noete e'bayarea' huadakda o'e yan'nopo'e. —Jesúsa o'mana'uy.

Diosa buttida oa'ika'. Diosya' ijtia'kuy. Jesúsa oa'uy.

²⁵ —In huabokerektaj judío huairia a'arakya'po o'deretpakpo ²⁶ iyo Diosen jakyo e'manmadika'te judío huairinayo tohuahue' o'ne. Diosa o'ta'mona'uy, Diosen Cristo o'e. Dapi' judío huairia kenda oknopoe'hue' o'ne. ²⁷ Ke'na Cristo ehue' o'e. Konigepo Jesús Galileayo huae'eri o'e o'nopoey. Cristo e'tiakde'te meya' ya'tiaket nopoe'hue'dik o'eapoy. —Sue'da Jerusalényo huae'eria huaboa'da nama'da huayahuaya on'manbatia'pakuy.

²⁸ Kenda aratbuta nama'da on'batia'pakpo Jesúsa o'nopoepo huakka' aratbut egkupopakte o'manmadika'po 'utta'da o'mana'po,

—Do'taj okiehue' o'nene kenpa'ti keya' o'tiakuy opudomeya oknopoe'hue' o'nene. Do

huata'da ijpakpo tiakhue' ijje'uy. Dios kurudyo, hueretda Diosa o'pakpo me'ta'mona'uyne. Opudomeynayo hueretda Diostaj oknopoe'hue' mo'ene. ²⁹ Hueretda Diosa me'ta'mona'uynok Diosya' ijtiakuy. Konigepo Diostaj yoknopoikay. Diostaj yokiey. Buttida a'dik ijje'y. —Jesúsa 'utta'da o'mana'uy.

³⁰ Jesústaj judío huairia on'huadiaypo e'bakuda' jakyo en'tohua'ta' en'tipaktada Diosa Jesústaj o'tioka'nok tohuahue'dik o'nuy. Jesús kenok huabuey ehued o'taenok. ³¹ Nogomey huakka' judío aratbut ogkupopakpo Jesústaj on'peepo Jesústaj o'noknopoe'uy.

—Kenyo'da Diosen Cristo 'urua'da kika'dik o'eapo. In huabokerek kenda o'kika'po. In huabokereka aratbuttaj o'bayarea'. Dapi' Diosen Cristo o'e Jesús. —Aratbuta on'batia'pakuy.

Diosen jakyo kente Jesúsa e'manmadika'te fariseo huairia sorotataj on'mata'mona'uyate. Jesústaj kan'tohue'po on'mata'mona'uyate.

³² Jesús Diosen Cristo o'e. Aratbuta on'batia'pakpo fariseo huairi kenpa'ti sacerdote huamationa'pakika'eri huairiomeya on'tipeedepo on'huadiaypo Jesústaj kan'tohue'po kenomeyen sorotataj on'mata'mona'uyate. ³³ Kenoka' huakka' aratbut egkupopakte Jesúsa o'mana'po,

—Opudomeyere sue'da puug ijjeapoy. Kenoka' Diosyo ijkumejapoy. Diosa me'ta'mona'uyng keyoda ijhua'apoy. ³⁴ Nogok do'taj o'dukaponig'a huahuayhue'dik o'neapone. Do'taj oknopoe'hue'

o'nepo konigepo do'taj huatiakhue'dik o'neapone.
—Jesúsa o'mana'uy.

³⁵ Judío aratbuta on'peedepo huayahuaya on'batia'pakpo,

—¿In huabokerek ka'tia' yaa'? ¿Meyon yahua'apet oro' huahuayhue'dik o'eapone? Nog huadaribayo keyo judío aratbut on'mamon'uyate nog aratbuttaj kamanmadike'po yahua'apetdapi'.

³⁶ “Do'taj o'dukaponig'a huahuayhue'dik o'neapone.” “Do'taj oknopoehue' o'neapo konigepo do'taj huatiakhue'dik o'neapone.” Jesúsa o'mana'. ¿Ka'tia' yaa'? —Judío aratbut huayahuaya on'batia'pakpo.

Diosen Nokirega huaknopoe'eriennopo'taj o'manopo'toeapo. Diosa o'manoeanhuahuika'apo. Diosere on'noeonhuahuika'apo.

³⁷ Fiesta kene'huaya' huame'noete 'urua'da ogkika'uyate. 'Urume'noe o'ika'uyate. Kenme'noete Jesúsa o'bopo huakka' aratbuttaj 'utta'da o'mana'po,

—Be'api' durugnopo' ee'ta' e'paknayo do'taj kan'noknopoe' do'taj kan'nigpee' ijmanopo'durugpakika'apoy. Konigti be'api' maymaya' ea'nayo hue'ey ijbayoknok on'durugpakapo. ³⁸ Konig Diosba' oa'po,

konig huakka' hue'ey on'mayika'po durugda o'neonhuahuika'po konigti kenomey do'taj beknopoe'po durugnanada on'noeonhuahuika'apo, Diosere durugteda on'noeonhuahuika'apo. Nogomeytakon on'manoeanhuahuika'apo. — Jesúsa o'mana'uy.

³⁹ Jesúsen huaknopoe'eritaj Diosen Nokirega o'manopo'toeapo. Diosen durugteda ogkika'apo. Jesúsá kenpa' o'batia'pakuy. En'batia'pakte Diosa ke'nen Nokireg huaknopoe'eritaj manigta'monahued o'epo konigepo Jesús bueyhued o'epo, kurudyo huahued o'epo, Diosere ehued o'epo.

Jesús Diosen huamanbatia'pakeri o'e. Huakka' o'noknopoeapo. Diosa o'ta'mona'uyate, Diosen Cristo o'e. Nogomeya o'noknopoe. Diosa ta'monahue' o'e. Konigepo Cristo ehue' o'e. Nogomeya o'noknopoeapo.

⁴⁰ Kenda Jesúsá eade'te,

—Kentaj o'nonmabodhuahuika'uy Diosen huamanbatia'pakeri Jesús o'e. —Huakka'ada o'da'uy.

⁴¹ —Diosa o'ta'mona'uyate. Cristo o'e. —Nogomeya o'da'uy.

—Ehue'. Cristo ehue' o'e. Galilea huæ'eri o'e. Galileayo huæ'eria Cristo ehue'dik o'eapo.

⁴² Cristo David huairien adhuea' huayayo o'eapo. Belényo o'si'poe'apo kenteda David o'si'poe'uyate. —Nogomeya o'da'uy.

⁴³ Huakka'ada Jesústaj o'noknopoe'uy. Nogomeya oknopoe'hue' o'nuy. ⁴⁴ Huakka'ada kan'kude'po e'tohua'ta' e'pakada tohuahue' o'nuy.

Diosa Jesústaj o'ta'mona'uyate kenda judío huairia oknopoe'hue' o'nuyate.

⁴⁵ Fariseo huairitaj kenpa'ti sacerdote huairitaj kenomeyen sorotataa on'kume'uy. Jesústaj totiakhue'ada on'kume'uy.

—Jesústaj yan'totiak. O'nona'ne. ¿Mena'po totiakhue' mo'e? —Huairia on'mana'uyate.

46 —In huabokerek 'urua'nanada o'mana'. Ken konig manahue' o'ika'uy. 'Urua'nanada o'manmadika'. —Sorotataa on'mana'uyate.

47 —Menpa' Jesús a opudomeytakon engaña mogka'de. 48 Oro'omey aya' huairiada oknopoehue' o'ey. —Fariseo huairikon oknopoehue' o'ne. 49 Jesús en huaknopoe'eria Moisés en hua'ataj nopoehue' o'ne. Diosa castiga kamagke'. —Fariseo huairi on'huadiaypo sorotataj huairitaj on'mana'uyate.

50 Nicodemo fariseo huairi o'epo a'nenda sikyo Jesús ataj a'batia'pakya'po o'ta'huadbed'uyate. Nicodemo a nogomey fariseo huairitaj o'mana'po,

51 —Betapi', "Dakhuea' o'ka', castiga kagke'po." Kenpa' ahued kenbokerektaj pee'dik mo'e. Katepi' dakhuea'pi' o'ka' huakkuruda nopoe'dik mo'e. Kenpa' Moisés en e'mana' o'e. Kenda opudomey mo'nopoet. —Nicodemo a o'mana'uy. Nog fariseo huairitaj o'mana'uy.

52 —Ka'tia', o'nakon Galilea huae'eri i'epo ia'. Apagba' yatiahuay'. Galilea huae'eri Dios en huamanbatia'pakeri ehue'dik o'eapo. Cristo Galileaya' tiakhue'dik o'eapo. Apagba'taj i'tiahuaypo kenda nopoe'dik i'e. —Judío huairia on'diaypo nama'da o'nona'uy. Nicodemotaj o'nona'uyate.

Ettone' nogbokerekereda o'bakde'uyate.

53 Jak e'tahuae'yo aya'da on'bahua'uyate.

8

1 Jesús nayo ote' Olivosyo o'hua'uy. 2 Eme'te Dios en jakyo o'kume'uy. Huakka'da

en'tikupopakte Jesús o'huadpo huaboa'da o'manmadika'po. ³ A'timon sue'da Moisésenba' huamanmadika'eri sue'da fariseo huairi huaē'eriere Jesúste on'huatiakuy. Ettone'taj on'huatotiakpo, ken ettone' nogbokerekereda e'bakdejte be'api' huaboa'da on'huahuaydepo aratbutnopyoda on'boa'po,

⁴ —In ettone' nogbokerekereda e'bakdejte on'huahuayate. ⁵ Ettone' nogbokerekereda e'bakdejnayo kabueye'po huida yan'bapa'ika'. Moisésba'a kenpa' mona'ne, huamanmadika'eri. ¿Menpa' ka'dik o'e oro'? ¿Menpa' i'nopoe o'na? — Moisésba' huamanmadika'eri fariseoere Jesústaj nama'da kae'po o'nona'uy.

⁶ Kenda nama'da Jesús a kae'po nama'da o'nona'uy. Jesústaj nama'da ena'tadapi' kae'po o'nona'uy. Kenoka' kenda e'nona'te Jesús 'ikutagpíte o'huadpo sorokta' huaba'pia o'madoya'uy. ⁷ “¿Menpa' ka'dik o'e oro'?” “¿Menpa' i'nopoe?” Onte'ti Jesústaj nama'da o'nona'po,

—Be'api' dakhuea' kahue' e'hua'ika'a huakkuru huida kapa'e'. —Jesús a judío huairitaj o'mana'po.

⁸ Onte'ti 'ikutagpíte o'huadpo sorokta' huaba'pia o'madoya'po. ⁹ Ettone' dakhuea' o'ka'. Aya'ada kenda enade' nogtia' nogtia' huaboa'da o'nokbahuuka'po oro'omeykon Diostaj dakhuea' o'ka'uy on'noPONPO o'nokhua'uy. Huakkuruda huatone'a o'nokbaha'po nogti nogtia' o'nokbahuuka'po aya'ada o'nokbaha'denok ettone'yo'da o'yahue'uy. Ettone'ere Jesúsereyo'da o'nun'uy. ¹⁰ Jesús a o'bopo ona'po,

—¿Dakhuea' o'ka' bo'huaa'nig men ya'ne? Sigpi' castiga ogkay huaahue' mo'ene, ettone'. —Jesúsa ona'uy.

11 —Aya' menokbahua'ne. Sigpi' castiga ogkay huaahue' me'nene, Huairi. —Ettone'a Jesústaj ona'uy.

—Castiga kanogke' dokon huaahue'dik ijjej. Yahuati'. Onte'ti dakhuea' kahue' yae'. —Jesúsa ettone'taj ona'uy.

Jesús konig Diosen huakjey o'e. Diostaj o'maknopoea'ika'. Jesúsen huanigpeika'eri Diosere on'neonhuahuika'apo.

12 Diosen jakyo huakka' aratbut ogkupopakuy. Onte'ti Jesúsa o'manmadika'apo,

—Diostaj huamaknopoea'eri konig Diosen huakjey ijjej. Konig Diosen huakjey ijjejo aratbuttaj ijmaknopoea'ikay. Konig o'e Dios huanopoe' ijmaknopoea'ikay. Do'taj aya'ada moknopoejo mo'nigpeika'po Diostakon o'noknopoeapo. Huadakda ogkika'po Diosere on'neonhuahuika'apo. Huakjeyyo o'neonhuahuika'apo. Dakhuea' kikhue'da sikkiregyo ehue' o'neonhuahuika'apo. —Jesúsa o'mana'uy.

13 —Onda i'nopoejo huata' i'tia'pakne noga konigti kenda ia' tia'pakhue' o'nenok nama'dapi' ia'nok ontaj nigpeehue'dik o'ey. —Fariseo huairi-omeya Jesústaj o'nona'uy.

14 —Do huata'da ijtia'paknig buttida o'e. Do'taj nigpeedik mo'e konigepo Apag Diosere ijika'uy, Apag Diosya' ijtia'kuy ijnopoej. Onte'ti Diosyo ijhua'apoy ijnopoenok konigepo do'hued

hua'a buttida o'e oknopoe_{ed}ik mo'e kenpa'ti do'taj nigpeika'dik mo'ene. Opudomeynayo keya' o'tiakuy nopoe_hue' mo'e. Keyo o'hua'apo nopoe_hue' mo'ene. ¹⁵ Konig aratbuta on'nopoika' opuda mo'nopo_e. Diosya' o'tiakuy nopoe_hue' mo'ene. Da oa' o'noknopoika'ne. "Dakhuea' bo'kika'po bueydik mo'ene," kamanike'po Diosa ta'monahue' me'uyne. ¹⁶ Aratbut oknopoe_hue' e'ne'nayo nopo'koreahue' e'ne'nayopi' "Dakhuea' bo'ka'nok Diosa castiga kamagke'." A'dik ijjeapoy. Konigepo nogtia'da ahue' ijje_y. Apag Dios doere konigti o'mana'ika'. Buttida oa' aya'ada nopo_e'dik o'ne. ¹⁷ A'nennada Diosen hua'a Moisésa o'manigmadoya'uyate. Opudomey Moisésba' mo'toene. Huabokerekpi' dakhuea' eka'nayo dakhuea' o'ka' botta'bokereka konigti e'huaa'nayo buttida on'huaa' mo'nopo_epo dakhuea' huaka'eritaj castiga ogka'dik mo'ene. Moisésa oa'uyate. ¹⁸ Ken do konig Diosen huakjey ijje_{po} Diostaj huamaknopo_{ea}'eri ijje_{po} ijtia_{kuy}. Diosa me'ta'mona'uyne. Kenda huata' ijhua'ikay. Do'hued Apaga Diosa konigti be'huaa'ika'ne. Konigepo buttida oa' oknopoe'dik mo'ene. — Fariseo huairitaj Jesús_a o'mana'uy_{nig}'a Jesús Diosen Huasi'po o'e oknopoe_hue'da o'nuy.

¹⁹ —Ka'tia' ia', ¿O'nen Apag men itae? —Fariseoa o'nona'uy.

—Diosen Cristo o'e oknopoe_hue' mo'ene. Aratbuten dakhuea' e'ka' huamanopo'yarea'eri o'e nopoe_hue' mo'ene. Kenpa'ti Apag Diostaj konigti oknopoe_hue' mo'ene. —Jesús_a o'mana'uy.

²⁰ Diosen jakyo kenteda Diostaj huakupe huanigkuda' caja'po o'huadika', keyo Jesús_a

kenoka' e'manmadika'te Jesús bueyhue' kae' Diosa o'nopoēnok tohuahue'dik o'nuy.

Keyo ijhua'apoy huahue'dik mo'eapone. Jesús a o'mana'uy.

21 —Kenpa'da o'nokhua'apone. Do'taj o'dukaponig'a oknopoēhue'da mo'epo kenpa'da mo'bueyapone. Nopo'koreahue'da dakhuea' e'ka' mo'toepo mo'bueyapone. Keyo ijhua'apoy huahue'dik mo'eapone. —Judío oknopoēhue' huaē'eritaj Jesús a o'mana'uy.

22 —“Keyo ijhua'apoy huahue'dik mo'eapone.” Jesús a mona'ne. Menpa' huata'da arakdikpi' ya'epo ya'et. —Judíomeya nopoēhue' o'nepo on'batia'pakuy.

23 —Huadariyo huaē'eri mo'epo konig dakhuea' huaka'eri aratbut mo'epo, konig opudda bo'pakpo mo'nopoika'po, konigti bo'kika'. Donayo kurudya' ijhuarakuy. Apag Diosya' ijtiakuy. Indariyo huaika'eri ehue' ijje. 24 Diosen Huasi'po ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne. Do Diosen Huasi'po ee'tada do'taj oknopoēhue' ee'nayo dakhuea' e'ka' mo'toepo kenpa'da mo'bueyapone. Diosa castiga mogka'apone. —Jesús a judío huairitaj o'mana'uy.

25 —¿Be'a i'e on? —Kenda e'nopoē'ta' pakhue' o'nepo nama'da o'nona'uy.

—Kenda huakkuruda o'nona'uyne. Mena'po onte'ti ena'ta' bo'pak. 26 “Inomey huairia dakhue'da ogkika', ontaj oknopoēhue' mo'ene.” Diostaj huaa'dik e'eada oynayo huaahue'dik o'nene. Ke'na me'ta'mona'uyne buttida oa'ika'. Kenda Diosen ijpepo aratbuttaj ijmanikay.

—Jesúsa oknopoehue' huae'eri judío huairitaj o'mana'uy.

²⁷ Jesúsa Apag Diostaj o'manmadikika'. Judío huairianayo nopoenkahue' o'nuy. Kenpa'ti Apag Diosa o'ta'mona'uyate judíomey nopoehue' o'nuynok,

²⁸ —Cruzte do'taj en'darakde'te Diosa o'ta'mona'uyate mo'nopoeapone. Do'huedda sigpi' kahue' ijikay. Kenda Diosa me'nopoea'ne kenda ijmanikay. ²⁹ Do'hued Apag Diosa me'ta'mona'uyne. Nogtia'da eahue' me'ika'ne. Doere kenpa'da o'ika'. Kenda Diosa o'pak ijkikay. —Jesúsa Judío huairitaj o'mana'uy. Kenomeya Jesústaj on'huadiaypo e'arakta' on'tipakuy.

³⁰ Kenda Jesúsa e'manade'te huakka'ada Jesústaj o'noknopoe'uy.

Diosensi'pomey Jesústaj di' o'ne. Aratbut Jesústaj nigpeehue' o'nepo konig toto'en huanaba' o'nepo dakhuea' ogkika'.

³¹⁻³² —Aya'ada do'hued hua'a mo'nigpeika'po do'hued hueretda huanigpeika'eri mo'ene. Do'hued hua'a buttida o'e moknopoe'po onte'ti toto'taj konig huanaba' nigpeehue' mo'ika'po onte'ti dakhuea' kikhue'dik mo'eapone. —Judío huaknopoe'eritaj Jesúsa o'mana'uy.

³³ —Oro'mey Abrahamen adhuea' huayayo o'ey. Nog aratbuten huanaba' ehue'da o'ikay. Konig dakhuea' huaka'eri huanaba' ehue'da o'ikay. Onte'ti konig huanaba' dakhuea' kikhue'dik o'eapoy. Nama'da oro'taj kenpa' ona'ne. —Jesústaj o'nona'uy.

34 —Aya'ada dakhuea' ogkika'po, batikhue'da dakhuea' ogkika'po dakhuea' huakika'eri huanaba' o'ne. 35 Huabokereken huasi'po huaoyoda o'nika'apo. Huanaba'nayo huairiyoda ikahue' o'neapo. Nogok meyopi' kenpa'da hua'dik o'nika'. 36 Do Diosen Huasi'po ijje. Konig toto'en huanaba' dakhuea' bo'kika'ne. Do'hua dakhuea' e'ka' e'manopo'yarea'nayo Diostaj nigpeika'dik mo'eapone. 37 Buttida boa'ne Abrahamen adhuea' huayayo mo'ene ijnopoyey. Abrahamen adhuea' huayayo e'eada do'hued hua'a pakhue' mo'epo do'taj e'arakta' on'tipakne. 38 Kurudyo do'hued Apagere ijika'uy. Apagtaj ijtiahuayika'uy. Ijpeika'uy. Kenda ijtiahuayika'uy ijpeika'po opudomeytaj o'nona'ne. Do'taj nigpeehue' mo'ene. O'nen huaojtaj mo'nigpeika'po dakhuea' bo'kika'ne. —Judíotaj Jesúsa o'mana'uy.

39 —Ehue', dakhuea' huaka'eri ehue' o'ey. Huadakda o'ey. Abraham oro'en huaoj o'e. —Jesústaj o'nona'uy.

—Abraham Diostaj o'nigpeika'uyate. Abrahamen hueretda huasi'po ehue' mo'ene. Abrahamensi'po ee'nayo Diostaj mo'nigpeika'yet. Kenpa'ti Diosen hua'a bo'pakika'yet. 40 Diosa me'ta'nona'uyne. Diosya' ijtiakuy. Buttida hua'a Diosa me'nopoea'uyne. Diosen buttida hua'a e'nona'tada do'taj on'huadiaypo do'taj e'arakta' on'tipakne. Ken konig Abrahamah kahue' o'uy. Abraham Diostaj oknopoyepo Diosen huata'moneritaj o'manigpeika'uyate. 41 Konig opuden huaoj dakhue'yo'da o'kika' opudomeykon dakhuea' bo'kika'. —Jesúsa judíotaj o'mana'uy.

—Oro' kate bahueta' e'si'poe' ehue' o'ey. Abrahamen hueretda adhuea' huayayo o'ey. Nogtida Apag Dios o'tene. Diostaj o'nigpeikay. —Judíoa Jesústaj o'nona'uy.

⁴² —Dios opuden huaoj ee'nayo do'taj di mo'eayet konigepo Diosya' ijtiakuy. Doda ijpakpo tiakhue' ijje'uy. Diosa o'pakpo me'ta'mona'uyne. Opudnayo do'taj di' ehue' o'nene. ⁴³ Dakhue'da mo'epo Diostaj e'nigpeeta' pakhue' mo'ene. Huadak e'ka'ta' pakhue' mo'ene. Konigepo do'hued hua'a e'peeta' pakhue' mo'ene. Kenpa'ti do'hued hua'a e'nopoenka'ta' pakhue' mo'ene. ⁴⁴ Katepi' opudomeyen huaoj o'paknok kenda bo'kika'ne. Opudomeyen huaoj toto' mo'taene. Kentayo'da mo'nigpeika'. Huakkuruda toto'a o'bahuadiayika'po huakka'tada o'manopo'arakika'po. Diosen buttida hua'a toto'a e'nopoe'ta' pakhue' o'ika'. Buttida hua'a nopoehue' o'epo ahue' o'ika'. Da oa'ika'. Da huaa'eri o'e. Aratbuttaj da huaa'eri o'maea'ika'. Aratbuttaj engaña huaka'eri o'e. ⁴⁵ Konigepo o'nen huaoj toto' da hua'ayo'da e'peeta' bo'pakika'po Diosen buttida hua'a e'mana'te e'peeta' pakhue' mo'ika'ne. Diosen Huasi'po ijjenok do'taj oknopoe'ta' pakhue' o'nene. ⁴⁶ Nama'da oame'. Huaahue'dik o'nene. Dakhuea' o'kame'. Huaahue'dik o'nene. Buttida o'ika'. Do'taj oknopoehue' o'nene. ⁴⁷ Diostaj oknopoehue' mo'epo konigepo do'taj oknopoehue' o'nene. Diosen aratbut Diosen huanigpeika'eriomey Diostaj on'nigpeika'. Opudomeynayo Diosen huanigpeika'eri ehue' mo'ene. Diostaj e'nigpeeta' pakhue' mo'ene. —

Jesúsa judío aratbuttaj o'mana'uy.

A'nennanada Abraham o'si'po'e'uyate. Abraham si'poehued ee'te Cristo o'ika'uy.

⁴⁸ —Dapita' dakhue'nanada i'ene. Samaria huae'eri i'ene. Toto'a menopo'toene. Buttida ona'ne. —Judío huairia huakka' on'huadiaypo Jesústaj on'tidi'kepo o'nona'uy.

⁴⁹ —Do'taj toto'a nopo'toehue' me'ene. Diostaj di'nanada ijikay. Ijnigpeikay. Dios huadaknanada o'ika' ijbatia'pakikay. Diostaj pakhue' mo'epo do'taj on'huadiaypo dakhuea'da on'huaa'ne. ⁵⁰ “Jesús huadakda o'e.” Menhuaika'. Manahue' ijikay. Apag Diosnayo do'taj buttida be'tinopoepo, “Huadakda o'ika'.” Be'huaika'ne. ⁵¹ Do'hued hua'ataj aya'ada o'noknopoepo on'nigpeika'po kenpa'da bueyhue' o'neapo, Diosere on'noeonhuahuika'apo. —Judío huairitaj Jesúsa o'mana'uy.

⁵² —Toto' o'nopo'toe. Oynayo buttida o'nopoey. Oro'meyen adhuea'pane' Abrahama Diostaj e'nigpeikada o'buey'uyate. Diosen huamanbatia'pakeriakon Diostaj e'nigpeikada on'mabuey'uyate. “Do'hued hua'ataj aya'ada o'noknopoepo on'nigpeika'po kenpa'da bueyhue' o'neapo.” Nama'da ia'. ⁵³ Oro'en huaoj Abraham teyda huairitone' o'uy. Abraham o'buey'uyate. Diosen huamanbatia'pakerikon on'mabuey'uyate. Menpa' Abrahamtaj nogiti hueretda huairitone' okehue'dik i'ene. Diosen huamanbatia'pakeritaj o'nayo'da teyda huairitone' makehue'dik i'ene. “Huairi ijje,”

nama'da i'nopoepo, da ia', huairi ehue' i'e. —Judío huairia oknopoehue'da o'nepo Jesústaj o'nona'uy.

⁵⁴ —“Aratbuttaj manoeanhuahuika'dik ijjej.” Doda ijpakpo manahue' ijikay. “Jesús huadakda o'e,” aratbuta men'batia'pake'po manahue' ijikay. Diosa o'paknok kenda ijmanikay. “Huairitone' i'ene. Do'hued Huasi'po i'ene.” Diosa mena'ika'ne. “Oro'en Dios o'e,” nama'da boa'ika'ne. ⁵⁵ Diostaj oknopoehue' mo'ene. “Diostaj yoknopoey.” Buttida ijjay. “Diostaj oknopoehue' ijjej.” Doa ea'nayo opud konigti da huaa'eri ijjeayet. Dapita' Diostaj yoknopoepo ijnigpeikay. ⁵⁶ Do'taj o'tia'pakpo Abrahamtaj Diosa ona'uyate. “O'nen huayayo huaboro' huairitone' o'eapo.” Do'taj o'tia'pakpo Abrahamtaj ona'uyate. Diostaj Abraham kenda oknopoepo do ijjeaponok durugnanada o'uyate. —Judío huairitaj Jesúsa o'nana'uy.

⁵⁷ —Ehue'. Abraham a'nennanada o'ika'uyate. Onnayo huatone' ehue' i'ene. Menpa' Abrahamtaj i'tiahuay'uy. Ehue'. Abrahamtaj tiahuayhue' je'uy. Da ia'ne. —Jesústaj o'nona'uy.

⁵⁸ —Abraham si'poehued Diosere ijikay. Buttida ijjay. —Jesúsa o'mana'uy. ⁵⁹ On'peedepo Jesústaj kadarake'po huid on'bae'eadpo Jesústaj kan'pa'e'po huid on'bae'eadnig'a. Jesúsa o'makiregpo Diosen jakya' o'bakhua'uy.

9

Huabokerek ekpobig o'si'po'e'uyate. Jesúsa kentaj okpoyarea'uyate.

¹ Nogok okmapie'ahuaddik huame'noete Jesús o'hua'epo Jerusalényo o'hua'epo huabokerek ekpobigtaj o'tiahuay'uy. Ke'na ekpobig o'si'poe'uy ekpobig o'e'uy.

²—¿Mena'po inbokerek ekpobig yasi'poe'uyate? ¿Be'a dakhuea' yakuyet? ¿Huaoapi' huayeapi' ke'nadapi' dakhuea' yakuyetpi' huamanmadika'eri? —Oro'omey Jesús en huanigpeika'eria Jesústaj ona'uy.

³—Ehue', ke'na dakhuea' kahue' o'uy. Ke'nen huaoa huayereea dakhuea' kahue' o'nuyate. Konigepo dakhuea' ogkuypo ekpobig ehue' o'e. Diosa teyda kika'dik ka'e'po bakpoyarea'dik ka'e'po aratbuta kan'tiahuaye'po kan'nopoe'po konigepo ekpobig o'si'poe'uyate. ⁴ Kenda Diosa o'pak kakike'po kenpa'ti Diostaj kanigpeike'po Diosa me'ta'mona'uyne. Konigepo oyedda Diosen kika'dik ijje'y. Sue'da huame'noe mekenok oyda Diosen kika'dik ijje'y. A'ti nogok kahue'dik ijjeapoy. Konig sikyonig o'eapo kahue'dik ijjeapoy. ⁵ In huadariyo ijjedepo konig Diosen huakjey ijjepo Diostaj ijmaknopoea'dey, Diosen hua'a ijmanopoea'dey. —Jesúsa oro'taj ke'nen huanigpeika'eritaj mona'uyne.

⁶ Kenda oa'depo barakte o'supupo igkusi'hue o'dukuta'po soroka ekpobigtaj okpodukuta'uy.

⁷ —Yahuati'. Siloé yakoyo yahuati'. Yakpokoyoa'. —Ekpobigtaj ona'uy. (Siloé judioen huadik e'dikta'mona' o'e.)

Ken, o'hua'po okpokoyodepo okpoyarud'uy. O'tiakpo daka' o'mabo'uy. ⁸ Yareahued ekpobig jak eretnopoyoda o'huadika'po “huakupe men'yok,” o'mana'ika'uy. Aya'ada

kentaj on'nokie'uy. Ekpobig o'ika' aya'ada on'tiahuayika'uy.

—Dapi' inbokerek o'huadpo “huakupe men'yok,” o'mana'ika'uynig. —Sue'ada o'da'uy.

⁹—Ee', ke'na o'e. —Nogomeya o'da'uy.

—Ehue', nogda o'e. Konigti o'e. —Nogomeya o'da'uy.

—Do ekpobig ijika'uynig ijje. —Kenbokerek okpoyaredepo o'mana'uy.

¹⁰ —¿Monig ikpoyarudme? ¿Moniga' i'mabodme? —O'nona'uy.

¹¹ —Jesúsa barakte o'supupo o'dukuta'po soroka bekpodukuta'po, “Siloé yakoyo yahuati'. Yakpokoyoa'.” Mena'ne. Ken ijhua'depo yokpokoyodepo huaboa'da ijmabodi. — O'mana'uy.

¹² —¿Men ya'e kenbokerek? —O'nona'uy.

—Nopohue' ijje. —O'mana'uy.

¿Menpa' i'epo ikpoyarud? Fariseo judío huairia ekpobigtaj o'nona'uy.

¹³⁻¹⁴ Okmapie'ahuaddikte huame'noete Jesúsa soroka o'dukuta'po okpoyareadnok kenbokerek ekpoyareadtaj on'tohua'po judío huaitake' jak huairitaj on'tohua'po fariseo huairitaj on'tohua'uyate.

¹⁵ —Ekpobig i'unhuahuika'uy. ¿Monig oyda huaboa'da i'tiahuay? —Fariseo huairia o'nona'uy.

—Soroka samibia bekpodukuta'po yokpokoyopo huaboa'da ijtiahuayoni. —Fariseo huairitaj o'mana'uy.

16 —Okmapie'ahuaddik huame'noete aratbut katepi' kahue'dik o'ne. O'manmadikikay. Inbokerek nigpeehue'da o'epo okmapie'ahuaddik huame'noete o'yarea'nok ke'na Diosen huamanbatia'pakeri ehue'dik o'e, o'nopoey. —Sue'ada on'batia'pakuy.

—Dakhuea' huaka'eri ee'nayo bayareahue'dik o'e. Ke'na o'yarea'de dakhuea' huaka'eri ehue'dik o'e, o'nopoey. —Noga on'batia'pakuy.

Noga nogpa' nogpa' on'batia'pakpo konigti ahue' o'ne'uyate.

17 —¿On menpa' i'nopoē ken huabokerek huakpo beyareatenigtaj? —Huabokerek huakpoyareritaj judío huairia o'nona'uy.

—Diosen huamanbatia'pakeri o'e, o'nona'ne. —O'mana'uy.

18 A'nenda ekpobig o'ika'uy. Oyda okpoyaredepo tiahuaydik o'e. Kenda Judío huairia oknopoehue'dik o'nepo, “Ke'nen huaoj huayetere yan'totiak.” On'mana'uy. En'tiakde'te.

19 —¿In huabokerek menpa' o'nensi'po ya'e? ¿Menpa' ekpobig o'si'poē'uy, bo'tia'pakika'? ¿Mena'po oyda tiahuaydik ya'e? —Judío huairia ke'nen huaojtaj huayetere on'mana'uy.

20 —Ee', ke'na oro'ensi'po o'e. Ekpobig o'si'poē'uy o'nopoey. 21 Mena'po oyda tiahuaydik o'e oro'nayo nopoehue' o'ey. Kenpa'ti be'a yakpoyaret nopoehue' o'ey. “¿Be'a bekpoyarea'?” Ya'nona'. Huabokerek o'e. Ke'nada a'dik o'e. —Ke'nen huaoa huayēerea on'mana'uy.

22 Judío huairitaj on'makme'pukpo huaojerea huayēerea kenda nama'da huairitaj on'mana'uy.

“Jesús Diosen Cristo ō'e. Diosa o'ta'mona'uyate.” Be'api' ea'nayo Apagba'taj a'peeya'po judíoen huaitake' jakyo onte'ti kudhue'dik o'neapo. Judío huairia onpapayo' onda'po. Konigepo huabokereken huajere huayeere on'me'pukpo, nama'da on'mana'uy.

²³ “Huabokerek ō'e. Ke'na a'dik ō'e. Kentaj ya'nona'.” Judío huairitaj nama'da on'mana'uy.

²⁴ “Ke'na huabokerek ekpobig o'si'poe'uy. Kentaj yan'totiak.” Judío huairia on'mana'uy. E'tiakde'te o'nona'po,

—Buttida yaa'. “Diosa be'yarea'ne.” Yaa'. Jesús dakhuea' huaka'eri ō'e, o'tinopoikay. Bayareahue'dik ō'e. Oro' o'nopoikay. —Judío huairia o'nona'uy.

²⁵ —Dakhuea' huaka'eripi' o'epi' 'uruda huaka'eri o'epi' nopoehue' ijje'y. Nogtida ijnopoey. 'Ikken ekpobig ijjemey. Oynayo ijtiahuay. —O'mana'uy.

²⁶ —¿Ontaj moniga' megka'? ¿Monig bekpoyarea'? —Onte'ti judío huairia o'nona'uy.

²⁷ —Kenda huaboa'da o'nona'dene. ¿Mena'po onte'ti e'peeta' bo'pak? ¿Jesúsen huanigpeika'eri ee'ta' menpa' bo'pak? —O'mana'uy.

²⁸ —O'na kentaj huanigpeika'eri i'e. Oro'nayo Moisésen huanigpeika'eri o'ey. ²⁹ Moiséstaj Diosa ona'ika'uyate oknopoikay. In huabokereknayo meya' ya'tiakuyet nopoehue' o'ey. —Fariseo huairiomeya digá'da on'huadiaypo ighua'da o'nona'uy.

³⁰ —¡Kenpihuay! Kentaj mena'po oknopoehue' mo'e. Ken huabokereka bekpoyarea'ne. Keya'

o'tiakuy nop_oehue' mo'ene. ³¹ Dakhuea' huaka'eritaj Diosa manigpeehue' o'ika'. Diostaj huanigpeika'eritaj Diosa o'manigpeika'. Katepi' on'paknok Diosa o'manigkika'. ³² A'nnanadapi' huakkuruda ekpobigtaj e'si'po_e' okpoyarea'uy tipeehue' o'ikay. ³³ Dapita' Diosya' o'tiakuyate. Diosya' tiakhue' e'uy_nayo in huabokereka kenda sigpi' kahue'dik o'e. Bakpoyareahue'dik o'e. — Judío huairitaj o'mana'uy.

³⁴ —Dakhue' e'eretka' i'si'po_e'uy. Dakhuea' i'kika'uy. Oro'taj onmandikahue'dik o'ene. — Judío huairia on'huadiaypo o'nona'uy.

Judío aratbuten huaitake' jakya' o'nen'uy.

Diostaj oknop_oehue' hua_e'eri konig ekpobig o'ne.

³⁵ Huabokerek ekpoyare'taj huaitake' jakya' o'nende Jesús_a o'nop_oepo o'deatopo,

—¿Diosen Huasi'po, ken huabokerektaj Diosa o'ta'mona'uyate menpa' oknop_oe'? —Jesúsa ona'uy.

³⁶ —¿Be'a ya'e, huairi? Eknop_oe'ta' ijpaki. — Jesústaj ona'uy.

³⁷ —Kentaj i'tiahuayne. Diosa me'ta'mona'uyne. In do ijje_y. Diosen Huasi'po ijje_po ona'ne. —Jesúsa ona'uy.

³⁸ Jesús Diosen Huasi'po o'e oknop_oepo huikudate o'tihuadpo,

—Diosen huata'mona'eri i'e. Diosen Huasi'po i'e. Yoknop_oey, Huairi. —Jesústaj ona'uy.

³⁹ —Huakka'ada konig tiahuayhue'dik o'nepo konig ekpobig o'nepo Diostaj oknop_oehued o'nepo do'taj o'noknop_oeapopo Diosere

on'noeonhuahuika'apo. Nogomeya “Ekpobig ehue' o'ey. Tiahuaydik o'ey. Diostaj huadakda oknopokay.” Nama'da on'batia'pakpo hueretda huaknopoe'eri ehue' o'nepo konig ekpobig o'nenok Diosa castiga magka'dik o'ika'apo. Konigepo Diosa indariyo me'ta'mona'uyne. — Jesúsa oa'uy.

⁴⁰ Ken, sue'ada fariseo huairi kenteda o'nepo Jesústaj on'peedepo,

—Dapi' oro'omeynayo Diostaj oknopohue' huae'eri ehue' o'ey. Oro'omey ekpobig ehue' o'ey. Diostaj oknopoe'ey. —Jesústaj o'nona'uy.

⁴¹ —“Diostaj oknopohue' huae'eri o'ey,” ea'nayo o'nen dakhuea'e'ka' Diosa bakkahuea'dik mo'eaynig'a “Diostaj oknopohue' huae'eri ehue' o'ey,” nama'da boa'nok Diosa bakkahueahue'dik mo'ene. —Jesúsa fariseo huairitaj o'mana'uy.

10

Ovejaen huakpa ekbiriktaj Jesúsa o'manbatia'pakuy.

¹ Diosen huanigpee'eriomeytaj hueretda huamatoe'eri doa ijikay. Jesúsa o'manbatia'pakpo,

—Buttida ijjay. Ovejataj kabatioke'po oveja huamatoe'eria huakpa ekbirikyo o'bakuda'ika'. Bisik o'bakuda'ika'. O'bakuda'depo akbogpe huatoe'eria teya'da okhuikika'. Oveja huabereeri on'tiakdepo akbogpeya' kudhue'dik o'nika'. Nogya'da ogkudika'. Huakpakuya' on'behuikpo on'kudika', ²⁻³ Hueretda oveja huamatoe'eria ovejataj o'matiokika'po o'matoika'po sikyoedda ovejataj a'baeya'po akbogpete o'huahua'depo

kentaj akbogpe huatoe'eria okie'po o'nigokhuike. Ken hueretda oveja huamatoe'eri o'kudde ke'nen ovejaa on'nigpee. Aya' ovejaen huadik o'madikka'depo o'maoroka'po. ⁴ Aya'tada o'maorokandepo huakkuru o'manighua'ika'. Oveja hueretda huamatoe'eritaj on'peepo o'nokie'po konigepo on'tahua'ika'. ⁵ Nogada e'huatiakte oveja o'nokmamonapo. Ke'na men'tahua' ena'te on'peepo okiehue' on'epo o'nokmamonapo. —Ken konig oveja huamatoe'eritaj Jesúsa o'manbatia'pakuy.

⁶ Jesúsa kenda o'manbatia'paknig'a judío aratbuta e'peeada nopogkahue' o'ne'uy.

Jesús konig oveja huamatoe'eri o'epo huanigpeika'eritaj daka' o'matoika'.

⁷ Onte'ti Jesúsa o'manbatia'pakpo,

—Buttida ijjay. Do konig ovejaen akbogpe ijje. Do konig oveja ijabatokudi. Aya'da huaknopo'e'eri do'taj o'noknopoepo doere kuddik o'ne. ⁸ Huakka'ada konig huamanbatia'pakeri do tiakhued ee'ted kenomey konig huabereeri engaña huaka'eri o'ne'uyate. Hueretda ovejaa ta'huahue' o'nika'uyate. ⁹ Do oveja e'tiokpaka' akbogpe konig ijje. Aya'ada do'taj o'noknopoepo konig on'kudpo Diosere on'noeonhuahuika'apo. Diostaj daka' kan'nigpeike'po ijabatihuapokikay. Dakhuea' kahue' ka'ne'po kenomeytaj ijbatiokika'apoy.

¹⁰ Nama'da huamanmadika'eri konig huabereeri o'ne. On'berika'. On'barakika'. On'bakbasakika'. Donayo ijmanoeanhuahuikay.

Hueretda huaknopoe'eritaj ijmanoean-huahuikay. Huakka'da ijmatinepahui'po 'urua'nanada ijmanoeanhuahuikay. ¹¹ Do konig oveja huamatoe'eri ijje. Huadaka'da huamatoe'eri ijje. Huanigpeika'eritaj daka'nanada ijmatoi kay. Ovejataj a'batiokaya'po, ovejataj a'manoeanhuahuikaya'po ijmanigbueyapoy. ¹²⁻¹³ Sue'ada huakupeta' huakka' o'deretpakpo nogen ovejataj on'matamatoika'. Nubakuhuaa e'huatiakte on'matiokmonika'. Oveja nogen on'taenok huakupeyo'da o'deretpakpo ovejataj pakhue' o'nepo on'matiokmonika'. Nubakuhua on'bahuatiakpo o'maboke'po o'mamona'ika'.

¹⁴⁻¹⁵ Doa konig ovejataj daka' huamatoe'eri ijje. Apag Diosa do'taj mekie'ne konigti Apag Diostaj doa yokiey. Kenpa'ti do'hued huanigpeika'eritaj ijmakiey konigti do'hued huanigpeika'eria do'taj me'nokie'ne. Dakhuea' e'ka' a'manopo'yareaya'po huanigpeika'eritaj ijmanigbueyapoy. ¹⁶ Nog huanigpeika'eritakon ijmatoeika'apoy. Judío aratbut ehue' o'ne. Nog aratbut o'ne. Ken aratbuttakon manopo'korea'dik ijje. Do'taj on'nigpeika'apo. Kenomeyere judiomeyere konig nogaratbuttida o'neapo. Kenpa'ti do kenomeytaj nogtiada huamatoe'eri ijjeapoy.

¹⁷⁻¹⁸ Diostaj ijnigpeenok, do'taj men'tohua' do'taj men'arake' ijnopoepo. Ken ijbuEydeapoy onte'ti ijnoyhuadapoy onte'ti ijnoeapoy. Konigepo Apag Diosa di' me'ene. Huabokereka do'taj e'arakta' on'pakpo arakhue'dik me'neapone. Konigepo doada e'nigbueyta' ijpakpo ijnigbueyapoy. E'nigbueyta' ijpakpo

bueydik ijjeapoy. Onte'ti e'noyhuadta' ijpakpo noyhuaddik ijjeapoy. Kenda do'hued Apag Diosa mena'uyne. —Jesúsa o'mana'uyate.

19 Judíomeya Jesústaj on'peedepo nogpa' nogpa' on'nopoepo nogpa' nogpa' on'batia'pakuy.

20 —Toto'a o'nopo'to'e'nok Jesús huasegda o'e Katia'po kentaj mo'nigpee'. —Huakka'ada kenpa' on'batia'pak'uy.

21 —'Urua'nanada o'manbatia'pak. Toto'a nopo'toehue' o'e. Toto'a e'nopo'to'e'nayo 'uruda batia'pakhue' ya'e'ayet. Kenpa'ti ekpobigtaj okpoyareahue'dik o'e toto'a. —Nogomeya on'batia'pak'uy.

Judío huairia Jesústaj eknopoe'ta' pakhue' o'ny.

22 Nogok Jerusalényo Diosen jak on'to'ka'depo fiesta okkahuehue' huae' o'uy. Huahui'ok o'uy.

23 Diosen jak kurute Salomóna dagtaj jaka' o'tika'uyate. Ken dagte Jesús e'hua'ete 24 judío huairia Jesústaj on'tikupobopo,

—¿Meniga' puug oro'omey nigunhuahua'dik o'e? Diosa e'ta'monuy'nayo buttida oyedda mona'. Cristo buttida ee'nayo mona'. —Jesústaj o'nona'uy.

25 —Kenda o'noname'niga do'taj oknopoe'hue' o'nene. Opudomeya do'taj daka' kanoknopoe'po konig Diosyo'da ka'dik o'e ijkikamey. Diosa kenda be'tihuapoknok 'uruada ijkikamey. Konigda e'bayarea' ijkikamey. Cristo o'e do'taj daka' oknopoe'dik 'uruada ijkikamey.

26 Konig Dios 'uruana'nanada o'kika' konigti ijkika'nig'a opuda do'taj oknopoe'hue' o'nika'ne. Do'hued oveja huanigpeika'eri ehue' mo'epo, do'taj eknopoe'ta' pakhue'

o'nene. ²⁷ Do'hued oveja huanigpeika'eria do'taj mena' okia'po on'nigpeika'. Do'hued huanigpeika'eri do'a ijmataepo daka' ijmakikay. Do'taj o'noknopopepo on'nigpeika'. ²⁸ Diosere durugnada ijmanoeanhuahuika'apoy. Kenpa'da bueyhue'dik o'neapo. Daka' ijbatioka'nok be'api' sigpi' okkayhue'dik me'neapone. ²⁹ Oveja huanigpeika'eri me'bayokuyne. Do'hued Apag Diosa me'bayokuyne. Teynanada o'e. Diosyo'da teynanada o'e. Nogapi' konig teyti ehue' o'nepo okkayhue'dik o'nika'. ³⁰ Apagere doere nogtida o'ey. —Jesúsa huairitaj o'mana'uy.

³¹ Judío huairia huida Jesústaj a'pa'ea'ya'po on'baea'uy.

³² —Opuda on'tiahuayika'ne nogda nogda 'urua'nanada ijkikay. Apaga be'tihuapoknok konig Diosayo'da ka'dik o'e ijkikay. ¿Katea'po menapoata do'taj onpa'eapo? —Jesúsa o'mana'uy.

³³ —Ehue'. Huadakda i'kika'nok pa'eahue' o'eapoy. Diostaj dakhuea'nada ia'nok huida o'pa'ea'apoy. Huabokerek e'eada Dios ijje y ia'nok huida o'pa'ea'apoy. —Judíoa o'nona'uy.

³⁴ —“Oy opudomey Diostaj huanigpeika'eri mo'epo diosdik mo'toene.” Diosa o'mana'uyate. Kenpa' opudomeyen Diosba'te o'madoya'uyate. ³⁵ Diosba'nayo nama'da ahue'dik o'e. Kenpa'da buttida o'ika'. “Oy opudomey Diostaj huanigpeika'eri mo'epo diosdik mo'toene.” Apagba'a buttida o'mana'uyate. ³⁶ Apagtaj me'nigpeike'po Diosa me'ta'mona'uyne. Dakhuea' huaka'erite me'ta'mona'uyne. Konigepo “Diosen Huasi'po ijje y,” a'dik ijikay.

Konigepo “Diostaj dakhue’da o’tia’pak.” Do’taj huaahue’ ya’nika’. ³⁷ Kenda do’hued Apaga menika’nig ijikay. Do Diosen kikhue’ ee’nayo do’taj oknopohue’dik mo’ene. ³⁸ Do’a Diosen e’kika’tada opudomeya do’taj oknopohue’ ee’pi’ kenda do ijikika’nigeyo kenda yanoknopoe’. Diosensi’po o’e nopoe’dik mo’e. Konig Diosa o’nopoe konigti ijnopoe’y. Konig do ijje’y konigti Dios o’e. Konig do’a ijnopoe’y konigti Diosa o’nopoe. Kenda nopojika’dik mo’eapo. —Jesúsa judío huairitaj o’mana’uy.

³⁹ Onte’ti Jesústaj kan’kude’po e’tohua’ta’ en’paktada Jesúsa o’makmon’uy.

⁴⁰ Onte’ti Jordánhue akodpen Jesúsa o’hua’uy. Kenteda Juana huakkuruda bautiza o’magkadhua’uyatenig. Kenteda Jesús o’unhuahua’po. ⁴¹ Jesúste huakka’ada on’huatiakuy.

—Konig tihuayhued o’ika’ konig Diosayo’da ka’dik o’e Juananayo kahue’ o’uy. Aya’da in-bokerektaj o’tia’pakika’uy, buttida oa’ika’té. —Aratbuta on’huaa’uy.

⁴² Keya’ Jesústaj huakka’ada o’noknopoe’uy.

11

Lázaro o’buey’uyate.

¹⁻³ Lázaro huabokerek o’uy. Jesúsa Lázarotaj di’da o’ika’uy. Betania huakka’ jakyo huae’eri o’ika’uy. Betaniayo huidpo Maríaere Martaere o’nika’uy. Lázaro dakhue’da o’enok María Martaere Jesúste on’ta’mona’uy.

—Lázarotaj di'da i'ika'ne. Dakhue'da o'e, Huairi. Jesústaj yanati'. —O'nona'uy. María Jesús huairien hua'itaj huasihuj 'uru'huijēada 'itioyhued kenpa'ti huakuhui'a 'itidukuthued o'uy.

⁴Jesúsa kenda o'peedepo,

—Dakhue'da o'ēnig'a kenpa'da bueyhue' o'eapo. “Diosa 'urua'da o'ka'. Huadakkanada o'e,” aratbuta kan'nopoe'po ke'na dakhue' o'e. Kenpa'ti “Diosen Huasi'poa huadakkanada o'kika'. 'Urunanada o'e.” Aratbuta kan'huae'po ke'na dakhue'da o'e. —Jesúsa o'peedepo o'mana'uy.

⁵⁻⁷ Ken Martataj Martaen huama'buytaj kenpa'ti Lázarotaj di'da o'maepo Jesús keyada nog botta'me'noe o'eahuadpo Lázaro dakhue'da o'e e'peedeada botta' huame'noe o'edepo,

—Judea huadaribayo monhua'. —Oro' huanigpeika'eritaj mona'uy.

⁸ —Huaboa'da huida on'taj e'pa'ea'ta bo'tipakme'ne judío huairia Judeaya'. ¿Keyo menpa' onte'ti i'hua'apo, huamanmadika'eri? —Oro' huanigpeika'eria ona'uy.

⁹ —Huame'noe jeyda o'ēnok aratbuta katepi' kahuaddik o'nika'. Diostaj nigpeika'dik o'ne. Nogme'noetida doce horas o'ta'tenok kahuaddik o'nika'. Do'taj huaarak huame'noe ehued o'ēnok do'taj arakhue'dik me'nene. Nogok ken horate huabuey Diosa baktie'ea'uyne aya' Diosen e'kade'te e'kuhuitde'te do'taj arakdik me'neapone. ¹⁰ Sikyo ta'tehue' o'ēnok katepi' kahue'dik o'nika'. —Jesúsa mona'uyne.

¹¹ —Do'hued huadi' Lázaro o'taynig'a, monhua', ijma'boa'apoy. —Jesúsa mona'uyne.

¹² —E'taynayo o'yareapo o'nopoey, Huairi. — Oro' huanigpeika'eria Jesústaj ona'uy.

¹³ O'arogpo o'tay oro'omeya o'nopoepo Jesústaj oknopoegkahue' o'uy. E'bueytada "O'tay," oa'po Jesús a o'batia'pakuy. ¹⁴ Konigepo,

—Lázaro o'bueyme'te. ¹⁵ Opuđ nogiti do'taj menoknopoepo Lázarote ida ikken huahuahue' ijjemey. Konigepo durugda ijjeý. Lázarote monhua'. —Jesúsa mona'uyne.

¹⁶ —Oro'omeykon monhua'. Jesúsere a'bueyya'po monhua'. —Oro'omey huanigpeika'eritaj Tomás a mona'uyne. Tomás konogda o'dikka' Gemelo.

Jesúsa aratbuttaj huamanoyhuada'eri o'epo aratbuttaj durugteda o'manoeanhuahuika'apo. Diosere on'noeonhuahuika'apo.

¹⁷ Ken Jesúsere o'hua'uy. Betaniayo ekyede'te "Botta' botta' huame'noe Lázaro kubarakyo o'huedde." Jesústaj o'nona'uy. ¹⁸ Betaniayo Jerusalén meyo'hue'da o'e. Konig dos kilómetros y medio o'enok ¹⁹ María Martaeretaj a'bata'huadeya'po huakka' judío huairi Betaniayo on'tiakdepo, Jerusalénya' on'tiakdepo, a'manoeynoeya'po on'tiakuyate. Huidpoa o'bakbueynok e'manoeynoeyta' on'pakuyate. ²⁰ Jesús o'tiakde Marta o'peeondepo a'eya'po o'orok'uy. Maríanayo jakyo orokhue' o'uy.

²¹ —A'nen botta' botta' huame'noete o'na iyo ehue' i'eme'ne. On iyo e'eme'nayo do'hued huidpo Lázaro bueyhue' o'eayme', Huairi. ²² Oy kenpa'ti katepi' i'pakpo Diostaj e'tiona'paknayo beyokapone, ijnopoey. —Martaa Jesústaj ona'uy.

23 —O'nen huidpo o'noyhuadapo. —Jesúsa ona'uy.

24 —Nogok kene'huaya' huame'noete aya'ada on'noyhuadapo. Ke'nakon o'noyhuadapo ijnopöey. —Martaa ona'uy.

25-26 —Huamanoyhuada'eri ijjepo aratbut e'buey'uytaj ijmanoyhuada'apoy. Diosere aratbuttaj durugda ijmanoeanhuahuika'apoy. Aya'ada do'taj me'noknopöepo en'bueynayo onte'ti kurudyo Diosere on'noeonhuahuika'apo. Durugda on'noeonhuahuika'apo. Do'taj me'noknopöepo on'noeonhuahuika'apo. Onte'ti bueyhue'dik o'neapo. ¿Kenda menpa' i'nopöe, Marta? —Jesúsa ona'uy.

27 —Ee', kenda do ijnopöey, Huairi. “Aratbuttaj kamanopo'kore'po Cristotaj ijta'mona'apoy. Do'hued Huasi'po ijta'mona'apoy.” A'nennada Diosa o'mana'uyate. Diosya' o'tiakuyate. O'na Cristo o'e. Diosen Huasi'po o'e, ijnopöey, Huairi. —Martaa Jesústaj ona'uy, ken.

Kubarakyo Lázarobuey e'huedta'da Jesúsa o'huikon'uy.

28 Kenda Martaa ona'depo huama'buy Maríataj atotiakya'po Maríate o'huahua'uyate.

—Huamanmadika'eri o'tiakdepo ontaj katiake' behuaa'ne. —Jutaka' Martaa ona'uyate.

29 María o'peundepo ida o'bodpo Jesústaj o'huahua'uyate. ³⁰ Huakka' jakyo Jesús kudhued o'uy. Kenteda Martataj o'batia'pakpo kenteda o'epo. ³¹ Ken María ida o'bodpo ida o'orokonpo. Judío huairi on'bata'huadpo, on'manoeynoeypo

Maríataj on'tiahuaydepo kubarakya' a'huikya'po o'hua' on'nopo_oepo on'ta'hua'uyate.

³² Jesústaj o'huatiakdepo Jesús en hua'ita'pote huikudate o'tihuadpo.

—A'nen botta' botta' huame'noete o'na iyo ehue' i'eme'ne on iyo e'eme'nayo do'hued huidpo Lázaro bueyhue' o'eayme', Huairi. —María Jesústaj ona'uy.

³³ Kenda María ona'depo o'huik. Lázaro taj o'huikuy. Judío huairi kenere on'huatiakdepo kenere on'bahuikpo. Maríaomey enhuikte Jesús a o'batiahuaydepo sue'eada o'epo o'mepu'ketu'uy.

³⁴ —¿Lázaro taj meyo yagkubarakkame'? — Jesús a o'mana'uy.

—Yatiak. Yatiahuay', Huairi. —María Martaerea o'nona'uy.

³⁵ Ken Jesús kon o'huikon'uy.

³⁶ —Dapita' Lázaro taj di'nanada o'unhuahuika'. —Judío a on'huaa'uy.

³⁷ —Huabokerek ekpobigtaj okpoyareame'. ¿Lázaro taj bueyhue' ka'e'po menpa' Jesús a yareahue'dik o'eme'te? —Sue'ada judío a on'batia'pakuy.

Lázaro o'noyhuaduy.

³⁸ Onte'ti Jesús a huanopoya'da sue'nanada o'epo kubarakte o'huatiakonpo Lázaro taj kubarakyo on'huedame'te. Huaboro'huidada kubarak on'tinokbeta'uyate.

³⁹ —Huaboro'huid yanokpokorea'. —Jesús a o'mana'uy.

—A'nenda botta' botta' huame'noe o'bueyme'po oyda pagda o'edeta, Huairi. —E'bueyen huidpoa Martaa ona'uy.

⁴⁰ —“Eknopoe'nayo Diosa 'urua'nanada o'ka'apo. Dios 'urunanada o'e aya'ada on'tiahuaypo on'nopoeapo,” ona'dene. —Jesúsa Martataj ona'uy.

⁴¹ Ken huaboro'huid e'tinokbeta' o'nokpokorea'uy. Jesúsa kurudyon o'mabopo,

—Do'taj o'nigpeenok, Apag, dakiti ona'ne. ⁴²⁻⁴³ Do'taj kirigayo' menigpeene, ijnopoy. Do'taj o'ta'mona'uyne in aratbuta kanoknopoe'po “dakiti, Apag” ona'ne. —Jesúsa o'tiona'pakdepo,

—Yaorok, Lázaro. —'Utta'da ona'uy.

⁴⁴ E'bueyme'ada o'noyhuaddepo o'orokpo hua'itaj huaba'taj huakoktakon huabid telaa e'tihuiyig o'orokon'uy. Ken konig Lázaroa o'orokuy.

—Yan'tikuj, kahua'e'. —Jesúsa o'mana'uy.

Jesústaj a'arakya'po monig o'ka'apo sacerdote huairiere fariseo huairiomeya on'batia'pakuyate.

(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

⁴⁵ Judíomey Maríataj a'ta'huadeya'po on'huatiakme'tenig'a kenda Jesúsa o'ka' on'tiahuaydepo huakka'ada o'noknopoe'uy.

⁴⁶ Sue'ada fariseo huairitaj on'bahuahua'po, kenda Jesúsa o'ka'de fariseo huairiomeytaj on'batia'pakuyate. ⁴⁷ Ken fariseoere sacerdote huairiere nog judío huairiere on'kupopakdepo,

—¿Kate o'ka'apo? Ken huabokerek konig Diosayo'da ka'dik o'enig o'ka'. O'bayarea'. Kenpa'ti o'noyhuada'. ⁴⁸ Kentaj batikahue'

ee'nayo aya'ada kentaj o'noknopoeapo, kentaj aya'ada on'nigpeika'apo. Jesús oro'en huairi o'e. Aratbuta on'batia'pakapo Roma huairia kenda on'tipeedete bo'huadiayapone, sorotataj mo'tita'mona'apone. Oro'taj mogka'apone. Kenpa'ti oro'en Diosen jak on'saka'apo. —Judío huairi huayahuaya on'batia'pakuyate.

⁴⁹⁻⁵⁰ —Opudomeya sigpi' nopoehue'da mo'ene. Aratbuttaj nogtiada e'manigbueynayo oro'tehuapa' huadakda o'eapo. Aya'da judío aratbut mabueyhue' ka'ne'po nogtiada manigbueydik o'eapo. Kenda nopoehue' mo'ene. —Caifása o'mana'uyate. Caifás kenbayokte huaboro' sacerdote huairi o'uyate.

⁵¹⁻⁵² Caifásada o'nopoeapo kenda manahue' o'uyinig'a kenbayok sacerdote huairi ee'te Diosa o'nopoea'nok “Aya'tada judío aratbuttaj Jesús a o'manigbueyapo. Kenpa'ti Diosen aratbut, judío aratbut kenpa'ti nog aratbuttaj kamanopo'kore'po Diostaj konigti kanoknopoe'po Jesús a o'manigbueyapo.” Kenda sacerdote huairia o'batia'pakuy. ⁵³Caifás kenda e'manade'te “Jesústaj monig o'arakapo.” Judío huairia huaboada on'batia'pakuyate.

⁵⁴ Judío huairia e'arakta' on'tipaknok keyo huakka' judío aratbut egkupopakyo onte'ti Jesús huahue' o'uy. Nogyo o'hua'uy. Efraín huakka' jakyo o'hua'uy. Oro' huanigpeika'eriere o'hua'uy. Efraíno sue'da aratbut o'ne'uy. Kenpa'ti Efraín kurute sue'ada aratbut o'nuy. Oro'omeyere o'ika'uy.

⁵⁵ A'ti judío huakkurueri isi'po mabueyhue' ee' okkahuehue' fiesta o'eapo. Nogyá'

nogya' nog huakka' jakya' nog huakka' jakya' Jerusalényo huakka'da judío aratbut on'bahua'uy. Fiesta ehued on'bahua'uyate. Fiestaya' a'bapeya'po a'maya'po Diostaj 'uru 'uhua e'huæ' on'nigbatiarakuyate 'urunopo'da Diostaj a'nigeyapo. Konigepo fiesta kahued konig huakkuruda on'hua'uyate. ⁵⁶ Jerusalényo o'nedepo on'hua'epo Jesústaj o'nonmabopo. Diosen jakyo o'nedepo,

—¿Menpa' mo'nopoē? ¿Menpa' Jesús fiestate yatiakapet? ¿Tiakhue' yā'eapetpi'? —Judío aratbuta huayahuaya onpayo' on'batia'pakuy.

⁵⁷ “Be'api' Jesústaj e'tiahuaynayo oro'taj monati'.” Sacerdote huairiomey fariseo huairiere on'mana'uyate. Jesústaj huabakuda' jakyo kan'tohue'po kenda on'mana'uyate.

12

Ettone' Jesús en hua'itaj huasihuaj 'uru'huieqada o'itioy'uyate.

(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

¹ A'timon seis huame'noe e'pokde'te judío aratbuten huakkurueri isi'po mabueyhue' ee' okkahuehue' fiesta o'eapo, Jesús Betania huakka' jakyo o'tiakuy. Keyo Lázaro o'ika'uy. Jesús a Lázaro'taj e'bueyme'tada o'noyhuada'uy.

² Jesústaj 'uru aypo on'nigmanhuada'uy. Martaa aypo o'mabayoke'uy. Jesúsere Lázaro o'bape'uy. ³ Ken on'bape'depo 'uru'huieqada huasihuaj María o'totiakpo, konig medio litro o'totiakpo nardo huasihuaj huakka'teda ee'tada o'totiakpo Jesústaj huakka' o'pakpo

María Jesúsen'itaj o'itioypo o'ihuekedepo, huakuhui'akon o'itidukut'uy. Jakyá' aya'ada huasihuaj 'uru'huie'taj on'huirikuy.

4-5 —¿Mena'po kenda yaka'? ¿Mena'po ken 'urusihua bahuayahue' ya'eme'? Pai'da aratbuttaj kan'yoke'po ¿Mena'po bahuayahue' ya'uy? Huakka'teda ee'tada o'e. Konig trescientos denarioshuapa huakupe ee'tada o'e. —Judasa o'mana'uy. Judas Simónensi'po o'uy. Judas Jesúsen huanigpeika'eri e'eada Judío huairia kadarake'po Judasa o'bayokapo.

6 Pai'da aratbuttaj matinepahuihue'ada huabereeri o'epo e'bereta' o'pakpo kenda o'mana'uy. Huabereeri o'e kenda oro'omeya Jesúsen huanigpeika'eria nopoehue' o'uy. Judas oro'en huakupe huamatoe'eri o'ika'nig'a oro'en huakupe o'berika'uyate.

7 —Keje', dakhue' huaahue' yae' Maríataj. A'ti o'bueyapo María o'nopoepo 'uru'huieda huasi-huaj me'nigtoeonhuahuika'po be'itihuekene. 'Uruso'da kan'kubarakke'po me'so'tihuekene.

8 Pai'da aratbuttanayo mo'matoika'apone. Do'tanayo toehue' o'nunhuahuika'apone. — Jesúsá ona'uy.

Judío huairia Lázarotakon e'arakta' on'pakuyate.

9 Jesús Betania huakka' jakyo o'ea', huakka' judío aratbuta on'tipeepo Betaniayo Jerusalénya' on'bahua'po. Jesústayo'da a'tiahuaya'po huahue' o'nuy kenpa'ti Lázarotabeta' e'tiahuayta' on'pakpo Betaniayo on'hua'uy. Lázarotaj o'noyhuadame'te Jesúsá. 10-11 Huakka'ada judío aratbuta onte'ti judío huairitaj e'nigpeika'ta' pakhue' o'nepo

on'bakhua'po Jesústaj o'noknopoe'uy. Konigepo judío sacerdote huairi Lázarotakon on'huadiaypo "Lázarotaj mo'darak," konigti onpapayo' on'nopoe'uyate.

Jesúsa konig judío aratbuten gobiernonig huairitone' Jerusalényo o'bahuahua'po o'kud'uy.

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

¹² Judío huakkurueri isi'po mabueyhue' ee' okkahuehue' fiesta a'bapeya'po huakka'ada aratbut Jerusalényo on'bahua'depo o'nokyedepo. Eme'te "Jerusalényo Jesúsa o'tiakonyakde," huakka'ada on'tipeedepo ¹³ huabotod on'baktegandepo Jesúste on'torokonpo on'nigtohua'po,

—Oro'omeytaj kabatioke'po Diosa mo'nigta'mona'uyate. Dios huairia mo'nigta'mona'uyate. Huadaknanada o'e. Israel aratbuten gobierno huairitone' o'e. Dakiti Dios. —Jesústaj on'huahua'po 'utta'nanada on'da'uy.

¹⁴ Jesúsa burrotaj o'huahuaypo kenta'pite o'huaduy. Jesús si'poehued ee'te Apagba'te kenpa' o'eapo oa'uyate.

¹⁵ Jerusalényo huaje'eria mo'epo opuden huairi e'tiakte me'pukhue'dik mo'e. Burrote o'huadpo opudomeyen huairi o'tiakapo.

Apagba'te kenpa' o'madoya'uyate.

¹⁶ Jesús burrote e'huadde'te kenda Apagba'te Jesústaj o'tia'pakuynig oro'omey Jesús en huanigpeika'eria nopoenkahue' o'uy. Nogoknayo Jesús kurudyo o'behuikdepo kenpa'ti Diosen Nokireg mo'nopo'toedenok kenda Jesústaj

Apagba'te o'timadoya'uyate konigti Jesúsa kenda o'ka'uy nok huaboa'da o'nopoenka'uy.

17 Kenoka' Jesúsa Lázaro taj e'bueyta' e'noyhuada'te kenpa'ti "Yaorok, Lázaro," ena'te huakka'ada judío aratbuta on'tiahuay'uy. 'Urua'nanada Jesúsa o'ka'nok kenda Jerusalényo diga'da on'manbatia'pakuyate. 18 Konig Diosayo'da ka'dik o'e Jesúsa o'ka'denok huakka'ada aratbuta on'nopoedepo Jesústaj on'huahua'uyate.

19 —Paj, kentaj batikahue'dik o'ey oro'. Yan'tiahuay', aya'ada kentaj on'pakpo on'nigpeika'. —Fariseo huairia huayahuaaya on'batia'pakuyate.

Sue'da griego hua'a huaa'pakeria Jesústaj o'dukuy.

20 Fiestate Jerusalényo huakka'da on'batiakuyate. Diostaj a'tiona'pakya'po on'batiakuyate. Judíoere griego hua'a huaa'pakeri on'batiakuyate. 21 Felipe Jesús en huata'mona'eri o'epo Betsaida huakka' jak huae'eri kenpa'ti Galilea huadarieri o'enok sue'da griego hua'a huaa'pakeria Felipetaj on'huatiakpo,

—Jesústaj e'batia'pakta' o'paki, huairi. — Felipetaj o'nona'uy.

22 Felipe Andréste o'bakhua'po kenda griego hua'a huaa'pakeria o'nona'de Andréstaj ona'uy. Felipe Andrésere onokteyo' Jesús te on'hua'uy. Kenda griegoa o'nona' Jesústakon o'nona'uy.

23 —A'ti Diosa o'ta'mona'uy aya'ada on'nopoepo. Aya'tada ijmanignbueyapoy. Aya'tada ijmanignoyhuadapoy. Konig

Huairitone' Apag Diosere ijjeunhuahuika'apoy.
²⁴ Do'a aya'tada manigbueyhue' ee'nayo kenpa'ti kubarakyo kudhue' ee'nayo Diosere noeonhuahuikahue'dik o'neapo. Ken konig toketkid o'e, ijmanbatia'paki. Toketkid batukehue' ee'nayo konig kidpoaghue' ee'nayo tipakbohue' o'eapo, huakka' toket boyoghue'dik o'eapo. Sorokyo 'urua'da e'batuke'nayo nogok huakka' toket o'boyogapo. Huakka'da toket o'eapo. ²⁵ Do'taj kenpa'ti Apag Diostaj pakhue' o'nepo aya'ada hu'a'enda on'eretpakpo, katetapi' o'deretpakpo, aratbuttaj o'deretpakpo, huabettaj o'deretpakpo kenpa'da on'mabueyapo. Nogomeynayo aya'tada huata'da pakhue' o'nepo, kateta'pi' eretpakhue' o'nepo do'tayo'da on'pakpo do'tayo'da on'nigpeika'po Diosere on'noeonhuahuika'apo. ²⁶ Be'api' do'taj e'nigpeika'ta' e'paknayo konig ijkikay konigti kan'kike', konig do pai'da ijnopo'ikay konigti pai'da kan'nopo'ike', konig do huata'da ijpakpo kahue' ijikay konigti huata'da kan'pakpo kahue' ka'nike' kenoka' doere do'hued Apagere kurudyo o'neonhuahuika'apo. Kenomey do'taj on'nigpeika' kenomeytaj Diosa o'bakkahuea'apo, "Huadakda mo'ene." Diosa o'mana'apo. —Jesusa o'mana'uy.

*"Cruzte men'behuika'apone. Cruzte
 ijbueyapoy." Jesusa o'batia'pakuyate.*

²⁷ Huakka'tada pai'da ijmanignopo'eapoy. Huakka'tada ijmanigbueyapoy. Huakka'da e'me'pukeada "Bueyhue' a'eya'po be'tioka', Apag" onahue' o'ene. A'manigbueyya'po kurudya'

ijtiakuy. ²⁸ Ontaj ijnigpeika'po ijmanigbueynok “Huadakkanada o'e Dios. Huakka' di'da o'maika'. Huakka' o'matinepahui'ika'.” Aya'ada aratbuta kenda kan'batia'pakike'po. Jesúsa kenpa' o'tiona'pakuy.

—Do'taj me'nigpeika'nok “Huadakkanada o'e Dios.” Aya' aratbutada kan'nopoike' nogok ona'ti konigti kan'nopoike'. —Kurudya' Diosa 'utta'da ona'nok Jesúsa o'pee'uy.

²⁹ Huakka'ada aratbuta ogkupobopo on'peede'po, “Kuruda oa',” on'batia'pakpo. “Diosen huata'moneria o'da'.” Nogomeya on'batia'pakuy.

³⁰ —Do'tayo'da kenda Diosa onahue' me'ene. Opu'domey do'taj ka'noknopoe'po kenda mena'ne. ³¹ Do'taj eknopoe'ta' pakhue' o'nepo do'taj e'nigpeeta' pakhue' o'nepo a'ti do'taj en'arakde'te “Dakhuea'nanada bo'ka'ne. Do'taj nigpeehue' mo'ene. Castiga ogka'dik o'neapone.” Diosa o'mana'apo. Kenpa'ti toto'taj Diosa konigti ogka'apo onte'ti huairitone' ehue' o'eapo. Aya'tada onte'ti nama'da manahue'dik o'eapo.

³² Do cruzte ijbueyapoy. Cruzte ijbueydepo ijnoyhuadapoy. Kurudyo Dioste ijhua'apoy. Aya' aratbuta do'taj e'noknopode' Diosensi'ponig o'neapo. Kurudyo ijbato'behuikapoy. —Jesúsa o'mana'uy.

³³ Cruzte ijbueyapoy Jesúsa daka' o'manbatia'pakuy.

³⁴ —Oro'en Apagba' e'mona'pakte o'peepo Dios Cristotaj o'ta'mona'aponok oro'taj bo'tiokadhuahuika'apone. Kenpa'da Cristo bueyhue' o'epo o'noeonhuahuika'apo. Diosa

ontaj e'ta'mona'nayo, "Cruzte ijbueyapoy." ¿Mena'po ia' kenpa'? Diosa huabokerektaj o'ta'mona'apo. ¿Be'a ya'eapo? —Aratbuta ogkupopakpo nogtiada Jesústaj kenpa' ona'uy.

³⁵ —Sue'da huame'noe opudomeyere ijjeapoy. Konig huakjey ijjeapo Diostaj kanoknopoe'po o'nonmadika'ne. Konig Diostaj eknopoe' kenpa'ti e'nigpee' on'tiahuaya'ne. Sue'da huame'noe opudere ijjeaponok opudere ee'te do'taj daka' men'pee' kenpa'ti daka' Diostaj yanoknopoe'. Do'taj daka' nigpee'hue' ee'nayo konig sikkiregyoda mo'eapone. Diostaj menpa' oknopoe'hue'dik mo'eapone. Diosen dag huahuayhue'dik mo'eapone. ³⁶ Do opudomeyere e'ede'te do'taj me'noknopoe'. Diosen aratbut a'eya'po do'taj me'noknopoe'. —Jesúsa o'mana'uy.

Kenda o'mana'depo Jesús o'bakhua'po o'irege'uy.

Mena'po huakka' judío aratbuta Jesústaj oknopoe'hue' o'nika'. Juana o'batia'pakuyate.

³⁷ Konig Diosayo'da ka'dik o'e aratbut kan'tiahuaye'po Jesúsa nogda nogda o'kika'uynig'a aratbuta en'tiahuayte o'bayarea'uy. Nogtaj o'noyhuada'uynig'a Jesústaj oknopoe'hue' o'nuyate. Huakka' judío aratbuta oknopoe'hue' o'nuyate. ³⁸ Konig Diosen huamanigbatia'pakeri Isaías a oa'uyate, a'ennenada oa'uyate konigti ogka'uy. Jesústaj oknopoe'hue' o'nuy. Isaías o'madoya'po, O'nen hua'a on'peika'nig'a konig huabokereknayo kahue'dik o'nika' konig teyda i'kika'nig on'tiahuayika'nig'a oknopoe'hue'

o'nika'. O'nen hua'a o'mana'nig'a oknopohue' o'ne, Dios Huairi. Isaías a'nennanada o'manigmadoya'uyate.

39 Mena'po oknopohue'dik o'ne onte'ti Isaías o'madoya'uyate,

40 Diostaj pakhue' o'nenok Diosa o'bakpobiga'uy. Kenpa'ti nopoenkahue' e'huae' o'magka'nok onte'ti 'uruda Diosen e'ka' menpa' tihuayhue'dik ya'neapet. Diosen hua'a menpa' nopoenkahue'dik ya'neapet. Dakhuea' e'ka' a'nopo'koreaya'po Diostaj menpa' nopo'koreahue'dik ya'neapet. Isaías a o'mana'uyate.

41 Jesús pai'nanada o'manignopo'epo o'manigbueypo o'noyhuadpo Diosyo o'behuikpo kenda Diosa Isaías taj o'nopoea'uyate. Konigepo judío aratbuta Jesús, Diosen Huasi'potaj eknopoe'ta' pakhue' ya'neapet. Kenpa'ti e'nigpeeta' pakhue' ya'neapet. Isaías a'nennanada o'mana'uyate.

42 Huakka'amon judío aratbut Jesús taj o'noknopoe'uyning'a sue'da huakka' huairiakon o'noknopoe'uyatenig'a Jesús taj yoknopoe'y aratbuta kan'pee'po batia'pakhue'da fariseo huairitaj on'me'pukpo batia'pakhue' o'ne'uyate. Jesús taj yoknopoe'y aratbuta ea'paknayo onte'ti judío en huaitake' jakyo kudhue'dik o'neapo. Fariseo huairia on'mana'uynok. 43 Kenpa'ti "Huadakda i'ene." "Uruda huairi i'e." Aratbuta ea'tada ekpeeta' o'deretpakpo Diosa kenda ea'ta' ekpeeta' pakhue' o'nepo Jesús taj yoknopoe'y ahue' o'nuy.

*Jesústaj pakhue' huae'eria dakhuea' ogkika'.
Jesúsen hua'a oa'nok Diosa castiga o'magka'apo.*

⁴⁴ —Apag Diosa o'ta'mona'uy. Aya'ada do'taj eknopoenayo Diostaere oknoponhua'dik mo'ene. ⁴⁵ Kenpa'ti aya'ada do'taj mentiahuaypo Diostakon on'tiahuay. Ke'na me'ta'mona'uynigtaj. ⁴⁶ Huadariyo aratbutte ijtiakuy. Konig huakjey Diostaj a'maknopoeaya'po ijtiakuy. Do'taj huaknopoe'eria Diostakon o'noknopoeapo. 'Uruda kika'dik o'neapo. Konig sikkiregyo ehue' o'nika'apo. Dakhuea' onte'ti kakahue' o'neapo. ⁴⁷ Sue'da huakka' do'hued hua'ataj nigpeehue' mo'eapone. “Dakhuea' boka'ne,” manahue'dik ijjeapoy. “Dakhuea' i'ka'ne,” a'manaya'po tiakhue' ijje'uy. Aratbuttaj a'manopo'koreaya'po ijtiakuy. Aratbuttaj a'manoeanhuahuikaya'po ijtiakuy. ⁴⁸ Do'taj pakhue' huae'eritaj kenpa'ti do'hued hua'ataj nigpeehue' huae'eritaj “Dakhuea' bo'kika'uyne.” Kene'huaya' huame'noete do'hued hua'a'a o'mana'apo. Diosa castiga o'magka'apo. ⁴⁹ Konig doada ijnopoepo konig doada ijpakpo manahue' ijikay. Apag Diosa me'ta'mona'uyne. Kenda Apaga mena'uynig ijmanmadikika'po o'nona'ne. ⁵⁰ Diosen hua'a o'nona'ika'nig ke'na mo'noeanhuahuika'apone. Do'taj eknopoe'nayo mo'noeonhuahuika'apone. Apag Diosen hua'a o'nona'ika'ne. —Jesúsa judío aratbuttaj 'utta'da o'mana'uy.

13

Huanigpeika'eritaj hua'i Jesúsa o'ba'ikoyoa'uy.

1 A'ti judío huakkurueri isi'po mabueyhue' ee' okkahuehue' fiesta ogka'apo. Fiesta aypo on'bape'apo. Bapehued e'ne'te, "Indaritaj yokhua'apoy. Do'hued Apagtaj onte'ti ijkumejapoy." Jesúsa o'nopo'e'uy. Oro'taj ke'nen huanigpeika'eritaj di' mo'ika'po oynayo huakka'nada di' mo'epo mo'nigbueydeapone.

2-4 Oro'omey Jesúsén huanigpeika'eri Jesúsere judío huakkurueri isi'po mabueyhue' ee' okkahuehue' fiesta aypo huaboa'da o'bape'deapoy. Toto'a Judas Iscariotetaj engaña ogka'depo, o'nopo'to'epo Jesústaj judío huairitaj a'bayoki o'nopo'e'a'uy toto'a. Judas Iscariote Simónensi'po o'uy. Jesúsere Judas Iscariote o'bape'po. Kenoka' Diosya' ijtiakuy. Diosyo ijhua'apoy. Diosen aya'da ijtamato'eapoy. Aya'ada do'taj nigpeedik o'neapo. Jesúsa o'nopo'e'uy. Ken Jesús oro'ere o'bape'po o'bopo, huaok o'kiroka'po o'hueda'po huaso'tidukuta o'teyiga'uy. ⁵ Hua'ikoyoa' hue'ey kosoyo onoydepo huaboa'da oro'en hua'i bo'ikoyoa'po bo'ikoyoa'depo huaso'tidukuta e'teyiga'a bo'itidukuta'uyne.

6 Simón Pedrotakon e'huatiakte a'ikoyoya'po

—Huairi i'ene. Do'hued hua'i menpa' i'ikoyoa'apo, do'hued Huairi. —Simón Pedroa ona'uy.

7 —Kenda ijkay oyda noponkahue' i'enig'a no-goknayo i'nopo'e'apo. —Jesúsa ona'uy.

8 —Keje'. Menokapi' do'hued'i 'ikoyoahue'dik o'ene. —Pedroa ona'uy.

—O'nen'i 'ikoyoahue' ee'nayo doere Apag Diosere ehue'dik i'unhuahuika'apone. —Jesúsa Pedrotaj ona'uy.

⁹ —Kenda mena'ne. Huaso' aya'da bekoyo'. Hua'i, huaba', huakukon bekoyo', Huairi. —Simón Pedroa ona'uy.

¹⁰ —Huaboa'da e'oo'de'te aya'da e'koyode' onte'ti koyohue'dik mo'epo. Jakyó e'tiakde'te hua'iyó'da sorokda o'enok hua'iyó'da koyoa'dik mo'ene. Opudomeytaj Diosa mo'bakkahuea'depo 'urunopo'da mo'enig'a nogtiada dakhue'da o'e. —Jesúsa ona'uy.

¹¹ —Nogtiada dakhue'da o'e. —Ona'uy. Nogtiada dakhuea' o'ka'apo. Judío huairitaj me'bahuaya'apone Jesúsa o'nopo'e'uy.

¹² Oro'en hua'i bo'ikoyoa'depo o'kuhuitdepo Jesús onte'ti huaok o'otpo oro'omeyere kutopate o'huad'uy. O'huaddepo,

—Kenda opudtaj huaboa'da o'nogka'depo opudtaj e'nopoenka'ta' ijpaki.

¹³ “Huamanmadika'eri” do'taj o'nonika'ne, kenpa'ti “Huairi” o'nonika'ne. Kenda buttida o'nonika'ne. Kenda ijje'y. ¹⁴ Ken do opueden Huairi ijjepo opuden Huamanmadika'eri ijjepo konig huanaba' opuden hua'itaj on'ikoyoa'denok opudomeyakon konigti huayahuaya ba'ikoyoa'dik yanikati'. Huayahuaya batihuapokika'dik yanikati'. ¹⁵ Opuden hua'i konig huanaba'niga on'ikoyoa'ne do'taj on'tiahuaydene. Konig do ijkay konigti yag'kika'. Konig huanaba'niga huayahuaya yan'batiahuapokika'. ¹⁶ Opud huanaba'

e'eada "Huaboro' huairi ijjej." Nopoehue' yane'. "Do'hued huairinayo sue'da huairi o'e." Nopoehue' yane'. Huamata'mona'erinayo huairi o'ne. Huahua'erinayo huairionig ehue' o'ne. Yan'nopo'e'. Buttida ijjay. ¹⁷ Kenda huaboada o'nona'nig opud e'nopo'e'nayo kenpa'ti daka' menigpeika'nayo durugnanada mo'eapone.

¹⁸ Opudomey do'taj mo'pepo durugda mo'eaponig'a nogtiada durugda ehue'dik o'eapo. Opudomeytaj o'noktie'ea'uynig'a nogtiada dakhuea' megka'apone. Kentaj Apagba'a o'huaa'. "Ke'na doere o'bape'ika' do'taj dakhuea' megka'apone." Kenpa' Apagba'a oa'. ¹⁹ Dakhuea' megka'apone. Dakhuea' ogkahued ee'ted o'nona'ne. Ekgade'te do'taj o'noknopoeonhuahua'po batikhue' mo'epo Diosa o'ta'mona'uy, kenda kanoknopoeonhuahuike'po konigepo oyda o'nona'ne. Konig huakkuruteda o'nona'ne. ²⁰ Huadak hua'a kan'manbatia'pake'po opudomeytaj on'ta'mona'ne. Nogomeytakon ijmata'mona'apoy. Opudomeya e'manmadika'te eknopo'e'nayo do'taj ee'pa'ti unhua'dik o'neapo. Kenpa'ti Diostaj ee'pa'ti unhua'dik o'neapo. Diosa me'ta'mona'uynigtaj. Buttida ijjay. —Jesúsa mona'uyne.

Judasa do'taj me'bahuayapone. Jesúsa o'mana'uy.

(Mt. 26.20-25; Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

²¹ Jesúsa kenda mona'depo huakka'da o'nopome'pukatupo,

—Opuda nogtiada me'bahuayapone. Judío huairitaj men'yokapone. Buttida o'nona'ne. — Jesús a oro' doce huanigpeika'eriomeytaj daka' mona'uyne.

²² Betaj Jesús a ya'huaet oro' nopoehue' o'epo huayahuaya o'batiahuaye'uy. ²³ Jesús di'nanada me'ene do'taj Jesúsere onokteteyo' ijbape'nok, ²⁴ do'taj Simón Pedroa ba'ba' menepo, “¿Be'taj ya'huaet? Kenda mena'.” Simóna mena'uyne. ²⁵ Ken Jesústaj ijtipecetpo,

—¿Be'a ontaj dakhuea' mogka'apone, Huairi? — Jesústaj yona'uy.

²⁶ —Pan hue'eyyo ijta'butapo ijyokapoy. Ke'na dakhuea' megka'apone. — Jesús a mena'uyne.

Ken pan o'ta'buta'depo Judas Iscariotetaj o'yokuy. Judas Iscariote Simónensi'po o'uy. ²⁷ Ken Judas pan onba'pokdepo o'bape'po e'bape'de' toto'a Judastaj o'nopo'toe'po Jesústaj dakhuea'da kagke'po nama'da o'nopoea'uy. Ken Judasa nama'da o'nopoenig kenda Jesús o'nopoepo,

—Kenda do'taj megka'aponig ida megkati'. — Jesús a Judastaj ona'uy.

²⁸ Oro'omey kutopate Jesúsere Judasere o'bape'po kenda Jesús a Judastaj ena'te nopogkahue' o'uy. ²⁹ Judas oro'en huakupe huatoe'eri o'enok, “Fiesta aypo nogiti yabae'.” Jesús a ona'. Sue'ada on'nopoe'uy. “Pai'da aratbuttaj huakupe yayokti'.” Ona'. Nogte on'nopoe'uy. ³⁰ Judas pan o'babokdepo o'bape'po o'oro'konpo o'bakhua'bed'uy.

“Huayahuaya di' yan'mae'.” Jesús a huaboa'da o'mana'uy.

31 Judas ehuade'te,

—Huabokerek ijjenok Diosa me'ta'mona'uyne, Diostaj daka' ijnigpeepo oyda huakka'da aratbuten dakhuea' e'ka'taj ijmanigbueyapoy. Konigepo huadaknanada ijka'denok huakka'ada on'nopepo, “Dakiti, Dios,” kenpa'ti “Huadaknanada o'e Dios,” huakka'ada on'batia'pakapo. 32 Do Diosen Huasi'po Diostaj ijnigpeepo huakka'tada ijmanigbueypo Dios huadaknanada o'e, huakka'tada ijmanopoeay Diosakon huakka'tada o'manopoea'. Ke'nen Huasi'po huadaknanada o'kika', huadaknanada o'ika', o'manopoea'. Ida o'manopoea'apo. 33 Huadi'nanada on'taene, do'huedsi'po. Opuđere sue'da hora ijjeapoy. Onte'ti do'taj huahuayhue' o'neapone. E'ukada huahuayhue' o'neapone. Ijhua'apoy. “Keyoda ijhua'apoy tiakhue'dik mo'ene.” A'nen kenda judío huairitaj ijmana'mey konigti opudomeytakon o'nona'ne. 34 Konig huabodikda e'manmadika' e'mana'ta' ijpaki. Huayahuaya di' yan'maika'. Konig do'a di' o'nika'ne konigti huayahuaya di' yan'maika'. 35 Huayahuaya di' e'maika'nayo Jesúsen huaknopoika'eri o'ne aya'ada aratbuta on'nopeapo. —Jesúsa oro'omey huanigpeika'eritaj mona'uyne.

Jesústaj okia'hue'yaj ijjey. Ia'apo. Pedrotaj Jesúsa ona'uy.

(Mt. 26.31-35; Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

36 —¿Meyon i'hua'apo, Huairi? —Jesústaj Simón Pedroa ona'uy.

—Keyo ijhua'apoy oyda ta'huahue'dik o'ene. Nogoknayo do'taj o'tahua'apone. —Jesúsa ona'uy.

³⁷ —¿Mena'po oy ta'huahue'dik o'e, Huairi? Ontaj a'tahuaya'po bueydik ijje. —Pedroa ona'uy.

³⁸ —Onere e'bueyta' ijpaki ia'nig'a. Huatahuaj sipoghued “Jesústaj okia'hue'yaj ijje.” Bapa'a ia'apone. Bapa' eade'te huaboa'da huatahuaj o'sipogapo. Buttida ijjay. —Jesúsa Pedrotaj ona'uy.

14

Jesúsa Diosyo huabatohua' dag o'e.

¹⁻² —Do'hued Apagenbayo ijhua'apoy. O'nokhua'apone. Onte'ti opudomeyere ehue' ijika'apoy. Do e'huade'te mepu'kehue' yanikati'. Mididhue' yanikati'. Mepu'kehue' ya'nepo Diostaj daka' yanoknopoika'. Diosa bo'tihuapokapone. Do'takon daka' yanoknopoikati'. On'tihuapokapone. Daka' huaknopoika' on'tihuapokika'apone. Diosenbayo Diosen jakyo huaboro'da o'epo aya'ada huaknopo'e'riomey noonhuahuika'dik o'neapo. Diosen huakka' jakyo ijhua'apoy. Dios e'ika'yo kenteda Diosen huakka' jakyo opudomeytaj huakka' jak on'nigka'apone, buttida ijjay. ³ Opudomeytaj aya'da on'nigka'depo aya'da ijkuhuitdepo opudomeytakon a'baeya'po ijkukejapoy. Doere on'batohua'apone. Doere ka'nunhuahuike'po on'batohua'apone. ⁴ Kente ijhua'apoy mo'nopo'e. Ken dagte ijhua'apoy mo'nopo'e. Kenteda ijika'apoy mo'nopo'e. —Oro' Jesúsen huanigpeika'eritaj mona'uyne Jesúsa.

5 —Kenteda i'hua'aponig nopoehue' o'ey. Ken dag okiehue' o'ey, Huairi. —Tomása Jesústaj ona'uy.

6 —Konig buttida huaa'eri do ijjeпо Diosyo huabatohua' dag ijjeу. Doa konig huama-noeanhuahuika'eri ijjeпо aratbuttaj ijmanoean-huahuika'nok Diosere on'noeonhuahuika'apo. Konig Apag Diosyo huaodhua' dagonig ijjeу. Do'tayo'da o'noknopoенok Apag Diosyo hua'dik mo'eapone. 7 Do'taj daka' e'kie'nayo do'hued Apagtakon mokie'apone. Oyda kenpa'ti nogok mokie'onhuahuika'apone. Apag Diostaj mokie'onhuahuika'apone. Oyda kenpa'ti nogok Apagtaj bo'tiahuayapone. —Jesúsa mona'uyne.

8 —Apag Diostaj e'tiahuayta' o'paki. Apag Diostaj bo'tiahuay'ea'. E'tiahuaynayo durugnanada o'eapoy, Huairi. —Felipea ona'uy.

9 —Ijhue'nanada opudomeyere ijjunhuahuika'nig'a menpa' do'taj okiehued o'e, Felipe. Be'api' do'taj mentiahuaypo, do'taj me'nokie'po Apagtakon o'nokie'de. “Apagtaj bo'tiahuay'ea'.” ¿Mena'po ona'? 10 Doere Apag Diosere nogtida o'ey. Apag Diosyo ijikay. Kenpa'ti Apag Dios doyo o'ika', dapita' yaknopo'e'. Diosen hua'ayo'da ijmanikay. Do'huada ijnopoepo ahue' ijikay. Apag Dios doyo o'ika'po konig Diosa o'paknok Apag Diosen ijkikay. 11 Do Apag Diosere nogtida o'ey. Apag Diosyo ijikay kenpa'ti Apag Dios doyo o'ika', kenda daka' yanoknopo'e'. Kenda oknopoehue'dik ee'nayo Diosen ijkika'nigeyo do'taj yanoknopo'e'. 12 Diosen ijkikay. Konig Diosayo'da ka'dik o'e konigti ijkikay. Konig aratbut tiahuayhued o'ika'uynig kenda ijkikay.

Teyda ijikikay. Aya'ada do'taj o'noknopoepo konig ijikikay konigti ogka'apo. Do'hued Apag Dioste ijhua'aponok huaknopoē'eria nogdakon 'urua'nanada ogka'apo. Buttida ijjay. ¹³⁻¹⁴ Kenpa'ti katepi' ijpakika'nig opudomey konigti yan'pakpo do'taj yan'tiona'pakika', do'hueddikte yan'tiona'pakika'. Ken konig e'tiona'pakte "Apag Dios huadakda o'epo 'urua'nanada o'kika'," aratbuta kan'batia'pake'po kenda mentiona'pakika'nig on'nigka'apone. — Jesúsa mona'uy.

Diosen Nokirega opudtaj kamanopo'toe'po ijmanigta'mona'apoy. Jesúsa o'mana'uy.

¹⁵ —Do'taj di' ee'nayo do'hued hua'atakon nigpeika'dik mo'eapone. ¹⁶ Diosen Nokirega kabatihuapokike'po. Do'hued hua'a huanigpee' kabatihuapokike'po Diosen Nokireg opudomeyere ka'nike'po kenpa'ti kamanopo'toike'po "O'nen Huatihuapokeri yabayokti', Apag," ijnigtiona'pakapoy. ¹⁷ Diosen Nokirega buttida hua'a mo'nopoēa'apone. Diostaj monokia'apone. Diostaj oknopoehue' huae'eriomey Diosen Nokirega nopo'toehue'dik mo'eapone konigepo Diosen Nokiregtaj okiehue' o'nenok. Diosen Nokireg opudere o'ika'aponok kenpa'ti o'nopo'toeaponok opudomeynayo Diosen Huatihuapokeritaj mokie'apone. ¹⁸ Opudomeytaj kenpa'da maenhue' ijjeapoy. Konig do'hued ayhuayo ehue' mo'eapone. Opudte nokiregada ijtiakapoy. ¹⁹ A'timon do'taj pakhue' ijje' huaa'eria tihuayhue'dik me'neapone, doere ehue'dik o'neapo. Opudomeynayo

do'taj moknopoika'po doere mo'ika'apone. Konigepo ijnoehuahauka'aponok doere mo'noehuahauka'apone. ²⁰ A'ti Diosen Nokirega e'nopo'toede'te do'hued Apagere o'ika' mo'nopoeapone. Do'hued Apag do'ere konig nogtida o'e mo'nopoeapone. Kenpa'ti do'taj moknopoepo konig do'huedso' doere mo'ika'ne kenpa'ti opudere ijjenok me'nopo'toika'ne mo'nopoeapo. ²¹ Aya'ada do'hued hua'ataj on'peika'po do'taj hueretda di' mo'ene. Aya'ada do'ta di' mo'enok do'hued Apagakon di' mo'maeapone. Do'huakon di' o'neapone. Do konig o'e on'nopoa'apone. —Jesusa mona'uyne.

²² —¿Mena'po on konig o'e oro'omeyyo'da on'nopoeapo? ¿Mena'po nogomey on konig o'e nopoehue' o'neapo? —Nog Judasa Jesustaj ona'uy. (Judas Iscariotea ahue' nog Judasa ona'uy.)

²³ —Aya'ada do'taj di' o'nika'niga do'hued hua'ataj on'nigpeika'apo. Kenomeytaj do'hued Apaga di' o'maika'apo. Do'hued Apag doere kenomeyennopo'yo o'ika'apoy. ²⁴ Aya'ada do'taj di' ehue' mo'epo do'hued hua'ataj peehue' o'nika'. Ken hua'a mo'peedenig do'huedda ehue' o'enok Apaga me'ta'mona'uyne ke'nen hua'a o'nona'ika'ne. Konigepo aya'da o'nona'de'uy, aya'da o'nonmadika'de'uy daka' yan'nigpeika'.

²⁵ Opudomeyere e'ikade'te huakka'da o'nonmadikanhuahuika'deniga suhue'da huadak mo'nopoe. ²⁶ Do Apagyos ihua'depo do ijpaknok Diosa ke'nen Nokireg mo'nigta'mona'apone. Opudtehuapa' mo'nigta'mona'apone. Diosen Nokirega do'hued hua'ataj daka' mo'nopoeanhua'apone.

Mo'maboroayonhua'apone. Do'hued hua'a okkahuehue' ka'nike'po bo'tihuapokika'apone. Do'hued e'manmadika' ona'ti mo'nopo_ea'apone.

²⁷ Opudomeytaj on'nopo'noeynoeyonpo o'nokhua'apone. Do'huayo'da on'manopo'noeyika'ne. Aratbutnayo konigti manopo'noeyahue'dik mo'ika'ne. Do e'huade'te mepu'kehue' ya'nepo mididhue' ya'nika'.

²⁸ "Do'hued Apagte kurudyo ijhua'apoy. Nogok onte'ti ijtiakapoy. Opudere a'ikaya'po ijkumejapoy." Kenda do'taj opuda e'peete o'nona'dene. Diosnayo nogiti teynanada Huairi o'e. Donayo suhue'da tey huairi ijje. Konigepo nogiti di' mene'. Nogiti di' e'ede'te Apagyo o'hua'apo mo'nopo_epo durugnanada mo'eapone. ²⁹ Kenda ijka'apoy kahued ijjenig o'nona'ne. Nogok kenda do e'kade'te opudomey o'tiahuaydepo do'taj daka' moknopoeapo, konigepo kenda kahued ijjenig o'nona'ne.

³⁰ Toto' huairia bo'huatiakdeaponok oy nogiti huakka' batia'pakhue' ijjeapoy. Toto'anayo do'taj dakhuea' ogkahue'dik ee'tada ³¹ doda ijpakpo aya'tada a'manigbueyya'po Apagtaj ijnigpeenok medarakapone. Kenda e'nogkade'te Apag Diostaj di' o'ika' aya'ada nopo_e'dik o'neapo. Yanbo', monhua'. —Jesúsa mona'uyne.

15

Konig uva huakpi ijje kenpa'ti huanigpeika'eri konig uva hua'opi o'ne. Jesúsa kenda o'manbatia'pakpo o'manmadika'uyate.

¹ Onte'ti oro' ke'nen huanigpeika'eriomeytaj Jesúsá monbatia'pakpo monmadika'uy. Jesúsén huaknopoe'eriomey Diosen 'urua'da kagkike'po konig ka'dik yanika' oro'taj mona'po,

—Diosen aratbuta Diosen 'urua'da kagkike'po doayo'da tihuapokdik o'nene. Ken Diosen hueretda uva huakpi konig ijje'po kenpa'ti do'hued aratbut konig uva hua'opi o'nepo do'hued hua'ataj on'nigpeika'po do'taj o'noknopoika'apo. Do'hued Apagata konig uva huakpi huatoe'eri o'ika'. Do'hued huaknopoe'eritaj daka' o'matoika'. ² Uva huakpi huatoe'eria huakutataj daka' o'tiahuayika'. Huakutaa uva huada onhuadhue' e'ika'nayo ken huakutataj o'kutegepo o'en. Ken huakutataj huada onhuadika'nok daka' o'toepo huakka'da onhuadapo. Ken konigti do'hued Apaga do'hued huaknopoe'eritaj daka' o'batiahuaypo do'hued hua'ataj onte'ti pakhue' e'ne'nayo Diosen onte'ti daka' kahue' e'nika'nayo o'maenapo. Nogomeynayo do'hued hua'a on'nigpeika'po, Diosen daka' on'kika'po, Diosa o'manopo'koyoika'nok daka' o'manopo'toika'nok nogiti 'urua'da Diosen kika'dik o'neapo. ³ Opu domeytaj o'nonmadikika'nok do'hued hua'a mo'nigpeika'depo 'urunopo'da mo'edepo Diosen daka' kika'dik mo'eapone. ⁴ Uva huati'oj ontiokteghue' ee'nayo huada onhuaddik o'ika'apo, en'tiokteg ee'nayo huada onhuadhue'dik o'eapo. Konigti do'hued hua'ataj daka' nigpeikahue' ee'nayo kenpa'ti do'taj daka' oknopoikahue' ee'nayo Diosen 'uruda kikahue'dik mo'eapone. Konigepo do'hued

hua'ataj daka' yan'nigpeika', do'taj daka' yanoknopoika', kenda bo'kika'nok opudomeyere ijika'apoy on'nopo'toika'apone. Kenoka' Diosen 'urua'nanada kika'dik mo'eapone.

⁵ Do konig uva huakpi ijje^opo opudomey konig uva huantioj mo'ene. Opudomey Diosen 'urua'nanada kagkike'po on'tihuapokika'ne. Aya'ada do'hued hua'ataj on'nigpeika'po do'taj daka' moknopoika'ne kenpa'ti kenomeyere ijika'po ijmanopo'toika'nok Diosen daka' kika'dik o'neapo. Do'hua tihuapokhue' ee'nayopi' do'hua nopo'teypakahue' ee'nayo dapita' Diosen 'uruda kikhue'dik o'neapo. ⁶ Kenomeya do'taj oknopoikahue' o'nepo, do'hued hua'ataj nigpeikahue' o'nenok kenomeytaj ijmaenapoy. Castiga ijmagkadhuahuika'aponok pai'nanada on'nopo'unhuahuika'apo. Kenomey konig uva huantioj huada onhuadhue' ee'te huatoe'eria o'kutegepo, o'maenapo, e'baayde'te ta'akyo o'maenpo o'bakpaka'apo.

⁷ Do'taj moknopoika'po, do'hued hua'ataj mo'nigpeika'po katepi' bo'pakpo mo'tiona'pakika'nok Diosa mo'nigka'apone.

⁸ Do'taj daka' eknopoika'te do'hued hua'ataj e'nigpeika'te ken konig Diosen 'urua'nanada bo'kika'nok do'hued hueretda huanigpeika'eri mo'enok kenpa'ti aratbut opudomeytaj bo'tiahuaypo "Dios 'urunanada o'epo huadakkanada o'kika'," on'batia'pakapo. ⁹⁻¹⁰ Apaga do'taj huakka' di' me'ika'ne. Konigti doa di' o'nika'ne. Do'taj o'noknopoika'nok on'nigpeika'nok opudomeytaj daka' di' o'nika'ne.

Do konigti Apagtaj ijnigpeika'nok do'taj di me'ika'ne.

¹¹ Kenda o'nona'denok do'taj monigpeika'po durugnanada mo'ika'apone. ¹² Huayahuaya di yan'maika', huayahuaya huakka' di yan'maika'. Konig do'a huakka' di o'nika'ne konigti huayahuaya di yan'maika' kenpa' do'hued e'mana' o'e. ¹³ Do'hued huadi'taj huakka'nanada di ijmaepo ijmanigbueyapoy. Konig do huakka' di o'nika'ne konigti huayahuaya di yan'maika'. ¹⁴ Do'hued hua'ataj e'nigpeika'nayo do'hued huadi' mo'ika'apone. ¹⁵ Do'hued huanaba'ehue' mo'eapone. Do'hued huadi' mo'eapone. Kenda ke'nen huairi o'nopoika' huanaba'nayo nopoehue' o'nika'. Do'hued huadi' mo'enok aya'da do'hued Apaga menanhuahuika'ne kenda opudomeytakon o'nonanhuahuika'ne. ¹⁶ Konig opuden huamanmadika'eri huairi hua^{tae}' do'taj oktie'eahue' o'ne'uyne. Diosen hua'a 'urunanada kagkike'po, huadakda kagkike'po huayahuaya di kan'maika'po kenpa'ti huakka'tada Diosen huadak hua'a kan'manmadikanhuahuike'po huakka'tada kan'manopo'kore'po opudomeytaj on'baktie'ea'uyne. Aratbut Diostaj kanoknopounhuahuike'po o'nokbatie'ea'uynok. Ken konig bo'kika'po konig do ijpaki mo'tiona'pakika'nok Apaga mo'nigpeika'apone bo'tihuapokika'apone. ¹⁷ Konigepo huayahuaya di yan'maika' onte'ti o'nona'ne, ken. —Jesúsa oro' huanigpeika'eriomeytaj mona'uyne.

*Oknopoehue' huae'eri aratbuta Jesústaj
on'huadiaypo Jesús en huanigpeika'eritakon*

yan' bahuadiayapet.

18 —Do'taj moknopoenok do'hued huanigpeika'eri mo'enok oknopoehue' huae'eriomeya mo'huadiyapone me'pukehue'yane'. Do'taj huakkuruda menhuadiay'uyne kenda okkahuehue' yanika'. 19 Konig dakhuea' huaka'eriomey on'nopoepo ogkika' opudomey nopoehue' mo'epo kikahue' mo'enok dakhue'da e'nopoe'nayopi' e'kika'nayopi' dakhuea' huaka'eria di' mae'dik mo'ene. Opudomeytanayo Diosa boktie'ea'uyne. Dakhuea' e'ka'taj mo'nopo'yarea'denok dakhuea' huakika'eriomeya bo'huadiayne. Oyda Diosen 'urua'nanada bo'kika'nok bo'huadiayne. 20 Huanaba' huata' huairionig yahue'eahue'dik o'e. O'nona'nig okkahuehue' yanika'. Oknopoehue' huae'eria do'taj on'huadiaypo dakhuea' me'nogka'apone. Opudomeytakon bo'huadiaypo dakhuea' mogka'apone. Do'taj nigpeehue' me'nikame'nig'a opudomeytakon nigpeehue'dik mo'eapone. 21 Cristo ijjenok moknopoeipo mo'manbatia'paknok oknopoehue' huae'eriomeya bo'huadiaypo dakhuea' mogka'apone. Do'hued Apaga me'ta'mona'uynigtaj okiahue' o'nepo bo'huadiyapone. 22 Do tiakhue' ee'uynayo do'taj oknopoehue' huae'eria dakhuea' me'nogkame'ne huaahue'dik o'nene. Do ijtiakde'uypo ijmanmadika'de'uypo dakhuea' me'nogkame'ne huaa'dik o'nene. 23 Do Apag Diosere nogtida o'enok be'api' do'taj on'huadiaypo konigti Apagtakon on'huadiay. 24 Konig Diosayo'da ka'dik o'e do'hua kahue' ee'uynayo

oknopoehue' huae'eria dakhuea' me'nogkame'ne huaahue'dik o'nene. Konig Diosayo'da ka'dik o'e do'hua ijka'de'uynok oknopoehue' huae'eria kenda e'ka'te mentiahuaydepo menhuadiaypo Apagtakon on'huadiay. ²⁵ Kenda ogka'apo adhuea'pane'a huamanbatia'pakeria o'madoya'uyate konigti ogka'. "Dakhuea' kahue'da ee'tada menhuadiayapone." Apagba'a oa'uyate.

²⁶ Oknopoehue' huae'eriomeya opudomeytaj e'huadiayte mepu'kehue' ya'nepo Apag Dios o'paknok Diosen Nokireg on'nigta'mona'apone. Diosen Nokireg buttida do'taj moknopoea'apone. Opudomeya huadak hua'a kan'batia'pakike'po Diosen Nokirega bo'tihuapokika'apone. ²⁷ Huakkurunada doere mo'ika'uayne. Aya'da ijkikamey bo'tiahuayikame'ne. Aya'da ijmanmadika'uynig mo'peika'uypa do'hued hua'a mo'batia'pakika'apone.

16

¹⁻⁴ Do'hued huanigpeika'eri mo'enok judio huairiomeya dakhue'nanada mogka'apone. Opudtaj diga' bo'huadiaypo judioen hua'itake' jakya' mokenapone. Kenpa'da mo'enapone. Nogokkon bo'arakapone. Diostaj oknopoehue' o'nika'po, do'takon oknopoehue' o'nika'po, on'arakpo Diostaj daka' o'nigpeey nama'da on'nopeapo. Kenpa' huaboa'da o'nona'po egkade'te me'pukehue' ka'ne'po kenpa'ti daka' moknopoeapo oknopoebatikhue' ka'ne'po kenpa' o'nona'ne. Kenoka' opudtaj e'huadiayte diga' egka'te kenda o'nona'nig mo'noaponapet.

*Huaknopoē'eritaj Diosen Nokireg
ijta'mona'apoy. Jesús a o'mana'uyate.*

A'nenda opudere ijikame'po kenda onahue' o'nika'uyne. ⁵⁻⁶ Oynayo do'taj me'ta'mona'uyngite ijhuahua'deapoy. Do'hued Apag Diostaj ijhuahua'deapoy. Kenda mo'peēdepo suhue' e'eada ¿Meyon i'hua'apo? onahue' o'nene. ⁷ Opudomeytaj huadakkanada a'kikaya'po e'eada kenpa'ti a'tihuapokikaya'po e'eada do'hued huaojtaj ijhua'apoy. Do huahue' ee'nayo kabatihuapoke'po Diosen Nokiregtaj mata'monahue' o'neaynig'a. Apagtaj ijhua'apopo Diosen Nokireg opudomeytaj on'ngita'mona'apone. ⁸⁻¹¹ Diosen Nokireg on'ngita'monapone. Opudomeytaj o'tiakpo o'manopo'toēapo. 'Urua'nanada bo'kika'nok dakhuea' huaka'eriomey bo'tiahuaydepo dakhuea' huakka'eri o'ey on'nopoapo. Kenpa'ti huadak hua'a mo'manika'nig'a on'peēdenig'a do'taj oknopoehue' o'nepo dakhuea' huakka'eri o'ey on'nopoēapo. Diosen Nokirega o'manopoēa'apo. Kenpa'ti do Apagyo e'huade'te Diosen 'uru'nanada o'kika'uy dakhuea' huaka'eriomeya on'nopoēapo. Diosen Nokirega o'manopoēa'apo. Diosyo do e'huade'te onte'ti tiahuayhue' o'neapone. Toto' huairi dakhuea' huaka'eretaj nama'da on'nigpeepo do'taj medarakapone. Dakhuea' o'nogka'de'uyngok Diosa castiga o'magka'apo. Diosen Nokirega kenda o'manopoēa'apo. Konigepo toto' dakhuea' o'ka' Diosa oa'depo castiga ogka'apo, kenda on'nopoēapo. Ken konig Diosen Nokirega o'ka'apo. Buttida ijjay.

12 Nogiti huakka' huadak hua'a opudomeytaj e'manmadika'ta' ijpaknig'a oynayo nogiti manmadikahue'dik o'nene konigepo oy nogiti menpa' nopogkahue'dikda mo'ene. 13 Diosen Nokirega opudomeytaj bo'huatiakapone. Diosen Nokireg buttida huaa'eri o'ika'. E'huatiakde'te do'taj huanopoe' do'hued hua'a buttida monmadikika'apone. O'nenda o'nopoe'po onahue' mo'eapone. Kenda Diosa oa' mona'apone. Kenda o'eapone' o'manopoea'apo. 14 Do'hued huadak hua'a opudomeytaj mo'nopoea'aponok do huadakda ijika'nig huadakda ijkika'nig Diosen Nokirega o'manopoea'apo. 15 Aya'da Apaga o'nopoe do'huakon ijnopoe'y. Aya'da Apaga o'toika'nig do'huakon ijtoikay. Aya'da Apaga o'kika'nig do'huakon ijkikay. Konigepo Diosen Nokirega do'hued e'nopoe' mo'nopoea'apone. Dios konig o'e mo'nopoea'apone. —Jesusa oro'taj mona'po.

Jesúsen huanigpeika'eri suhue' e'ika' a'ti mo'madurugpakapo. Jesusa o'batia'pakuy.

16 —Apag Diosyo ijhua'aponok a'timon do'taj onte'ti tiahuayhue' o'neapone. Nogokda onte'ti on'tiahuayapone. —Jesusa mona'uyne.

17 —¿Katia' yaa'. Be'a mo'nopoenka'? "A'timon do'taj onte'ti tiahuayhue' o'neapone. Nogokda a'timon onte'ti on'tiahuayapone, Apag Diosyo ijhua'aponok." Oro'taj kenpa' mona'ne.

18 "A'timon do'taj tiahuayhue' o'neapone," mona'ne kenda nopogkahue' o'ey. —Jesúsen huanigpeika'eria suhue'ada huayahuaya on'batia'pakuy.

19 Kenda oro' huayahuaya o'batia'pak'uyⁿig
Jesúsa mokno^po^epo mona'po,

—A'timon do'taj onte'ti tiah^uayhue'
o'neapone. Nogokda a'timon onte'ti
on'tiah^uayapone. O'nona'dene. ¿K^uatia' yaa'?
¿Be'a mo'nopo^enka'? Kenda e'nopo^e'ta'
bo'pakpo huayahuaya mo'batia'paknig'a.

20 Do e'bueyde'te suhue'nada mo'eapone.
Pai'nada mo'bahuikapone. Okno^po^ehue'
huae'erinayo durugda o'neapo. Pai'n^unada
e'eada onte'ti durugnanada mo'eapone.
E'noyhuadde'te do'taj on'tiah^uaypo durugnanada
mo'eapone. 21 Ettone' on'si'popakpo pai'n^unada
on'nopo'enig'a on'si'popakdepo pai'n^unada
e'nopo'ende' o'nokkahue'apo. Yo^bed on'to^edepo
on'durugpak. 22 Ken konig mo'ene. A'ti
ijbueyapoy mo'nopo^edepo pai'n^unada
mo'eap^unig'a onte'ti ijnoyhuaddepo do'taj
bo'tiah^uayapopo durugnanada mo'eapone.
Durugnopo'da mo'eapone. Be'api' durugnopo'
e'ika' batikahue'dik mo'eapone. Buttida ij^ujay.
—Jesúsa mona'po.

23 —Nogok Diosen Nokirega mo'nopo'to^edenok
do'hued hua'a 'urunanada mo'nopo^eapo.
O'nona'nig, ¿k^uatia' ia'? do'taj onahue'dik
o'neapone kenoka'. Do'hued huanigpeika'eri
mo'epo do'taj mokno^po^epo katepi' bo'pakpo
Apagtaj e'tiona'pakde'te bo'yokika'apone. Buttida
ij^ujay. 24 Do'hueddiktaj daka' yanokno^po^epo, konig
do ijpaknig Apagtaj tiona'pakhued mo'edepo,
do'hueddiktaj daka' yanokno^po^epo konig
ijpaknok Diostaj yan'tiona'pakikati'. Diosa

mo'peika'po mo'nigka'apone. Durugnanada ka'nike'po Diosa mo'peika'po mogka'apone.

Jesucristo toto' huairitaj kenpa'ti oknopoehue' huae'eritaj nigpeehue' o'ika'uy. Konig huayakhue' huaka'eri o'uyate.

²⁵ A'nen konig o'e o'nonbatia'pakpo o'nonmadikikame'ne. A'tinayo onte'ti ken konig onmadikahue' o'neaponig'a Apagtaj daka'da o'noknopoea'apone. ²⁶ Nogok do'hueddik daka' moknopoeapo do konig ijpaknok Apagtaj mo'tiona'pakika'apo. Donayo Apagtaj nigtona'pakhue'dik ijika'apoy. ²⁷ Apag Diosada di' mo'epo. Do'taj di' o'nenok do'taj o'noknopoenok Apag Diosya' o'tiakuy o'noknopoenok Apagada di' mo'epo mo'peika'apone. ²⁸ Apagere ijika'uy. Apag Diosya' ijorokpo aratbutte ijtiakuy. Aratbutere ijmaunhuahuika'depo onte'ti aratbutya' ijbakhua'apoy. Apagte ijhua'apoy. —Jesúsa mona'uyne.

²⁹ —Oynayo daka'da ona'ne. Nopoenka'dik o'ey. A'nen konig o'e on'batia'pakikame'nig noponkahue'dik o'ika'uy oro'. Oynayo konig o'e onbatia'pakhue' o'ene. ³⁰ Aya'da o'nope oro'omey oynayo o'nopey. Huanopoya'da kateapi' o'nopoikay soatayo' o'nopoika'nig aya'da kenda i'nopoika'nok Diosya' o'tiakuyate o'nopey. —Oro'omey Jesús en huanigpeika'eria ona'uy.

³¹ —Menpa'oy do'taj hueretda yoknopoe ea'ada ³² oyda nogyon nogyon o'nokbahua'apone. Aya'ada o'nokbahua'apone. Opudomeyen jakyoda o'nokbahua'apone. Nogtia'da

o'nenonaponig'a nogtia'da ehue' ijje_y do'hued Apagere ijjeapoy. ³³ Kenda o'nona'denok Diostaj 'urunopo'da mo'ika'apone kenpa'ti Diostaj mo'nopo'noeyapone. Oknopoe_hue' huae'eriomeya bo'huadiaypo dakhuea' mogka'aponig'a yan'nopo'teypakpo do'taj daka' yanoknopoika'. Doa toto' huairitaj kenpa'ti oknopoe_hue' huae'eritaj nigpe_hue' ijika'uy. Toto'taj huayakhue' huaka'eri ijje_y. —Jesúsa oro' huanigpeika'eritaj mona'uyne.

17

Jesúsa huaknopoe'eritaj o'nigtiona'pakuyate.

¹ Oro'omeytaj Jesúsa kenda mona'depo kurudyo o'mabopo Apag Diostaj o'tiona'pakpo,

—O'nensi'po ijje_ypo, Apag. Oy o'nensi'poa kamanigbueye'po, kamanignoyhuade'po, kurudyo onere kabehuike'po, onere teyda kamanike'po kenpa'ti “huadakda o'ka',” aya'ada kan'batia'pakike'. Kenda do e'kade'te “Dios 'urua'nanada o'kika',” aya'ada kan'batia'pakike'.

² O'na o'pakpo aya'tada me'bayokne. Diosere kamanoeanhuahuike'po. Teya'da megka'nok aya'tada mana'dik ijjenok konigepo aya'ada aratbut nigpeika'dik mo'ika'apone. ³ Hueretda Dios i'ika', aya'en huairida i'ika'ne, aya'tada di' i'maika'ne, buttida i'ika'ne, aya'ada ontaj daka' moknopoe_ypo, do Jesucristotakon moknopoe_ypo oro'ere durugda mo'noeonhuahuika'apone. Do'taj me'ta'mona'uyne. ⁴ In huadariyo aratbutere ijjunhuahuika'depo o'nen hua'a ijkadhuahuika'depo ontaj ijnigpeunhuahuika'depo

aya'da i'paknig kenda ijkuhuitdenok konigepo "Apag Dios huadakkanada o'e. 'Urua'nanada o'kika'," aratbuta on'batia'pakapo. ⁵ Oyedda o'nenbayo onte be'tobehuik. Onere metoika'. Durugtenanada metoika'. Konig a'nennanada onere ijika'po teynanada ijmanika'nig onte'ti konigti megka'.

⁶ Huakka' huadariyo huae'eri me'nigbaktie'ea'uyne, Pag. O'nen o'nenok "do'hued huadak hua'a daka' yamanmadikikati'," ona'uyne. O'nen huadak hua'a ijmanmadikadhuahua'dey, ontaj ijmaknopoea'denok o'nen huadak hua'a on'nigpeede. ⁷ Aya'da ijikika'nig, be'tihuapokika'nok ijikikay kenpa'ti be'teypakika'nok 'uru'nanada ijikikay. O'nen huadak hua'a me'nopoea'ika'nok. Kenda do'hued huaknopoe'eriomeya on'nopoeede. ⁸ O'nen huaktie'ea'eriomeytaj o'nen huadak hua'a do'hua ijmananhuahuika'denok on'pakpo on'nigpeika'de. Me'ta'mona'uyne kenpa'ti Diosya' o'tiakuy on'nopoe. ⁹ Do'hued huaknopoe'eritaj ijmatona'pakpo, nog aratbuttaj mationa'pakhue' ijjeapo. O'nendation o'nenok daka' yamatoika' ¹⁰ O'nen huaknopoe'eri do'taj me'bayokuyne. Do'hued onmaenig o'nenkon i'tamaika'ne. O'nen daka' mo'nigpeika'nok o'nen 'uru'ada ogkika'nok huadakda o'e kenpa'ti Diosen Huasi'po o'e aratbuta on'nopoe'epo 'Dakiti Dios' on'batia'pakika'. ¹¹ In huadariyo noikahue' ijjeapopo o'nen huaknopoe'eritaj ijbakhua'apopo onte ijbaktiakapoy. O'nen indariyo o'nika'ponok huadakkanada i'ika'po teynanada i'ika'po o'nen huaknopoe'eritaj daka' yabatihuapokika'. Daka'

kagkike'po yabatihuapokika'. Dakhuea' kahue' ka'nike'po yabatiokika'. O'nen huaknopoe'eri daka' kanoknopoike'po yabatihuapokika'. Kenpa'ti huayahuaya di' kan'maike'po yabatihuapokika', Pag. Oro' onpapayo' ondikyo' o'pakikay kenomeykon konigti kan'pake'po yabatihuapokika'. ¹² Indariyo o'nen huanigpeika'erie iijika'po do'taj teyda o'yoknok o'nen huabaktie'ea'eritaj huadaky'o' kagkike'po ijbatihuapokika'po, ijbatiokika'po, daka' ijmatoika'uy. Okbatikhue'da aya'ada daka' o'noknopoika'depo nogtia'da oknopoebatikdepo kenpa'da o'bueyapo. Diosyo huahue'dik o'eapo. Kenda Apagba'a oa'uy.

¹³ Oy onte ijbakbehuikapoy. O'nen huabaktie'ea'eri huakka' kan'durugpake'po konig do ontaj ijnigpeika'po durugnanada iijikay kenomey konigti durugnanada ka'nike'po konigepo ontaj daka' ijtiona'pakonhua'po, onte huahued ijtiona'pakonhuay. ¹⁴ O'nen hua'a ijmanmadikadhuahuika'uy. O'nen hua'a huakka' on'pakpo on'nigpeika'po, konig oknopoehue' huae'eriomey ogkika'nig onte'ti kahue' o'nika'po kenpa'ti do'hua konig oknopoehue' huae'eri ogkika'nig kahue' iijikay. Do konig ijkikay konigti o'nen huaknopoika'eria ogkika'nok konigepo oknopoehue' huae'eria diga' on'bahuadiaypo. ¹⁵ O'nen huabaktie'ea'eritaj ijmatoika'po in huadariyo dakhuea' huakka'eriomeyere o'nika'. Oknopoehue' huae'eriya' yamaktorok tiona'pakhue' iijenok toto' engaña huaka'eritaj yabatiokika'. Toto' engaña kahue'dik kamae'po, ijtiona'paki. ¹⁶ Konig oknopoehue'

huae'eriomey ogkika'nig konigti kahue' ijikay. Q'nen huaknopoe'eriomey kenpa'ti dakhuea' kikhue' o'nika'po. ¹⁷ Q'nen hua'a buttida o'ika'. Buttida hua'a on'peenok 'urunopoa'da yamagkika'. Q'nen buttida hua'a kan'nigpeike'po yabatihuapokika'. Ontayo'da kan'pakike'po yabatihuapokika'. ¹⁸ Oknopoe'hue' huae'eriomeyte me'ta'mona'uyne. Konig do'taj me'ta'mona'uyne konigti o'nen huabaktie'ea'eritaj oknopoe'hue' huae'eriomeyte ijmata'mona'dey. ¹⁹ Q'nen buttida hua'ayo'da kan'nigpeike'po, do konig huakkurueria o'nen hua'ayo'da ijnigpeikay.

²⁰ Inomey o'nen huabaktie'ea'eriomey do'hued huadak hua'a o'nonbatia'pakonhuahuika'apone. Nogok nogok do'taj huakka'ananada moknopoeapone. Huakka'ananada do'taj mo'nigpeika'apone. Kenomeytakon ijma'tiona'paki. ²¹ Do'huednopo'yo i'ika'ne. On konig i'pakika' konigti do i'pakikay. On konig di' i'maika' konigti do di' ijmaikay, onpapayo' o'ika'ne. Konigti aya'ada oro'en huaknopoe'eri oro'omeytaj konigti kanoknopoike'po, konig oro' di' o'maikay konigti di' kan'maika'po, konig oro' konigti o'pakikay kenomeyakon konigti kan'pakike'po ijma'tiona'paki, Pag. Ken, aya'ada kenomeytaj on'batiahuaydepo on'peedepo do'taj Apag Diosa o'ta'mona'uy nopoe'dik ya'neapet. ²²⁻²³ Do'huednopo'yo i'ika'ne, me'nopo'toika'ne. Konig nogtida o'ene. Konigyo' o'pakika'ne. Konigyo' o'nopoika'ne. Oro' konig nogtida kan'pakike'po, oro' konig di' kan'maika'po, oro' konig nogtida ka'nika'po ijmanopo'toikay. Ontaj

konigti kanoknopoike'po, konigti kan'nigpeike'po do'taj me'ta'mona'uyne, do'taj di' me'ika'ne, konigti huaknopo'e'eritaj di' mo'ika'ne, aya' aratbuta nopoe'dik ya'neapetpi'.

²⁴ Aya' do'hued huaknopo'e' do'taj me'bayokuyne, huakkurunada di' o'enok doere ka'nike'po on huakkuruda i'paknok do'hua onere huaboro' huairi ijika'po, onere 'urunanada ijika'po, onere teynanada ijika'nok tiahuaydik me'nike'po, Pag. ²⁵ Aya' oknopoehue' huae'eriomey ontaj okiehue' mo'enig'a do'huanayo ontaj okie'ne kenpa'ti do'taj o'ta'mona'uy do'hued huanigpeika'eria moknopoene, Pag. Kenpa'da huadaknanada i'ika'ne, Pag. ²⁶ O'na konig o'e, do'hued huanigpeika'eritaj ijmanopoea'demey. Kenpa'ti nogiti nogiti ijmanopoea'apoy. Do'taj huakka' di'da o'ika'ne. Kenomeykon konigti huakka' di' kan'maike' kenpa'ti do'hua kamanopo'toike'po nogiti nogiti ijmanopoea'apoy, Pag. —Jesúsa Apagtaj o'tiona'pakuy.

18

Jesústaj sorotataj on'tohua'uyate.

(Mt. 26.47-56; Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

¹ Jesús kenda o'tiona'pakdepo o'hua'uy. Oro' ke'nen huanigpeika'eriere o'hua'uy. O'hua'po Cedrón huatota'pote o'pokonpo ta'bayo o'kudon'uy. Jesús huanigpeika'eriere on'kudon'uy. ² Judas judío huairitaj Jesústaj nama'da o'bayokapopo, ken ta'bayo o'etaj o'nopoe'uy. Nogok nogok oro' huanigpeika'eriere

Jesúsa keyo o'kupopakika'uyyo kena'po Jesús keyo o'etaj o'nopo'e'uy. ³ Ken ta'bayo Judas o'hua'po, huakka' sorotataj o'batohua'po, Diosen jak huato'e'eri sorotatakon o'batohua'uyate. Diosen jak huato'e'eri sorotatakon fariseo huairia sacerdote huairiera on'mata'mona'uyate. Siro kenpa'ti hueypa on'tohua'po. Sikyo o'enok huakjey on'tohua'bed'uyate. Ta'bayo Jesúste on'huatiakbed'uyate. ⁴ O'nokyedepo Jesúsa aya'da kenda me'nogka'apone e'nopo'e'ada o'madejpo,

—¿Be'taj bo'uk? —Jesús o'mana'uy.

⁵ —Jesús Nazareteritaj o'uki. —O'nona'uy.

—In do ijjej. —Jesúsa o'mana'uy.

Judas judío huairitaj Jesústaj nama'da o'bayokpo sorotataere on'tobo'uy. ⁶ “In do ijjej.” Jesúsa e'mana'te on'mididonpo on'ta'nionpo on'huekon'uy.

⁷ —¿Be'taj bo'uk? —Onte'ti o'mana'uy.

—Jesús Nazareteritaj o'uki. —O'nona'uy.

⁸ —In do ijjej. Huaboa'da o'nona'dene. Do'taj e'uknayo inomey do'hued huanigpeika'eritaj magkahue' ya'nepo kentaj batohuahue' yane'. —Jesúsa o'mana'uy.

⁹ Kenda huaboa'da oa'me'nig magkahue' ka'ne'po kenda o'mana'. “Kenomeytaj Diosa do'taj beyokuyne nogtipi' ehue' okbatikhue' o'neapone.” Huaboa'da Jesúsa moname'ne. ¹⁰ Kenoka' Simón Pedroa siroa e'tae' o'edpo o'bapadenpo sacerdoten huanaba'taj huapesod huada'kopen o'pesodokhue'uy. Ke'nendik Malco o'uy.

11 —Keje', kahue' yae'. Siro huatoe'yo yakuda'. Kenda Apag Diosa o'paknok pai'nanada nopo'edik ijjeapoy. —Jesúsa Pedrotaj ona'uy.

Sacerdote huairite Jesústaj on'tohua'uy.

(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

12 Ken huakka' sorotataj sorotataj huairiere, Diosen jak huatoe'eria sorotataj Jesústaj on'ta'kuypo, huaba' on'ba'tinuku'uy.

13 Huakkuruda Anástaj on'huatohua'uy. Anás Caifásen huahueyhuey o'enek, on'huatohua'po, Caifás kenbayokte sacerdote huairi o'uyate.

14 Aya' judío aratbut mabueyhue' ka'ne'po nogtiada e'manigbueynayo oro'taj huadakda o'eapo. Kenpa' Caifás judío huairitaj o'batia'pakme'te.

“Jesúsen huanigpeika'eri ehue' ijjej.” Pedroa oa'uy.

(Mt. 26.69-70; Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

15 Simón Pedro doere Jesústaj o'tahua'uy. Sacerdote huairi do'taj huadak mekie'nok sacerdote huairien jak e'tiokpaka'yo Jesúsere ijkudon'uy.

16 E'tiokpaka' kurute akbogpete Pedro o'boato'nok, do mune'yotaj akbogpe huatoe'eritaj ijhuahua'po, “Yakuda',” yona'po Pedrotaj ijtokudon'uy.

17 —¿Ken huabokereken huanigpeika'eri o'na menpa' i'e? —Mune'yo akbogpe huatae'eria Pedrotaj ona'uy.

—Do ehue' ijjej. —Pedroa ona'uy.

18 Juju' o'enek, huanaba'ere Diosen jak huatoe'eriere ta'ak ogka'uy. Aso'ukkaya'po

on'timabo'uy. Pedrokon kenomeyere
aso'ukkaya'po ta'akte o'bo'uy.

Sacerdote huairia Jesústaj ona'uy.

(Mt. 26.59-66; Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

¹⁹ “¿O'nen huanigpeika'eri meniga' i'tae? ¿Kate i'manmadikika'?” Sacerdote huairia Jesústaj ona'uy.

²⁰ —Aya' aratbuta men'peepo ijmanmadikanhuahua'mey. Judíoen huaitake' jakyo ijmanmadikika'mey. Kenpa'ti Diosen jakyo ijmanmadikika'mey. Judío ogkupopakika' keya'ti ijmanmadikika'mey. Iregireg manmadikahue' ijika'mey. ²¹ “¿Kate i'manmadikika'?” ¿Mena'po do'taj ona'? Aya'ada do'taj men'peeika'ne, “¿Jesúsa katea' monmadikame'?” Kenomeytaj yamana'. Kenda ijmana'mey kenomeya on'nopoē. —Jesúsa sacerdote huairitaj ona'uy.

²² Kenda ea'te noztida Diosen jak huatoē'eria sorotataj Jesústaj huaba'a o'pebaspo,

—Sacerdote huairitaj dakhuea' ia'. —Jesústaj kame'pukone'po ona'uy.

²³ —Nama'da onahue' ijjeynig'a, nama'da doa ena'nayo kenda nama'da ia'ne mena'. Huadakda doa yona'nig'a mena'po o'pebas. —Jesús ona'uy.

²⁴ Caifás sacerdote huairite Anása o'ta'mona'uy. On'tinukupo o'ta'mona'uy.

Onte'ti botta'a'te “Jesúsen huanigpeika'eri ehue' ijje.” Pedroa ona'uy.

(Mt. 26.71-75; Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)

²⁵ Kenoka' Pedro ta'akte aso'ukkaya'po e'bote,
—¿Jesúsen huanigpeika'eri menpa' i'e? —
O'nona'uy.

—Ehue', Jesúsēn huanigpeika'eri ehue' ijjeŷ. —
Pedroa o'mana'uy.

²⁶ Ken, nogtida sacerdote huairien huanaba'
o'epo. Ke'nen huabettaj Pedroa o'pesod'oktegnig.
Ke'nakon Pedrotaj ona'po,

—¿Jesúsere ta'bayo on'taj o'tiahuaynig menpa'
j'e? —Ona'uy.

²⁷ —Ehue'. —Onte'ti Pedroa ona'uy. Kenpa'
eade'te huatahuaja o'sipog'uy.

Jesústaj Pilatotekon on'tohua'uy.

(Mt. 27.1-2, 11-14; Mr. 15.1-5; Lc. 23.1-5)

²⁸ Caifásēn jakya' Jesústaj on'tohua'po, Roma
huairien jakyo on'tohua'. Judío huairi e'arakta'
o'deretpakpo on'tohua'uy. Sikyoednada o'uy.
Roma huairien jakyo judío aratbut kudhue'dik
o'ne'uy. Judío aratbut nog aratbutēn jakyo
kudhue'dik o'ne'uynok, judío huakkurueri
isi'po mabueyhue' o'nuy okkahuehue' fiesta
aypo e'bape'ta' on'pakpo, Roma huairien jakyo
kudhue'dik o'ne, e'kudnayo, judío huakkurueri
isi'po mabueyhue' o'nuy fiesta aypo bapehue'dik
o'ne'uy. ²⁹ Jakyo kudhue'dik o'ne'nok jak kurute
Pilato o'mahuaorokonpo,

—¿In huabokerek kate dakhuea' yaka'? ¿Katia'
bo'huaa'? —Pilatoa judío huairitaj o'mana'uy.

³⁰ —Dakhuea' huaka'eri o'ēnok onte o'totiaki.
Dakhuea' kahue' ee'nayo ontaj yokhue' o'eaynig'a.
—Judío huairia o'nona'uy.

³¹ —Yan'tohua'. Konig opuden adhuea'pane'
on'mana'uyate castiga yag'kati'. —Pilatoa
o'mana'uy.

—Dakhuea' huaka'eritaj oro'nayo arakhue'dik o'ey. Opuda Roma jak huae'eria dakhuea' huaka'eritaj cruzte arakdik mo'ene. —Judío huairia o'nona'uy.

³² “Cruz hueypate nog aratbut me'darakapone.” Jesúsa oame'nig. Konigepo “Cruzte kabueye'po,” Judío huairia o'deretpakpo kenpayo' Pilatotaj o'nona'uy. ³³ Roma huairien jakyo Pilato o'kudonpo onte'ti. Jesústaj o'tokudpo ona'po,

—¿Judío aratbuten gobierno huairi menpa' i'e? —Jesústaj ona'uyate.

³⁴ —¿Menpa' onda i'nopoepo do'taj mena'? ¿Menpa' nogomey kenpa' mona'nok mena'? —Jesúsa Pilatotaj ona'uyate.

³⁵ —Ehue', kenda e'nopoeta' pakhue' ijjeipo judío aratbut ehue' ijjeiy. O'nen aratbuta sacerdote huairierea do'taj mennigtotiakne. ¿Kate i'kame'? —Pilatoa ona'uyate.

³⁶ —In huadariyo aratbuten gobierno huairi ehue' ijjeiy. In huadariyo gobierno huairi doa ee'nayo judío huairia do'taj en'tohua'te do'hued huanigpeika'eria do'taj men'tioka'po yan'magkaymet. In huadariyo gobierno huairi ehue' ijjeiy. —Jesúsa ona'uyate.

³⁷ —¿Huairi i'e on? —Ken Pilatoa ona'uyate.

—Ee', doa huairi ijjeiy. Kenda ia'ne. Huaknopoerien huairi a'eya'po kurudya' ijhuarakpo isi'poe'uypo. Konig Dios o'e aratbuttaj buttida a'manopoeya'po Diosya' ijhuarak'uy. Diostaj buttida hua'a aya'ada e'peeta' on'pakpo do'taj on'nigpeika'. Nogomey buttida hua'a

pakhue' o'nepo do'taj peehue' me'nika'ne. —
Jesúsa ona'uyate.

³⁸ —¿Kate buttida hua'a ya'e? —Pilatoa
ona'uyate.

*Jesústaj cruzte yadarakti' Pilatoa o'mana'uyate.
(Mt. 27.15-31; Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25)*

Kenda ea'te judío aratbuttaj o'mahuəorokonpo,
—Jesúsa katepi' dakhuea' kahue'da o'ikame'te,
yoknopoe'y. ³⁹ Ken konig opudā bo'kika'
judío huakkurueri isi'po mabueyhue' o'nuy
okkahuehue' fiestate opud bo'paknok nogtida
huabakudā' jakya' o'nigoroka'ika'ne. ¿Judíoen
huairi huae' menpa' e'nigoroka'ta' bo'pak? —
Pilatoa o'mana'uy.

⁴⁰ —Ehue', kentaj pakhue' o'ey. Barrabástaj
mo'nigoroka'. —Ayada o'nokoy'uy. Barrabás
huabere'eri o'uyate.

19

¹ Kenoka' “Jesústaj yan'tohua', yan'bitbitti.”
O'mana'po Pilatoa sorotataj o'mata'mona'uy.

² Sorotataj on'bitbitdepo e'pidonbij on'kuokka'po
Jesústaj on'kuota'uyate. Okayagda huaok
on'ota'uy. Okayag huaok gobierno huairiayo'da
on'otika' konig. ³ On'huahua'po,

—¿Yanoeunhuahuikati', judío gobierno huairi!
—Sorotataa on'tierikpo o'nona'po, huaba'a
on'pebas'uyate.

⁴ Onte'ti Pilato o'mahuəorokonpo,

—Eya', opudte Jesústaj ijtorokdey. Dakhuea'
sigpi' kahue' o'ika', yan'nopoe'. —Judío aratbuttaj
o'mana'uy.

⁵ Ken, e'pidonbij huakuok o'kuotdepo okayag o'otdepo, Jesúsa o'orok'uy.

—¿In huabokerek o'e! Yan'tiahuay'. —Pilatoa o'mana'uy.

⁶ Sacerdote huairiere Diosen jak huatoe'eri Jesústaj on'tiahuaydepo, o'dokoypo,

—Hueypa cruzte yadarak. Hueypa cruzte yadarak. —'Utta'da o'dokoy'uy.

—Opuda yan'pakpo yan'tohua'. Hueypa cruzte yan'pakpo yadarak. Ke'na dakhuea' sigpi' kahue' o'ika' ijnopoey. —Pilatoa o'mana'uy.

⁷—Oro'en huadik e'mana' o'toe'y. Ke'na bueydik o'e, oa'. “Diosen Huasi'po ijje’y.” Oa'nok bueydik o'e. —Judío huairia o'nona'uy.

⁸ Kenpa' o'peedepo Pilato nogiti o'mididpo ⁹onte'ti gobierno huairien jakyo o'kudonpo,

—¿Meyo huae'eri i'e? ¿Be'a i'e? —Jesústaj ena'tada Jesúsa a'tokhue'da o'uyate.

¹⁰ —¿Menapa' do'taj a'tokhue' oke? Do gobierno huairi ijje'po, ontaj oroka'dik me'ene. Kenpa'ti hueypa cruzte arakdik me'ene. ¿Menpa' i'nopoe? —Pilatoa Jesústaj ona'uy.

¹¹ —Diosa o'paknok gobierno huairi i'epo do'taj hueypa cruzte arakdik o'ene. Judío huabokereka on'taj bo'yokne kena'taj dakhuea'da me'nogka'ne. O'nanayo suhue'da dakhuea' ogka'ne. —Jesúsa ona'uyate.

¹² Kenda Pilato o'peedepo e'oroka'ta' o'pakpo, monig oroka'dik ijje'y o'nopoe'po o'uk'uy'ni'g'a, judíoa o'dokoypo,

—Kentaj orokahue' yae', kentaj e'orokanayo Roma gobierno huantopa huairia ontaj onte'ti pakhue' o'epo o'enapo. César o'nen huantopa

o'enk. Be'api' "Do huairi ijje," huata'da e'huaa'nayo Césaren taka' o'enk arakdik o'e. —Judío huairia 'utta'da o'dokoy'uy.

¹³ Kenda Pilato o'peedepo Jesústaj o'torokonpo huantopa huahuadte o'huadato'uy. Kenda judíoen hua'a o'dikka' Gabata. Huid'aytate o'uy. ¹⁴ A'ti tokhuada' o'huadapo kenpa'ti eme'te judíoen okmapie'ahuaddik huame'noe o'eaponok,

—In o'nen huairi mo'taene. —Pilatoa judío huairitaj o'mana'uy.

¹⁵ —Yaarak. Yaarak. Ohueyen cruzte yabeta'. —Judío huairia o'dokoy'uy.

—¿Opuden huairitaj menpa' ohueyen cruzte doa e'beta'ta' bo'pak? —Pilatoa o'mana'uy.

—Roma huantopa César kenyo'da motaene. —Sacerdote huairiomeya o'nona'uy.

¹⁶ Kenoka' Pilato kenomeytaj o'manigpeepo ohueyen cruzte kan'arake'po o'mana'uy.

Roma sorotataj hueypa cruzte siropia on'tiogko'ea'po on'beta'uy.

(Mt. 27.32-44; Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43)

¹⁷ Ken Jesústaj on'tohua'uy. Ke'nen hueypa cruz Jesús o'tohua'uy. Ote' huadik Huakuai'te o'tohua'uy. Ken ote' judíoen huadik o'e Gólgota.

¹⁸ Kente ekyede'te Roma sorotataj hueypa cruzte siropia on'tiogko'ea'po on'beta'uy. Kenpa'ti nog botta' huabokerektaj hueypa cruzte on'mabeta'po, nogkore' nogkore'pen on'mabeta'uy. Jesústaj nopoyo cruzte on'beta'uy.

¹⁹ "Jesús Nazareteri judíoen gobierno huairi o'e." Huaente yan'madoya'po, cruz kutapen yan'beta', Pilatoa o'mana'nok on'madoya'po

on'beta'uy. ²⁰ Huakka'ada judíoa e'madoya' on'tiahuay'uy. Ken hueypa cruzte en'beta'te huakka' jak Jerusalén 'ibodteda o'énok, kena'po huakka'ada judíoa e'madoya' on'tiahuay'uy. Judíoen hua'ate on'madoya'po, Roma huaje'erien hua'ate on'madoya'po, kenpa'ti griego hua'ate on'madoya'uy.

²¹ —“Judíoen huairi o'e,” madoyahue' yae'. “Judíoen huairi ijje,” in huabokerek oame'te. Kenpa' yamadoya'. —Judío sacerdote huairia Pilatotaj o'nona'uy.

²² —Keje', kenda ijmadoyay kenpa'da ijmadoya'dey. —Pilatoa o'mana'uy.

²³ Sorotataj Jesústaj on'beta'depo botta' botta'a ke'nen yudtaj nogti nogti on'de'e'uy. Kenpa'ti ke'nen huaok tiokhuihuihue' nogtida huaok o'énok,

²⁴ —Huishue' mo'ne. Be'a e'dik a'nopoeya'po huid okmo mo'nen'e. —Onpapayo' sorotataj o'dadpo, ken konig Apagba'te oa'uyate, “Do'hued yudtaj nogti nogti yan'de'eapet. Do'hued huaoktaj be'a ya'eyapet a'nopoeya'po huid okmo ya'nen'eapet.” Kenda Apagba' oa'uyatenig kenda ogka'uy.

²⁵ Onteyo' Jesúsén cruzte o'nepo, Jesúsén huaye, huama'buyere o'nepo, kenpa'ti María, Cleofasen huatoe o'epo kenpa'ti María Magdalena o'e'uy. ²⁶ Jesúsén huaye doere o'bonok Jesúsa bo'tiahuaypo,

—In o'nen huasi'po i'taene ettone'. —Huayetaj ona'uy.

27 —In o'nen huay_e i'taene. —Do Juantaj mena'uyne. Kenoka' Jesús_en huay_etaj do'hued jakyo ijtohua'uy, do'hued jakyo ijtoika'uy.

Konig Jesús o'buey'uyate.

(Mt. 27.45-56; Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

28 Kenda Jesús_a oa'depo, aya'da Diosen hua'a ijkuhuitdey Jesús_a o'nopo_epo,

—Maymaya ijjay. —Jesús_a oa'uy. Kenda Apagba'a o'batia'pakuynig Jesús_a oa'uy.

29 Kosoyo vino pai' hueda'da onhuad'uy. Apon esponja o'nigoye'epo, hueypate on'beta'po huakitta'te o'nigoktea'uy. 30 Vino pai' o'mai'depo,

—Aya'da Diosa o'paknig ijka'depo ijkuhuiti. — Jesús_a oa'depo, o'kuta'boypo o'buey'uy.

Siro hui'daka Jesús_{taj} on'pidtuka'uy.

31 Eme'te okmapie'ahuaddik o'eapo kenpa'ti judío huakkurueri isi'po mabueyhue' o'nuy okkahuehue' fiesta o'eapo, Diostaj 'urume'noe o'eaponok kena'po hueypa cruzte huaso' eahue'dik o'nepo “Hueypa cruzte huabeterien huabopi yan'mabopiokketekpo yan'bahuaraka' kenpa'ti yan'batohua'.” Judío huairia Pilatotaj o'nona'uy.

32 O'nona'nok sorotataj on'hua'po huakkuru huabokerektaj huabopi o'nokketekpo, nogtakon Jesúsere cruzte e'beta'taj huabopi o'nokketek'uy. 33 Ken on'bakketekdepo Jesús_{tekon} on'huahua'po e'bueyonde' on'tiahuayato'po ke'nen huabopi okketekhue' o'ne'uy.

34 Okketekhue'ada sorotataj nogtiada ke'nen siro hui'daka Jesús_{taj} on'pidtuka'uy. Enpidtuka'te ida mimi hue'eyere o'mimihua'uy. 35 Do Juan aya'tada ijtiahuay'uy,

buttida ijJay, ijnopoeY. Opudomey daka' Jesústaj oknopoe'dik mo'ika'aponok buttida ijtimaDoyay. ³⁶ “Ke'nen hua'ay nogay'tipi' okketekhue' o'neapo.” Apagba'a oa'uyatenok Jesúsen huabopi okketekhue' o'nuy. ³⁷ “Kentaj on'pidtukapo kenda on'tiahuayapo.” Nogya' Apagba'te on'timadoya'uyate.

Jesústaj ogkubarakka'uy.

(Mt. 27.57-61; Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

³⁸ Jesústaj enpidtuka'de'te,

—Huaso' kakubarakke'po beyok. —Pilatotaj José Arimatea huakka' jakyo huae'eria ona'uy. José Jesústaj huaknopoe'eri o'epo judío huair-itaj o'mididpo soatayo' Jesústaj huaknopoe'eri o'uyate.

—Yatohua'. —Pilatoa ona'uynok cruzte o'hua'po, huaso' o'huaraka'po o'tohua'uy. ³⁹ Nicodemo kenpa'ti o'hua'uy. Ke'na a'nenda sikyo Jesústaj a'batia'pakya'po o'huahua'uyate. Ken mirraere áloesere o'tohua'po, mirra kenpa'ti áloes konig 'uru'huijeda e'eok treinta kilos o'tohua'po, ⁴⁰ Joséere Nicodemoere Jesúsensó' on'tohua'po konig mirra áloesere 'uru'huijeda yudta'bia on'tihuiyigonpo. Ken konig judíoa on'bakubarakkika'nig konigti Jesústaj on'kubarakka'uy. ⁴¹ Kenteda Jesústaj yaarakteda ta'ba o'uy. Kenteda ta'bayo huaboda kubarak huae' e'kogka' o'epo keyo sigpi' bakubarakkahued ee'yo. ⁴² Jesústaj on'kubarakka'uy. Kena'po eme'te judíoen okmapie'ahuaddik huame'noe o'eapo kenpa'ti kubarak e'kogka' 'ibodteda o'enok kenteda Jesústaj on'kubarakka'uy.

20

Kubarakya' Jesús o'noyhuad'uyate.

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

¹ Domingote e'meunyakte sikkiregenteda kubarak e'kogka'yo María Magdalena o'hua'po, huakogyo huakhuida e'tinokbeta'me'yo ekpokorea' o'tiahuay'uyate. ² O'tiahuaydepo o'ketonyakpo Simón Pedrotaj doeretaj bo'huatiakuyne.

—Kubarak huakogya' Huairitaj on'tohua'te. Keyo on'hueda'taj nopoehue' o'ey. —María mona'uyne.

³⁻⁴ Pedroere doere o'hua'po kubarakyo o'hua'po oro' botta' o'ketpo donayo ida ijketo huakkuruda kubarakyo ijjiato'uy. ⁵ Yonoktoato'po ijtiahuay'uy. Yudta'bijyo'da e'hued ijtiahuaypo Jesús bueytaj tiahuayhue' ijjepe kudhue' ijjuy. ⁶ Ta'pota' Simón Pedro o'tiakatopo kubarakkogyo o'kudonpo yudta'bijyo'da e'bahued o'tiahuaypo ⁷ yudta'bia on'kutihuyig'uy nig huata' o'hued'uyate. ⁸ Doa huakkuru e'eatoada ta'pote ijkudonpo ijtiahuaypo kenpa'ti yoknopoe'uy. Jesús onte'ti o'noyhuadde yoknopoe'uy. ⁹ E'bueyada onte'ti noyhuaddik o'eapo konig Apagba' oa' oro' nopoehued o'e'uy nig'a huaboa'da oknopoe'uy. ¹⁰ O'tiahuaydepo oro'en jakyo o'hua'uy.

María Magdalenataj Jesúsada
o'tiahuay'ea'uyate.

(Mr. 16.9-11)

¹¹ Kubarakkogte kurute María onte'ti o'tiakdepo o'bopo o'huikuyate. O'huikpo kubarak e'kogka'yo o'kubuypo o'noktoato'po o'tiahuay'uyate. ¹² Botta'

Diosen huata'moneritaj o'tiahuay'uyate. Yereda on'otpo kente Jesús buey o'huedme'te on'huad. Nogtida huakupen o'huad'uy. Nogtida hua'ipen o'huad'uy.

13 —¿Mena'po i'huik, ettone'? —O'nona'uy.

—Do'hued Huairitaj on'tohua'tenok ijJay. Keyon on'hueda' nopoehue' ijJey. —María o'mana'uyate.

14 Kenda o'mana'depo o'batipekorudpo Jesús e'bote o'tiahuay'uyng'a, Jesús o'e okiehue' o'uyate.

15 —¿Mena'po i'huik, ettone'? ¿Be'taj i'uk? —Jesúsa ona'uyate.

—O'na e'tohua'nayo keyo ijhueday mena'. Do'hua ijtohua'apoy. —María ona'uyate. Ta'ba huatoe'eri ke'na o'e nama'da o'nopoepo kenda Jesústaj ona'uyate.

16 —¡María! —Jesúsa ona'uyate.

Kentaj o'tikorudpo, okie'depo,

—Huamanmadika'eri. —María ona'po o'dokoato'uyate.

17 —Do'taj so'toeahue' mee'. Apag Diosyo behuikhued ijJey. Do'hued huama'buyte yahuati'. “Do'hued Apag Dioste kenpa'ti opuden Dioste ijbehuikapoy,” oa', yamana'. —Jesúsa Mariataj ona'uyate.

18 Ken María Magdalena oro' huanigpeika'eriomeytaj bo'huatiakdepo, “Huairitaj ijtiahuay.” Oro'taj mona'po kenda Jesúsa Mariataj en'batia'pak María monbatia'pakuyne.

Oro'taj huanigpeika'eritaj Jesúsa huaso'da bo'tiahuay'ea'uayne.

(Mt. 28.16-20; Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

¹⁹ Kenda huame'noe, domingo sikyo oro' huanigpeika'eri jakyoda o'kupopakpo judío huairitaj o'mididpo akbogpe o'yahueka'po. Jesús ihuiti ehue' oro' e'kupopaknopoyo o'bopo,

—Me'pukhue' yane'. —Jesúsa mona'uayne.

²⁰ Kenda eade'te ke'nen huaba' e'batigkoa' bo'tiahuay'ea'uayne. Ke'nen huapid e'pidtuka' bo'tiahuay'ea'uayne. Huairitaj o'tiahuaypo o'nokia'depo o'durugpakuy.

²¹ —Yan'nopo'noey' me'pukhue' yane'. Konig do'hued Apag do'taj me'ta'mona'uayne, aya'tada huadak hua'a kamane'po ijmata'mona'apoy. —Onte'ti mona'uayne.

²² Kenpa' oa'po oro'taj bo'tipoapo,

—Diosen Nokirega mo'nopo'toe'. ²³ Opuda nogen dakhuea' e'ka' e'bakkahuea'nayo Diosakon kenomeyen dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'deapo. Nogen dakhuea' e'ka' opudomeya okkahueahue' ee'nayo Diosakon okkahueahue' o'maeapo. —Jesúsa mona'uayne.

Tomása Jesús Huairi e'noyhuadde'te o'tiahuay'uyate.

²⁴ Tomás, nogtiada doce huanigpeika'eri o'epo, nogdikda Gemelo. Jesús huakkuruda oro'ere e'bote Tomás ehue' o'uy.

²⁵ —Jesús Huairitaj o'tiahuay. —Nog huanigpeika'eria Tomástaj o'nona'uay.

—Huaba'ta' siropi on'batigkoame'te tiahuayhue' ee'nayo kenpa'ti siropia e'tigkoa'eyo

do'hued huaba'pi' kudhue' ee'nayo kenpa'ti do'hued huaba' ke'nen huapidte e'pidtuka'yo bakudhue' ee'nayo Huairi o'noyhuadme'te oknopōehue'dik ijjeapoy. —Tomása oro'taj mona'uyne.

26 Ocho huame'noe e'pokde'te oro' huanigpeika'eri onte'ti jakyo e'kupopakte Tomásere o'epo akbogpe okyahue'ka'nig'a Jesúsa o'kudonpo oro' nopoyo o'boato'uy.

—Me'pukhue' yane', yan'manopo'noey'. —Mona'uyne.

27 —Inta' menej. Do'hued huaba' yatiahuay'. Huapidyo mebakud. Oknopōehue' ee' yabatikpo do'taj meknopōe'. —Tomástaj ona'uy.

28 —Do'hued Huairi o'taene. Do'hued Dios o'taene. —Tomása ona'uy.

29 —Do'taj be'tiahuaypo kena'po do'taj meknopōene. Do Diosen Huasi'po o'e meknopōene. Nogomeya do'taj tiahuayhue' e'eada me'noknopōepo durugda o'neapo. —Jesúsa ona'uy.

Juana in o'madoya'nok huakka'ada Jesucristo-taj oknopōe'dik ya'neapet.

30 Jesúsa huakka'da o'bayarea'uy. Kenpa'ti konig Diosayo'da ka'dik o'enig Jesúsa oro'ere huakka' o'kika'uy. In beroba'te aya' madoyahue' ijjej. In beroba'te suhue'da ijmadoyay. 31 In ijmadoya'nok Jesús Diosen Huasi'po o'e kenpa'ti Cristo o'epo Diosya' o'tiak'uyate oknopōe'dik mo'ene. Aya'ada kenda o'noknopōepo onte'ti Diosere on'noeunhuahuika'apo.

21

Jesúsa huaso'da siete huanigpeika'eritaj o'batiahuay'ea'uy.

¹ Nogok onte'ti Jesúsa huaso'da oro' huanigpeika'eritaj bo'tiahuay'ea'uyné. E'pog Tiberiaste Jesúsa huaso'da oro' huanigpeika'eritaj bo'tiahuay'ea'po. ² Simón Pedroere Tomásere, Natanaelere, doere, do'en huama'buyere, kenpa'ti botta' nog huanigpeika'eriére onteteyo' o'uy. (Tomás konogda o'dikka' Gemelo.) (Natanael Caná Galileaeri o'uy.) (Doere do'en huama'buyere Zebedeoen huasi'po o'ey.) Oro' onteteyo' o'uy.

³ —Biig yogka'apoy. —Simón Pedroa mona'uyné.

—Oro'tion o'hua'apoy. —Ona'uy.

Ken, o'hua'po kusi'peyo o'kudpo, e'pog nopote oken'ebedpo sigpi' biig ontotokhue'da o'ebed'uy. ⁴ Huaboa'da e'meunyakte akta'bogpete Jesústaj e'huahuayada Jesús o'e okiehue' o'uy.

⁵ —¿Menpa' biig bo'kuda', huadi'? —Jesúsa mona'nok

—Kudahue' o'ey. —Ona'uy oro'a.

⁶ —Nogkorepen huada'kopen yanoken, huakka'da montotokapone. —Jesúsa mona'uyné.

Keyon okenpo, huakka'da biig o'kudpo ontotokhue'dik o'e'uy.

⁷ —¡Huairi o'e! —Do'a Pedrotaj yona'uynok othue' o'epo biig okenepo, ken Huairi o'e, Simón Pedro o'peonpo o'otonpo huahueyo oa'uy. ⁸ Oro' kusi'pete o'hua'uy. Akta'bogpeyo o'hua'uy. Huakene'yo biig hueda'da on'totok'uy. Akta'bogpe meyo'hue'da o'uy. ⁹ O'betanpo ta'ak

o'tiahuaypo, biigere panere ta'akte e'tiaya' oro' o'tiahuayato'uy.

10 —Suhue'da biig huaboa'da huakene'yo mon-totoknig yan'totiak. —Jesúsa mona'uyne.

11 Simón Pedro kusi'peyo o'hua'po akta'bogpete huakene' on'totok'uyate. Hueda'da on'totokpo ciento cincuenta y tres boro'biig e'eada huakka'da e'eada huakene' onokpukonhue' o'uyate.

12 —Yan'tiak. Yan'bape'. —Jesúsa mona'uyne.

Huairi o'e e'nopoada. “¿Be'a i'e?” Anay' e'nopoada oro' o'me'pukpo ahue' o'uy. 13 Ken Jesúsa ta'akyo o'tiakpo pan o'etupo bo'yoke'uyne. Kenpa'ti biig o'etupo, bo'yoke'uyne.

14 Jesúsa o'noyhuaddepo oro' huanigpeika'eritaj kenoka' bapa'a' bohuhuay'uyne.

Simón Pedrotaj Jesúsa o'batia'pakuyate.

15 Ken on'bapuddepo,

—¿Menpa' inomeya do'taj sue'da di' me'nene. Menpa' o'nanayo do'taj nogiti huaka'da di' o'ene, Simón, Jonásensi'po? —Jesúsa ona'uy.

—Ee', Huairi. On'taj di'da ijjej, kenda i'nopoene. —Simóna ona'nok,

—Do'hued huanigpeika'eri konig oveja o'nenok daka' yabatiokika'. —Jesúsa ona'uy.

16 —¿Menpa' do'taj di'da o'e, Simón Jonásensi'po? —Onte'ti Jesúsa ona'uy.

—Ee', Huairi. Ontaj di'da ijjej. Kenda i'nopoene. —Simóna ona'nok,

—Do'hued huanigpeika'eri daka' yamatoika'. —Jesúsa Pedrotaj ona'uy.

17 —¿Menpa' di' o'e, Simón, Jonásensi'po? — Bapa'a' Jesús'a ona'uy. “¿Menpa' di' o'e?” Bapa'a' Jesús'a jenak Pedro huaboa'da suhue' o'unpo,

—On aya'da i'no_po_e, Huairi. On'taj di'da o'ene i'no_po_e. —Simóna ona'uy.

—Do'hued huanigpeika'eritaj daka' yamatoika'.

18 Huabo i'epo konig i'pakpo i'otika'uy, meyopi' ehua'ta' i'pakpo i'huae'ika'uy. Nogok tone'da e'ede'te huaba' bo'osaddaapo noga mo'tinuku'apet. Keyo ehua'ta' pakhue' ee'tada bo'tohua'apet. Buttida ijjay. —Jesús'a ona'uy.

19 Ken konig o'bueyapo. Jesús'a mo'nopoenka'uy. Kenpa'ti Pedro o'bueydepo Dios 'uruda o'e o'manopo_ea'apo. Jesús'a o'batia'pak'uy. Kenpa'ti ona'po,

—Do'taj menigpeika'. —Jesús'a ona'uy.

Jesús'a Juantaj di'da o'uyate.

20 Jesús'a do'taj di'nanada me'ika'uyne. A'nen Jesúsere o'bape'po Jesús'taj ijti_pe_betpo, “¿Be'a ontaj judío huairitaj ya'bayokapet, Huairi?” Do'hua yona'mey. Ken o'hua'depo do'taj Pedro o'korepo huata'pipen be'tiahuay'uyne. 21 Pedroa be'tiahuaydepo,

—¿Juanataj monig bueydik ya'e, Huairi? — Pedroa ona'uy.

22 —Do'a kurudyo ijhua'apoy. Do'hua e'paknayo do'hua nogoknanada onte'ti e'tiakde'te Juan bueyhued e'noe'nayo me'pukehue'ada do'taj menigpeika'. —Jesús'a Pedrotaj ona'uy. 23 Juan bueyhue' o'eapo. Nog huanigpeika'eria nama'da on'batia'pakuy, “Juan bueyhue' o'eapo.” Jesús'a ahue' o'uy_nig'a, “Do'a e'paknayo kurudya'

onte'ti e'tiakde'te Juan bueyhued e'noe'nayo me'pukehue'yae'." Kenpa' Jesús Pedrotaj ona'uy.

²⁴ Doa Juan aya'da ijtiahuayika'po, ijpeika'po kenpa'ti ijnopoepe on'nigmadoya'ne. Buttida ijmadoyay, buttida o'nopoe.

²⁵ Jesús huakka'da nogda nogda o'ka'uyate. Kenpa'ti huakka'da o'manmadikika'uyate. Kenda aya'da e'madoyadhuahuika'nayo in huadari aya'beroba' dakhuapa toehue'dik o'e, ijnopoe, ken.

**Jesucristo oy oa'pak: Kenda Jesucristoa;
monigka'uyatenok; Diostaj
mo'manopo'yarea'ika'ne**

New Testament in Amarakaeri (PE:amr:Amarakaeri)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Amarakaeri

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Amarakaeri [amr], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Amarakaeri

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

9f244e52-4e0f-5ab2-a2bc-389d22cb8fbb